

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Markéta Krykorková

Nápravná opatření v ochraně životního prostředí

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. BcA. Tereza Fabšíková, Ph.D.

Katedra: Katedra práva životního prostředí

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 31. 8. 2021

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 172 661 znaků včetně mezer.

Markéta Krykorková

V Kladně dne 1. 9. 2021

Předně děkuji své rodině a přátelům za vytvoření zázemí a morální podporu v průběhu celého studia. Z odborného hlediska děkuji především své vedoucí práce paní JUDr. BcA. Tereze Fabšíkové, Ph.D. za odborné vedení a nápomocné připomínky v průběhu psaní této práce a panu JUDr. Stanislavu Derlichovi, Ph.D. za to, že ve mě svým zaníceným projevem při výuce práva životního prostředí vzbudil zájem o tuto oblast.

Obsah

Úvod.....	1
1 Pojem a postavení nápravných opatření v českém právu	3
1.1 Úvod	3
1.2 Vymezení pojmů.....	3
1.3 Postavení nápravných opatření v kontextu práva životního prostředí.....	5
1.4 Vztah nápravných opatření k právním principům ochrany životního prostředí.....	7
1.5 Funkce nápravných opatření.....	9
1.6 Klasifikace nápravných opatření	10
1.6.1 Členění dle zákona o předcházení ekologické újmě	10
1.6.2 Členění dle účelu.....	11
1.6.3 Členění dle obsahu nápravných opatření	11
1.6.4 Členění nápravných opatření v užším a širším pojetí	14
1.7 Shrnutí	15
2 Nápravná opatření v českém právu životního prostředí.....	17
2.1 Úvod	17
2.2 Nápravná opatření dle zákona o předcházení ekologické újmě	17
2.2.1 Východiska právní úpravy a režim nápravných opatření.....	18
2.2.2 Zhodnocení a aplikace právní úpravy v praxi	24
2.3 Nápravná opatření v ochraně vod.....	25
2.3.1 Východiska právní úpravy a režim nápravných opatření.....	26
2.3.2 Zhodnocení a aplikace nápravných opatření v praxi.....	29
2.4 Nápravná opatření v ochraně přírody a krajiny a v ochraně rostlinstva a živočišstva ...	30
2.4.1 Východiska právní úpravy a režim nápravných opatření.....	31
2.4.2 Zhodnocení a aplikace právní úpravy v praxi	37
2.5 Nápravná opatření v ochraně půdy	40
2.5.1 Východiska právní úpravy a režim nápravných opatření.....	40
2.5.2 Zhodnocení a aplikace právní úpravy v praxi	41
2.6 Nápravná opatření v ochraně lesa.....	43
2.6.1 Východiska právní úpravy a režim nápravných opatření.....	43
2.6.2 Zhodnocení a aplikace právní úpravy v praxi	45
2.7 Nápravná opatření v ochraně ovzduší a ozonové vrstvy Země	45

2.7.1	Východiska právní úpravy a režim nápravných opatření.....	46
2.7.2	Zhodnocení a aplikace právní úpravy v praxi	48
2.8	Shrnutí a úvahy de lege ferenda	49
3	Procesní stránka	52
3.1	Úvod	52
3.2	Správní dozor.....	53
3.3	Správní řízení.....	55
3.4	Účast veřejnosti	59
3.5	Shrnutí	62
	Závěr.....	64
	Seznam použitých zdrojů	1
	Seznam příloh.....	6
	Příloha č. 1.....	7
	Příloha č. 2.....	8
	Příloha č. 3.....	9
	Příloha č. 4.....	10
	Příloha č. 5.....	11
	Příloha č. 6.....	12
	Příloha č. 7.....	13
	Příloha č. 8.....	14
	Příloha č. 9.....	15
	Příloha č. 10.....	16
	Příloha č. 11.....	17
	Příloha č. 12.....	18
	Příloha č. 13.....	19
	Příloha č. 14.....	20
	Abstrakt	21
	Klíčová slova:.....	21
	Abstract	22
	Key words:	22

Úvod

Evoluční cesta člověka nabyla ve vztahu k jeho okolí unikátního charakteru. Na rozdíl od jiných živočichů jsme vystoupili ze svého prostředí a začali ho utvářet k obrazu svému, a právě onen rozsah a intenzita lidského vlivu na prostředí, jenž nás obklopuje, představuje rozhodující diferenci mezi lidmi a ostatními živočišnými druhy. Období industriální revoluce a následný technologický a populační rozmach zanechaly, a pořád zanechávají, na přírodním prostředí nemalé šrámy. V důsledku nebržděného konzumu moderní společnosti se člověk ocitl v paradoxní situaci, kdy musí regulovat sám sebe. Neutuchající úsilí o větší a rychlejší progres se tak v povědomí současného člověka musí změnit ve snahu o šetrnost. Rozvoj nesmí být sprintem, nýbrž maratonem, a akcent na jeho dlouhodobou udržitelnost nesmí zůstat jen v proklamativní rovině, ale nutně musí doznat realizace.

Zhojení nepříznivých důsledků lidské činnosti ve většině případů nenastane jen tak samo od sebe, je zapotřebí představení nástroje, jenž takovou nápravu uvede v život. Cílená ochrana před globálními problémy, jakými jsou zejména globální oteplování a s tím související změny klimatických systémů, kyselá dešť, ztenčování ozonové vrstvy Země, znečišťování vod a regionálně se objevující nedostatek pitné vody, degradace půd a ztráta biodiverzity, se uskutečňuje prostřednictvím práva životního prostředí. Myšlenka cílené právní regulace ochrany životního prostředí ostatně není nijak nová, když se normy tohoto právního odvětví začaly na našem území objevovat již v průběhu druhé poloviny 20. století. Zejména pak v období následujícím po roce 1989 bylo přijato hned několik zákonů z oblasti ochrany životního prostředí a na konci roku 1991 byl následně přijat zákon č. 17/1991 Sb., o životním prostředí (dále jen jako *zákon o životním prostředí*), jenž měl představovat jakousi „zastřešující“ právní úpravu a představit rámeček právní úpravy ochrany životního prostředí u nás.

Podrobíme-li úpravu ochrany životního prostředí bližšímu zkoumání, zjistíme, že k dosažení stanoveného cíle chránit životní prostředí a jeho jednotlivé složky se v rámci práva životního prostředí uplatňují různorodé mechanismy. Jedním z těchto mechanismů ochrany jsou nápravná opatření. Jak již název napovídá, jde o nástroje jejichž účelem je napravit nepříznivé následky či škodlivé vlivy lidské činnosti na životní prostředí.

Cílem této práce je dostatečný rozbor a charakteristika nápravných opatření jako nástroje ochrany životního prostředí obecně a nápravných opatření zakotvených v jednotlivých zákonech konkrétně, tak aby bylo možné platnou právní úpravu podrobit odborné kritice, z níž bylo lze vyvodit zhodnocení tohoto institutu zejména s ohledem na jeho účel, cíle a reálnou efektivitu v souladu se zamýšleným účelem a případně navrhnout možné směry úprav v rámci úvah *de lege*

ferenda. Aby nebylo uvedené zhodnocení čistě právně teoretické, je nedílnou součástí předkládané práce také exkurz do zavedené praxe příslušných správních orgánů co do frekvence užívání institutu nápravných opatření těmito orgány v praxi.

1 Pojem a postavení nápravných opatření v českém právu

1.1 Úvod

Nejprve se v této kapitole pokusím vymezit pojem nápravné opatření. Pro zasazení institutu nápravných opatření do kontextu práva životního prostředí, čemuž se zde budu také věnovat, je nezbytné rovněž vymezit pojem ochrana životního prostředí.

Stěžejní částí této kapitoly pak bude zkoumání různých způsobů členění nápravných opatření v rámci českého práva životního prostředí, což by mělo umožnit komplexnější postihnutí tohoto různorodého konceptu.

1.2 Vymezení pojmů

Obecně jsou **nápravná opatření** ve správním právu chápána jako „*specifická skupina oprávnění (pozn. dozorčího orgánu) navazujících na výkon dozoru (...) pro případ zjištění nedostatků (rozdílů mezi zjištěným a žádoucím chováním dozorované osoby)*“.¹ Nápravná opatření, resp. nápravné prostředky jsou tedy chápány jako zvláštní skupina pravomocí dozorčích orgánů, jimiž tito vykonavatelé veřejné správy reagují na zjištěné nedostatky v chování dozorovaného subjektu. Dle okolností a závažnosti zjištěných nedostatků v konkrétních případech mohou dozorčí orgány vedle nápravných prostředků uložit také sankce.²

Nápravná opatření jsou pak správní vědou členěna na **obecné** a **specifické** nápravné prostředky, přičemž ty obecné lze dále dělit dle jejich formy na **obecné příkazy** dozorčích orgánů a **konkrétní příkazy**. Zatímco obecné příkazy k odstranění zjištěných nedostatků neobsahují určení, jakým způsobem má k napravení závadového stavu dojít, nápravné prostředky formou konkrétního příkazu stanovují i specifický postup vedoucí k odstranění zjištěných nedostatků.³

¹ srov. HENDRYCH, Dušan. *Správní právo: obecná část*. 9. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2016. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-740-0624-1, str. 208.

² srov. HENDRYCH, Dušan. *Správní právo: obecná část*. 9. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2016. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-740-0624-1, str. 201.

³ srov. JANČÁŘOVÁ, Ilona. *Opatření k nápravě v právu životního prostředí*. Právní rozhledy, Praha: C.H.Beck, 2010, roč. 18, č. 16. ISSN 1210-6410, str. 575

Samotný pojem **ochrana životního prostředí** se zdá být srozumitelný a velice jednoduše popsateľný. Jestliže životní prostředí definujeme jako „*vše, co vytváří přirozené podmínky existence organismů, včetně člověka a je předpokladem jejich dalšího vývoje*“⁴ je jasné, že životní prostředí je základním předpokladem i existence člověka, jakožto živočišného druhu a že kvalita životního prostředí má přímý a významný vliv na kvalitu života lidí. Člověk však na rozdíl od jiných organismů využívá jednotlivé složky životního prostředí zcela záměrně a v relativně velmi krátkém časovém horizontu dokázal přetvářet životní prostředí natolik intenzivně, že začala bezprostředně hrozit celková destabilizace životního prostředí jako systému vytvářejícího přirozené podmínky pro život organismů.

Pokud si znovu vypomohu legální definicí, pak dle ustanovení § 9 zákona č. 17/1992 Sb., o životním prostředí (dále jen jako *zákon o životním prostředí*) zahrnuje ochrana životního prostředí „*činnosti, jimiž se předchází znečišťování nebo poškozování životního prostředí, nebo se toto znečišťování nebo poškození omezuje a odstraňuje.*“ Tato zákonná definice obsahuje výčet dvou hlavních přístupů k ochraně životního prostředí, které bývají označovány jako **přístup defenzivní a přístup ofenzivní**.⁵

Ochrana spočívající v *předcházení* znečišťování nebo poškozování životního prostředí (defenzivní složka) je zajištěna zejména v právních normách vyslovenými zákazy určitých činností, vázáním uvedených činností na povolení dotčených orgánů, resp. vyjádření souhlasu s danou činností, popřípadě stanovení závazných podmínek, za kterých může být činnost prováděna.

Druhý přístup (ofenzivní složka) je naproti tomu založen na aktivním působení na samotný stav životního prostředí. Ofenzivní přístup k ochraně životního prostředí se realizuje zejména prostřednictvím příkazů k uvedení do původního stavu, resp. do stavu co nejbližší původnímu, anebo jinou kompenzací znečištění nebo poškození životního prostředí, čímž je zajištěna reálná reparace poškozených částí životního prostředí a naplněna snaha o zachování stavu kvality životního prostředí z dlouhodobého hlediska.

Z uvedeného vyplývá, že defenzivní složka ochrany životního prostředí je projevem principu prevence uplatňujícím se v ochraně životního prostředí, zatímco ofenzivní složka ochrany je spíše vyjádřením principu trvale udržitelného rozvoje.

⁴ ust. § 2 zák. č. 17/1992 Sb., o životním prostředí

⁵ srov. DAMOHORSKÝ, Milan. *Právo životního prostředí*. 3. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-338-7, str. 29

Český právní řád obecně pojem nápravná opatření v oblasti ochrany životního prostředí nedefinuje. Jediné vymezení, kterého se nám dostává, je obsaženo v zákoně č. 167/2008 Sb., o předcházení ekologické újmy a o její nápravě (dále jen jako *zákon o ekologické újmě*), kde dle ustanovení § 2 písm. k) je nápravným opatřením míněno „*opatření přijaté ke zmírnění dopadů ekologické újmy, jehož cílem je obnovit, ozdravit nebo nahradit poškozené přírodní zdroje nebo jejich zhoršené funkce anebo poskytnout přiměřenou náhradu těchto zdrojů nebo jejich funkcí.*“ Tato definice se uplatní pouze ve vztahu k nápravě ekologické újmy, avšak díky své značně zobecněné formulaci ji lze využít jako obecný rámec vymezení pojmu nápravné opatření v ochraně životního prostředí.

Vyčerpávající definici tohoto pojmu neobsahuje ani zákon o životním prostředí, jak by se dalo od tohoto rámcového zákona obsahujícího ustanovení spíše proklamativního charakteru⁶ očekávat. V souladu s ustanovením § 27 zákona o životním prostředí lze nápravná opatření vymezit jako povinnost „*obnovit přirozené funkce narušeného ekosystému nebo jeho části.*“ Odpovědný subjekt je povinen odstranit vzniklý závadový stav uvedením do původního stavu (*restitutio in integrum*), a to v co možná nejkratší době. Není-li navrácení do původního stavu možné či účelné, nastupuje dle zákona o životním prostředí povinnost odpovědného subjektu poskytnout náhradní plnění, resp. vzniklou újmu kompenzovat.

V oblasti ochrany životního prostředí jsou nápravná opatření řazena mezi klíčové nástroje,⁷ jenž mají formu autoritativně ukládaných povinností nepodřízeným subjektům orgány veřejné správy a jako takové musí být v souladu s ústavní zásadou legální licence⁸ stanoveny zákonem, na základě zákona nebo v jeho rámci (tj. *secundum et intra legem* nebo *praeter legem*).

1.3 Postavení nápravných opatření v kontextu práva životního prostředí

Díky skutečnosti, že existence člověka závisí na stavu a kvalitě životního prostředí, je ochrana životního prostředí považována za veřejný zájem⁹ a celá oblast práva životního prostředí se tedy

⁶ JANČÁŘOVÁ, Ilona. *Právo životního prostředí: obecná část*. 3. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2016. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-210-8366-0, str. 120

⁷ srov. JANČÁŘOVÁ, Ilona. *Právo životního prostředí: obecná část*. 3. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2016. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-210-8366-0, str. 26 nebo DAMOHORSKÝ, Milan. *Právo životního prostředí*. 3. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-338-7, str. 37-40

⁸ viz čl. 2 odst. 4 Ústavy „*Každý občan může činit, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá.*“

⁹ viz např. názor vyslovený Ústavním soudem v nálezu sp. zn. Pl. ÚS 8/08 ze dne 8. 7. 2010

vyznačuje silnou veřejnoprávní metodou regulace,¹⁰ ačkoliv se zde objevují také prvky soukromoprávní metody regulace spočívající zejména v uplatňování náhrady škody na poškozených přírodních zdrojích. Jinak tomu není ani v případě nápravných opatření, kdy k zajištění jejich účelu je nutné autoritativní prosazování zájmu na ochraně životního prostředí státem.

Jak zde již bylo nastíněno, **nápravná opatření se v právu životního prostředí řadí díky svému restitučnímu charakteru mezi ofenzivní složky ochrany.**¹¹ Pokud jde o zasazení nápravných opatření mezi nástroje používané v ochraně životního prostředí, řadí se tento institut mezi administrativně-právní nástroje, jenž patří do nadřazené množiny nástrojů přímého působení. Vedle nápravných opatření se v rámci administrativně-právních nástrojů uplatní v ochraně životního prostředí také souhlasy, povolení, stanoviska, pokyny, příkazy apod.¹²

Nápravná opatření jsou jako povinnosti převážně ukládány příslušnými orgány ochrany životního prostředí jako následek porušení primární povinnosti, či protiprávního jednání odpovědného subjektu. Výjimku tvoří nápravná opatření, k jejichž uložení dochází nezávisle na porušení zákonných povinností a která stíhají subjekty, jež nejsou původci závadového stavu. Příklad takového nápravného opatření lze nalézt zejm. v ust. § 42 odst. 2 zákona č. 254/2001 Sb., o vodách (dále jen jako *vodní zákon*)¹³ nebo také v ust. § 22 odst. 4 zákona č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší (dále jen jako *zákon o ochraně ovzduší*).¹⁴ Další výjimkou jsou nápravná opatření *ex lege*, u nichž je povinnost zajistit nápravu závadového stavu stanovena přímo zákonem. Jedná se především o nápravná opatření dle ustanovení § 7 odst. 1 zákona o ekologické újmě, kde je v případě vzniku nebo zjištění ekologické újmy provozovatel povinen neprodleně provést veškerá proveditelná nápravná opatření k okamžité kontrole, omezení, odstranění nebo jinému zvládnutí znečišťujících látek nebo jiných škodlivých faktorů s cílem omezit ekologickou újmu a nepříznivé

¹⁰ JANČÁŘOVÁ, Ilona. *Právo životního prostředí: obecná část*. 3. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2016. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-210-8366-0, str. 22

¹¹ srov. DAMOHORSKÝ, Milan. *Právo životního prostředí*. 3. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-338-7, str. 29

¹² DAMOHORSKÝ, Milan. *Právo životního prostředí*. 3. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-338-7, str. 37-38

¹³ ust. § 42 odst. 2 vodního zákona: „*Vodoprávní úřad nebo Česká inspekce životního prostředí uloží podle potřeby opatření k nápravě nabyvateli majetku získaného způsobem uvedeným ve zvláštním zákoně (pozn. zákon č. 92/1991 Sb., o podmínkách převodu majetku státu na jiné osoby), který není původcem závadného stavu, ale k jehož majetku takto získanému je závadný stav vázán.*“

¹⁴ ust. § 22 odst. 4 zákona o ochraně ovzduší: „*Obecní úřad obce s rozšířenou působností nebo inspekce uloží podle potřeby opatření k nápravě právnímu nástupci provozovatele, který není původcem závadného stavu.*“

účinky na lidské zdraví nebo předejít dalšímu rozšiřování ekologické újmy, nepříznivým účinkům na lidské zdraví nebo dalšímu zhoršení funkcí přírodních zdrojů.

V systému práva životního prostředí se nápravná opatření dále vyznačují značnou roztržitostí právní úpravy a bohužel také velkou nejednotností užití terminologie. Kupříkladu zákon o ekologické újmě užívá termínu *nápravná opatření*, vodní zákon hovoří o *opatřeních k nápravě*, zákon ochraně ovzduší o *opatřeních ke zjednání nápravy* a zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání (dále jen jako *zákon o ochraně zvířat*) používá termínu *zvláštní opatření*. Jsem toho názoru, že tato nejednotnost a mnohdy značná nahodilost velkou měrou přispívá k nejasnosti právní úpravy nápravných opatření, což vede k poněkud obtížnému a nekonstantnímu přístupu při užití tohoto institutu v praxi.

1.4 Vztah nápravných opatření k právním principům ochrany životního prostředí

Právní principy lze definovat jako obecná pravidla, vůdčí ideje, vyplývající ze systému práva, vyjadřující směr, kterým se jednotlivé právní normy, odvětví práva, či celý právní řád ubírají.¹⁵ V odvětví práva životního prostředí se uplatní celá řada právních principů, ať už to jsou principy obecně platné napříč právním řádem, a tedy i v oblasti práva životního prostředí, či jsou to principy vlastní právě a pouze oblasti práva životního prostředí. Já se ale budu v následujících řádcích věnovat pouze principům, které mají vazbu k nápravným opatřením.

Za základní princip lze považovat **princip trvale udržitelného rozvoje**.¹⁶ Jedná se o princip obecně platný pro celé odvětví práva životního prostředí. Dá se říci, že jakoukoliv činnost směřující k nápravě poškozených částí životního prostředí lze považovat za postup v souladu s tímto principem, jelikož náprava vzniklých poškození do předchozího stavu je naplněním požadavku na dlouhodobé zachování kvality životního prostředí.

Nejvíce jsou nápravná opatření patrně ovlivňována **principem odpovědnosti původce**. Princip odpovědnosti původce vychází z jednoduché logiky, že každý odpovídá za svá jednání (konání i opomenutí) vedoucí k ohrožení nebo zhoršení stavu životního prostředí. Z tohoto pojetí také vychází nápravná opatření, kdy je povinnost k nápravě zásadně ukládána odpovědnému

¹⁵ srov. BOGUSZAK, Jiří, Jiří ČAPEK a Aleš GERLOCH. *Teorie práva*. 2., přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2004. Beckovy právnické učebnice. ISBN 80-735-7030-0, str. 285-290

¹⁶ Definice trvale udržitelného rozvoje je obsažena kupříkladu v ust. § 6 zákona o životním prostředí: „(...) *takový rozvoj, který současným i budoucím generacím zachovává možnost uspokojovat jejich základní životní potřeby a přitom nesnižuje rozmanitost přírody a zachovává přirozené funkce ekosystémů.*“

subjektu (ne však výlučně, viz výše). S tímto principem úzce souvisí také **princip znečišťovatel platí** (*PPP – z anglického polluter pays principle*). Tento princip se dá vyjádřit jako postup, při kterém by měl náklady na nápravu závadového stavu nést ten, komu činnost zhoršující kvalitu životního prostředí přináší užitek.¹⁷ Princip znečišťovatel platí se díky svým hospodářským aspektům uplatní zejména ve formě různých ekonomických instrumentů, jako jsou např. poplatky, daně, odvody a další platby.

Princip odpovědnosti státu má základ v ustanovení čl. 7 Ústavy, který stanovuje povinnost státu dbát o šetrné využívání přírodních zdrojů a ochranu přírodního bohatství. Vyjadřuje potřebu systémové a systematické ochrany životního prostředí, jíž je schopen garantovat pouze stát, a tedy i potřebu zajistit nápravu závadového stavu objevujícího se v životním prostředí. V oblasti nápravných opatření se tento princip realizuje zejména v prosazování provedení uložených nápravných opatření prostřednictvím k tomu zmocněných orgánů státu. Nezastupitelná je také role státu, a jeho orgánů, jakožto ručitele *sui generis* v případě, že primárně odpovědný subjekt nezjednal nápravu,¹⁸ případně jestliže není komu opatření ke zjednání nápravy uložit.¹⁹

Princip prevence je v ochraně životního prostředí konkretizován jako povinnost předcházet znečištění nebo poškozování životního prostředí, a to přímo u zdroje, minimalizovat škodlivé důsledky činností, sledovat působení vlivů činností na životní prostředí, činit opatření nezbytná k odvrácení hrozby poškození životního prostředí nebo ke zmírnění následků. Nápravná opatření pak aplikují princip prevence zejména prostřednictvím preventivního působení na subjekty práva (odrazující funkce), ale také při samotném svém uložení.²⁰

Princip informovanosti a účasti veřejnosti je založen na předpokladu, že „*je-li ochrana životního prostředí veřejným zájmem a má-li každý právo na příznivé životní prostředí, musí mu být právními normami zajištěna možnost se na této ochraně podílet.*“²¹ Pro nápravná opatření je

¹⁷ DUDOVÁ, Jana. Znečišťovatel životního prostředí aneb vlastnictví zavazuje. Vybrané otázky. In Jančářová, I., Hanák, J., Průchová, I. a kol.. Vlastník a podnikatel při ochraně životního prostředí. 1. vyd. Brno: Právnická fakulta MU Brno, 2015. ISBN 978-80-210-7951-9, str. 169-175

¹⁸ srov. ust. § 42 odst. 1 vodního zákona: „*Pokud ten, komu byla uložena opatření, je neplní a hrozí nebezpečí z prodlení, zabezpečí opatření k nápravě vodoprávní úřad nebo Česká inspekce životního prostředí na jeho náklady.*“

¹⁹ srov. ust. § 42 odst. 4 vodního zákona: „*Nelze-li opatření k nápravě (...) uložit a hrozí-li závažné ohrožení nebo znečištění povrchových nebo podzemních vod, zabezpečí nezbytná opatření k nápravě příslušný vodoprávní úřad z vlastního podnětu nebo z podnětu České inspekce životního prostředí.*“

²⁰ Např. dle ust. § 22 zákona o ochraně ovzduší jsou ČIŽP nebo obecní úřad obce s rozšířenou působností oprávněni vydat rozhodnutí o zastavení provozu stacionárního zdroje, což má za následek preventivní působení vůči pokračujícímu znečištění ovzduší.

²¹ DAMOHORSKÝ, Milan. *Právo životního prostředí*. 3. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-338-7, str. 53

tento princip stěžejní v řízení o uložení nápravných opatření, které probíhá v souladu s tímto principem.

1.5 Funkce nápravných opatření

Nápravná opatření v právu životního prostředí plní celou řadu funkcí. Je nasnadě, že primární funkcí nápravných opatření, jakožto institutu působícího především *pro futuro* coby opatření následné, je napravení určitého závadového stavu, který lze definovat jako stav v rozporu s objektivním právem nastalý jak v důsledku protiprávního jednání, tak i protiprávního stavu. Touto primární funkcí je **funkce reparační**, jejímž cílem je uvedení do původního stavu (*restitutio in integrum*).

Funkci reparační doplňuje **funkce kompenzační**, která se uplatní v případech, kdy naturální restituce není možná. Typickým příkladem je oprávnění orgánu ochrany přírody naříditi povinnému subjektu podle ustanovení § 86 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny (dále jen jako *zákon o ochraně přírody a krajiny*) provedení přiměřených náhradních opatření k nápravě. Není-li možná ani kompenzace závadového stavu formou náhradního plnění, nastupuje subsidiárně povinnost kompenzovat vzniklou újmu v penězích, přičemž souběh těchto různých forem kompenzace není vyloučen a pro dosažení uspokojivé nápravy škod vzniklých na životním prostředí je tedy možné uložit vícero forem kompenzace současně (§ 27 odst. 1 zákona o životním prostředí).

Nápravná opatření také plní **preventivní funkci**. Opatření k nápravě by totiž měla zabránit dalšímu zhoršování již vzniklého závadového stavu, či alespoň další zhoršování zmírnit. Nadto působí preventivně obecně na všechny subjekty už svou samotnou existencí (odstrašující funkce – generální prevence) a individuálně také na adresáty nápravných opatření, a to ve formě například odebrání věci či omezení, resp. zastavení činnosti nebo provozu.

Nelze opomenout ani **sankční funkci**, jelikož náklady spojené s provedením nápravného opatření nese primárně původce závadového stavu. Převažující sankční charakter má také například nápravné opatření uložené dle ustanovení § 19b odst. 3 zákona č. 76/2002 Sb., zákon o integrované prevenci a o omezování znečištění (dále jen *zákon o integrované prevenci*).²²

²² ust. § 19b odst. 3 zákona o integrované prevenci: „Pokud provozovatel zařízení uložená opatření k nápravě ve stanovené lhůtě neprovedl, jsou úřad nebo inspekce oprávněny vydat rozhodnutí o omezení nebo zastavení provozu zařízení nebo jeho části.“

Navzdory této sankční vlastnosti nápravných opatření, nelze tento institut řadit mezi sankce jako takové. Je třeba mít na paměti, že primárním účelem nápravných opatření, na rozdíl od sankcí, není trestat za porušení povinností, ale zajistit nápravu vzniklých škod na životním prostředí.²³ Sankční charakter nápravných opatření, je pouze průvodním jevem, nikoliv zamýšleným důsledkem, ačkoliv právě sankční charakter bezesporu přispívá také k preventivní funkci nápravných opatření, jak je popsána výše.

1.6 Klasifikace nápravných opatření

Jak zde již bylo řečeno, právní úprava nápravných opatření v ochraně životního prostředí je roztroušená napříč téměř všemi právními předpisy v této oblasti. Tato roztržitost vede nutně k nejednotnosti, neuspořádanosti a značné nahodilosti právní úpravy. Vzhledem k tomu je logicky uspořádané a ucelené členění tohoto institutu problematické a značně obtížné. Existuje celá řada kritérií, z jejichž pohledu by bylo možné podrobit nápravná opatření zkoumání. Budu se zde věnovat kategorizaci nápravných opatření nejprve dle **zákoného členění v režimu zákona o ekologické újmě**, dále pak z hlediska **účelu** sledovaného nápravnými opatřeními, z hlediska **obsahu** nápravných opatření a konečně se pokusím o dělení nápravných opatření v **užším a širším smyslu**. Tato použitá kritéria zkoumání považuji za nejdůležitější, je však nutné zdůraznit, že se zdaleka nejedná o vyčerpávající výčet možných způsobů zkoumání (např. Jančářová uvádí jako kritérium dělení **vztah nápravných opatření k času**, kdy rozlišuje opatření preventivní a opatření nápravná bezprostřední a nápravná reparační).²⁴

1.6.1 Členění dle zákona o předcházení ekologické újmě

Nápravná opatření lze v souladu se zákonem o předcházení ekologické újmě a o její nápravě dělit na **primární, doplňková a vyrovnávací**.²⁵

Primární nápravná opatření jsou taková opatření, která vrací „*poškozené přírodní zdroje nebo jejich zhoršené funkce do základního stavu nebo směrem k tomuto stavu.*“

²³ srov. BAHÝLOVÁ, Lenka. Nápravná opatření v právu životního prostředí. In: *COFOLA 2010: the Conference Proceedings*, 1. edition. Brno: Masaryk University, 2010. ISBN 978-80-210-5151-5

²⁴ JANČÁŘOVÁ, Ilona. *Právo životního prostředí: obecná část*. 3. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2016. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-210-8366-0, str. 632-635

²⁵ Příloha č. 4 k zákonu o ekologické újmě

Doplňková náprava je definována jako „nápravné opatření přijaté v souvislosti s přírodním zdrojem nebo jeho funkcemi, jehož důvodem je skutečnost, že primární náprava nevedla k plné obnově poškozených přírodních zdrojů nebo jejich funkcí.“ Doplňková náprava tak díky svému aditivnímu charakteru představuje náhradní řešení, jestliže primární náprava nevede k uspokojivé obnově stavu životního prostředí.

Vyrovnávací nápravou je myšlena „akce učiněná s cílem vyrovnat přechodné ztráty²⁶ na přírodních zdrojích nebo jejich funkcích, ke kterým dochází ode dne, kdy došlo k ekologické újmě, a je to akce, která probíhá, dokud primární náprava nedosáhne svého plného účinku.“

1.6.2 Členění dle účelu

Účel nebo také smysl nápravných opatření se velkou měrou překrývá s účely sledovanými jednotlivými zákony, kterých jsou tato nápravná opatření součástí. Obecně si nápravná opatření kladou za cíl napravit vzniklý závadový stav, kompenzovat následky vzniklého závadového stavu, omezit a předcházet dalším ekologickým újmám a odstranit nedostatky v jednání dozorovaného subjektu.

Cílům jednotlivých vybraných zákonů z oblasti práva životního prostředí a jejich vazbám na nápravná opatření v nich obsažená se budu blíže věnovat později ve druhé kapitole.

1.6.3 Členění dle obsahu nápravných opatření

Primárním je členění dle způsobu, jakým oprávněný orgán stanoví obsah nápravného opatření. Tento způsob může být dvojitý, a to (i) uložení opatření obecně vedoucí k nápravě závadového stavu bez konkrétního určení, jak má být této nápravy dosaženo a (ii) uložení opatření stanovující, jakým konkrétním způsobem má být zjednána náprava, včetně možnosti stanovit použité prostředky, technologie a postupy.

Výhody uložení **opatření bez konkrétního určení**, co má být vykonáno, lze spatřovat především ve volnosti odpovědného subjektu při rozhodování o prostředcích použitých k nápravě. Dá se předpokládat, že právě tento odpovědný subjekt zná nejlépe své možnosti a okolnosti, a proto zvolí nejefektivnější způsob nápravy (např. provozovatel stacionárního zdroje, kterému bylo

²⁶ „přechodné ztráty“ jsou definovány jako ztráty vzniklé neschopností poškozených přírodních zdrojů plnit své funkce ode dne vzniku poškození až do chvíle, kdy aplikovaná primární či doplňková opatření dosáhnou svého účinku (viz Příloha č. 4 k zákonu o ekologické újmě)

uloženo opatření k nápravě spočívající ve snížení emisí, se může dle svého vlastního uvážení rozhodnout, jaká konkrétní technologie nejlépe vyhovuje jeho provozu a zároveň splní všechny zákonné požadavky, včetně dosažení účelu sledovaného nápravným opatřením).

Oproti tomu **opatření ukládající konkrétní postup** směřující ke zjednání nápravy²⁷ umožňuje správnímu orgánu plnou kontrolu nejen nad samotným napravením závadového stavu, ale hlavně také nad způsobem, jakým ho bude dosaženo. Bohužel však také klade velké nároky na odbornost orgánů dozoru, předpokládá vysokou pečlivost při vybírání konkrétních opatření s ohledem na jejich efektivitu a důraz na jasnou a určitou formulaci ukládaných opatření.²⁸

V praxi mohou právě tyto zvýšené nároky působit velké potíže, nehledě na možné riziko odpovědnosti správního orgánu za správnost a přiměřenost svého rozhodnutí a s tím spojené otázky náhrady škody. V běžném životě může také docházet k situacím, kdy nebudou provedená opatření postačující ke zjednání nápravy – v případě, že si adresát obecně formulovaného nápravného opatření sám zvolil způsob nepostačující k zajištění nápravy, pak jednoduše nesplnil povinnost uloženou nápravným opatřením, a tedy povinnost napravit škody na životním prostředí stále trvá (resp. je následována sekundární povinností v podobě sankce po marném uplynutí lhůty k provedení nápravy). Ale pokud adresát konkrétně formulovaného opatření splnil veškeré požadavky stanovené dozorčím orgánem, a přesto výsledný stav neodpovídá úspěšnému odstranění závadového stavu, nelze dost dobře po odpovědném subjektu požadovat splnění nových opatření, a hlavně nést náklady všech těchto prováděných změn, když svým jednáním bezesbytku vyhověl povinnostem stanoveným původním nápravným opatřením. V takovém případě by dle mého názoru měla v souladu s principem odpovědnosti státu připadnout povinnost k nápravě závadového stavu právě státu prostřednictvím příslušných orgánů, aby došlo k naplnění účelu nápravných opatření a závazku trvale udržitelného rozvoje a zároveň nebyly odpovědným subjektům ukládány nepřiměřené povinnosti zásadním způsobem zasahující do jejich majetkové sféry.

Ideálním se jeví řešení, kdy by zákon stanovoval příslušnému orgánu při složitějších a rozsáhlejších újmách na životním prostředí, kde je zájem na tom přímo ovlivňovat způsob řešení nápravy, povinnost uložit nejprve provedení průzkumů nebo odborných podkladů a teprve na

²⁷ např. ustanovení § 7 odst. 4 zákona o ekologické újmě: „*Příslušný orgán může (...) vyzvat provozovatele, aby ve stanovené lhůtě provedl nezbytná nápravná opatření a udělit mu pokyny, kterými se má řídit při jejich provádění.*“

²⁸ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 7. 2. 2006, č. j.: 11 Ca 67/2005-68.

základě těchto podkladů rozhodnout o uložení vhodných postupů vedoucích k nápravě.²⁹ Takové řešení by mělo napomáhat k zajištění větší efektivity uložených opatření a tím přispět ke snížení rizika ukládání nepostačujících způsobů řešení vzniklých závadových stavů.³⁰ Na druhou stranu za značnou nevýhodu tohoto postupu může být považována velká časová náročnost a s tím spojené riziko hrozící další újmy z důvodu časových prodlev. Dále se jako problematická jeví zvýšená administrativní zátěž a otázka hrazení nákladů vynaložených na zajištění všech potřebných podkladů.

Sekundárně lze nápravná opatření členit podle samotného obsahu těchto opatření, a to na základě toho, zda postihují subjekt, činnost nebo provoz anebo věc.

Opatření týkající se **subjektu** se uplatní například ve formě odejmutí nebo pozastavení autorizace, licence či povolení nezbytného k výkonu určité činnosti. V právní úpravě lze tato opatření nalézt kupříkladu v ustanovení § 8 odst. 1 zákona č. 162/2003 Sb., o podmínkách provozování zoologických zahrad (dále jen jako *zákon o zoologických zahradách*) upravující zahájení řízení o zrušení licence k provozování zoologické zahrady ministerstvem nebo v ustanovení § 6 písm. c) vyhlášky č. 468/2004 Sb., o autorizovaných osobách podle zákona o ochraně přírody a krajiny umožňující odnětí autorizace k provádění posouzení podle ustanovení § 45i zákona o ochraně přírody a krajiny.

Opatření týkající se **činnosti nebo provozu** mají obvykle formu zákazu, zrušení, zastavení nebo omezení činnosti, resp. provozu. Typickým příkladem zastavení provozu je ustanovení § 22 odst. 1 zákona o ovzduší umožňující vydání rozhodnutí o zastavení provozu stacionárního zdroje, pokud provozovatel neprovedl již dříve uložené opatření ke zjednání nápravy. Zatímco opatření umožňující uložit omezení nebo zákaz činnosti lze nalézt v ustanovení § 66 zákona o ochraně přírody a krajiny opravňující orgán ochrany přírody stanovit podmínky pro výkon činnosti, která by mohla způsobit nedovolenou změnu chráněných částí přírody, resp. takovou činnost zakázat.

²⁹ typicky např. ustanovení § 115 odst. 17 vodního zákona stanovující možnost uložení provedení průzkumů či jiných odborných podkladů, v případě, že je to ke stanovení rozsahu zjištěných nedostatků potřeba, a opatření k nápravě uložit až na jejich základě.

³⁰ Zvláštním případem implementujícím tento postup může být např. postup stanovený v ustanovení § 7 odst. 3 zákona o ekologické újmě stanovující povinnost provozovatele vypracovat návrh nápravných opatření v souladu s přílohou č. 4 tohoto zákona a předložit tento návrh ke schválení nebo případným úpravám příslušnému orgánu bez zbytečného odkladu.

Nápravná opatření spočívající v omezení nebo zákazu provozu či činnosti jsou s ohledem na sílu zásahu do práv subjektu svou povahou nejpřísnější. Obecně opatření zakazující či omezující provoz nastupují až sekundárně po nesplnění povinnosti uložené prvním opatřením k nápravě. Například ustanovení § 19b zákona o integrované prevenci rozlišuje dvě úrovně vydání rozhodnutí o omezení nebo zastavení provozu, kdy odst. 3 tohoto ustanovení opravňuje příslušné orgány k vydání takového rozhodnutí, až jestliže provozovatel neprovedl předchozí opatření k nápravě (charakter trestu), zatímco odst. 5 tohoto ustanovení stanovuje obligatorní vydání takového rozhodnutí bez předchozího uložení opatření k nápravě, ale pouze pokud porušení povinností představuje nebezpečí, že dojde k bezprostřednímu závažnému dopadu na životní prostředí (oprávněnost přísného zásahu vysokou intenzitou hrozících nebezpečí).

Konečně opatření týkající se **věci** má formu rozhodnutí o odebrání nebo zabavení věci, s níž je nedovoleně nakládáno, resp. která je nedovoleně držena (např. ustanovení § 89 zákona o ochraně přírody a krajiny umožňující odebrání nedovoleně držných jedinců zvláště chráněných druhů rostlin, živočichů a ptáků nebo ustanovení § 27c zákona o ochraně zvířat stanovující možnost rozhodnout za určitých podmínek o zabrání týraného zvířete).³¹

1.6.4 Členění nápravných opatření v užším a širším pojetí

Další možný způsob dělení nápravných opatření závisí na interpretaci tohoto institutu. Pokud bychom tento pojem vykládali za pomoci jazykové metody výkladu **restriktivně**, nutně bychom museli dojít k závěru, že nápravným opatřením je pouze takové opatření, které cílí jen na **nápravu závadového stavu**. V právní úpravě by se pak jednalo zejména (ne však výlučně) o ta opatření, která užívají výslovný termín nápravná opatření, resp. opatření k nápravě (viz např. § 42 vodního zákona nebo § 7 zákona o ekologické újmě).

Extenzivním výkladem pojmu nápravné opatření, a zvláště s přihlédnutím ke komplexnímu účelu, jenž je nápravným opatřením sledován a k cíli, kterého jím má být dosaženo, dojdeme k závěru, že může jít o jakákoli opatření směřující k **ukončení, napravení, kompenzaci či předcházení závadového stavu**. V takovém případě se množina nápravných opatření v širším

³¹ Sluší se podotknout, že zvíře není věcí v právním smyslu, ale ustanovení o věcech se na živé zvíře použijí obdobně, pokud to neodporuje povaze zvířete (§ 494 z. č. 89/2012 sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů).

pojetí značně rozroste, a to například o taková opatření jako je již zmíněné zastavení provozu, odnětí licence nebo odebrání nedovoleně držných jedinců zvláště chráněných druhů.

1.7 Shrnutí

Nápravná opatření lze charakterizovat jako specifická oprávnění navazující na výkon dozoru, jejichž účelem je mnohdy předcházet, odstranit nebo omezit škody na životním prostředí, ale zejména napravit či alespoň kompenzovat tyto škody.

Vyčerpávající definice nápravného opatření se nám v zákonech z oblasti práva životního prostředí nedostává, avšak zobecněním vymezení tohoto pojmu obsaženém v zákoně o ekologické újmě, lze dojít k závěru, že nápravným opatřením je každé opatření přijaté za účelem obnovy, ozdravení nebo nahrazení poškozených přírodních zdrojů a nebo jejich funkcí, popřípadě poskytnutí přiměřené náhrady.

Jelikož nápravná opatření patří do skupiny administrativně-právních nástrojů spočívajících v aktivním působení na stav životního prostředí, jsou nápravná opatření jedním z nejdůležitějších nástrojů sloužících k ochraně životního prostředí.

Povinnost k provedení nápravných opatření může být založena jak na základě zákona, tak zejména rozhodnutím příslušného orgánu o uložení nápravných opatření převážně jako prostředek navazující na porušení primární povinnosti odpovědného subjektu. Objevují se zde však také nápravná opatření ukládaná subjektům, jež nejsou původci závadových stavů a taková opatření tedy nejsou následkem porušení primárních povinností.

Opatření k nápravě jsou silně ovlivňována odvětvovými principy. Nejvíce spjata jsou s principem trvale udržitelné rozvoje, jelikož jejich hlavním cílem je zachování kvality životního prostředí napravováním vzniklých škod. Dále se zde uplatní princip odpovědnosti původce a s ním související princip znečišťovatel platí. Princip odpovědnosti státu pak v úpravě nápravných opatření definuje roli státu jako vymahatele realizace samotných nápravných opatření a zároveň i garanta systematické ochrany životního prostředí, povinného zjednat nápravu tam, kde z různých důvodů nápravná opatření nebyla provedena. V neposlední řadě souvisí nápravná opatření s principem prevence v podobě generální i individuální prevence vůči subjektům práva. Řízení o uložení nápravných opatření pak provází princip informovanosti a účasti veřejnosti.

Nápravná opatření plní v právu životního prostředí především funkci reparační, která je doplňována funkcí kompenzační. Jak zde již bylo zmíněno mají také preventivní funkci a nelze opomenout ani funkci sankční, přičemž je důležité zdůraznit, že účelem nápravných opatření není

primárně trestat. Sankční funkce nápravných opatření je toliko „vedlejším produktem“ primárních funkcí opatření k nápravě, byť ji rozhodně nelze opomíjet.

Jelikož jsou nápravná opatření poměrně různorodým institutem, k čemuž přispívá velká roztržitost právní úpravy napříč celou oblastí práva životního prostředí a také nejednotnost užití terminologie, je členění nápravných opatření poměrně složité. V závislosti na zkoumaných kritériích lze nápravná opatření členit dle účelů jimi sledovaných, dle obsahu, v souladu s členěním užitým v zákoně o ekologické újmě a dále pak dle užitých výkladových metod na nápravná opatření v užším a širším smyslu.

2 Nápravná opatření v českém právu životního prostředí

2.1 Úvod

Nápravná opatření jsou v českém právním řádu upravena celou řadou zákonů z oblasti práva životního prostředí. Tato úprava nejen že není obsahově jednotná, bohužel jednotlivé zákony ani neuvádějí jednotnou terminologii. Důsledkem této nesystematičnosti je mimo jiné častá duplicitní úprava a kolize jednotlivých zákonů.

Stěžejním právním předpisem v postavení *lex specialis* upravujícím možnost ukládání nápravných opatření je z formálního hlediska zákon o předcházení ekologické újmy.³² Nápravná opatření jsou dále různě upravena v jednotlivých složkových zákonech, přičemž pozornost bude věnována (kromě již zmíněné úpravy dle zákona o předcházení ekologické újmy) předně úpravě obsažené ve vodním zákoně, zákoně o ochraně přírody a krajiny a s jeho předmětem ochrany souvisejících zákonech, dále pak v zákoně o ochraně zemědělského půdního fondu, v zákoně o lesích a konečně úpravě dle zákona o ochraně ovzduší. Zvolený výčet zákonů považuji za nejvýznamnější s ohledem na jejich působnost v ochraně složek životního prostředí a ekosystémů. Z tohoto důvodu se zde nebudu zabývat zákony týkajícími se ochrany životního prostředí před zdroji ohrožení a znečištění.

Pro lepší zakotvení jednotlivých nápravných opatření jsou v každé podkapitole pojednávající o konkrétním složkovém zákoně nejprve popsána východiska a cíle právní úpravy, v rámci které jsou nápravná opatření realizována. Následuje výčet nápravných opatření s komentářem. Každá podkapitola je uzavřena zhodnocením platné právní úpravy spolu s exkurzí do praxe příslušných orgánů pro získání přehledu o reálném využívání institutu nápravných opatření.

2.2 Nápravná opatření dle zákona o předcházení ekologické újmy

V roce 2008 byl přijat zákon o předcházení ekologické újmy a o její nápravě a o změně dalších zákonů vyhlášený ve Sbírce zákonů pod č. 167/2008 Sb. Do českého právního řádu byla

³² Specialita zákona o předcházení ekologické újmy vůči složkovým zákonům vyplývá z dikce ustanovení § 21 odst. 3 zákona o předcházení ekologické újmy s výslovně zakotvenou výjimkou týkající se havárií ve smyslu vodního zákona jako příčin vzniku ekologické újmy.

prostřednictvím tohoto zákona transponována směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/35/ES o odpovědnosti za životní prostředí v souvislosti s prevencí a nápravou škod na životním prostředí (dále jen jako *směrnice o odpovědnosti za životní prostředí*).

2.2.1 Východiska právní úpravy a režim nápravných opatření

Zákon o předcházení ekologické újmě a o její nápravě je *lex specialis* ve vztahu k tzv. složkovým zákonům z oblasti práva životního prostředí a pro své potřeby definuje celou řadu pojmů.

Primárně jde o pojem **ekologická újma**. Tento pojem samotný není v českém právu životního prostředí ničím novým vzhledem k jeho stávající definici obsažené v zákoně o životním prostředí.³³ Definice ekologické újmy dle zákona o předcházení ekologické újmě je oproti definici obsažené v zákoně o životním prostředí značně užší a specifitější. Dle tohoto zákona je ekologickou újmou *nepříznivá měřitelná změna přírodního zdroje nebo měřitelné zhoršení jeho funkcí, která se může projevit přímo nebo nepřímo*; s omezením pouze na změny na (i) chráněných druzích volně žijících živočichů či planě rostoucích rostlin nebo přírodních stanovištích, které mají závažné nepříznivé účinky na dosahování nebo udržování příznivého stavu ochrany takových druhů nebo stanovišť, (ii) podzemních nebo povrchových vodách včetně přírodních léčivých zdrojů a zdrojů přírodních minerálních vod, které mají závažný nepříznivý účinek na ekologický, chemický nebo množství stav vody nebo na její ekologický potenciál, nebo (iii) půdě znečištěním, jež představuje závažné riziko nepříznivého vlivu na lidské zdraví v důsledku přímého nebo nepřímého zavedení látek, přípravků, organismů nebo mikroorganismů na zemský povrch nebo pod něj. Zákon o ekologické újmě dále vymezuje okruh chráněných volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin a přírodních stanovišť. Pod ochranou tohoto zákona tak nejsou zdaleka všechny druhy živočichů a rostlin a všechna přírodní stanoviště, ale pouze ty v zákoně uvedené.

Dalším zákonem specifikovaným stěžejním pojmem je pojem **provozní činnost**, čímž je myšlena *činnost vykonávaná v rámci hospodářské činnosti, obchodu nebo podnikání, bez ohledu na její soukromou či veřejnou povahu nebo na její ziskový či neziskový charakter* (§ 2 písm. h)).

³³ Dle ustanovení § 10 zákona o životním prostředí je ekologickou újmou ztráta nebo oslabení přirozených funkcí ekosystémů, vznikající poškozením jejich složek nebo narušením vnitřních vazeb a procesů v důsledku lidské činnosti.

Jak bylo již uvedeno výše, zákon o ekologické újmě je aplikovatelný na značně užší množinu případů zhoršení stavu životního prostředí, resp. jednotlivých částí životního prostředí oproti ekologické újmě obecněji definované v zákoně o životním prostředí. Tato užší aplikovatelnost pak vyplývá nejen z výše zmíněného omezeného výčtu objektů ochrany (některé chráněné druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin, přírodní stanoviště, voda a půda), ale také, a to zejména, ze zákonného omezení co do možného důvodu vzniku ekologické újmy, či její bezprostřední hrozby. Rozsah působnosti zákona o ekologické újmě je v tomto ohledu omezen pouze na ekologickou újmu, k jejímuž vzniku došlo provozní činností (jak je tento pojem definován výše) taxativně vymezenou v příloze č. 1 k tomuto zákonu na některém z vymezených objektů ochrany.³⁴ V případě vzniku ekologické újmy způsobené provozní činností, která není v příloze č. 1 uvedena, je tento zákon aplikovatelný jen, jestliže došlo k této újmě na chráněných druzích nebo přírodních stanovištích (jak jsou vymezeny zákonem v ustanovení § 2 písm. b) a c)) a pouze v případě vzniku ekologické újmy v důsledku provozování činnosti v příloze č. 1 neuvedené v rozporu s právními předpisy.

Zákon o ekologické újmě dále stanovuje taxativní výčet výjimek, za kterých odpovědnost za ekologickou újmu dle tohoto zákona nevzniká.³⁵ Jedná se o případy vzniku ekologické újmy nebo bezprostřední hrozby jejího vzniku, jsou-li způsobené událostmi, nad nimiž provozovatel nemá žádnou kontrolu, nemůže je nijak ovlivnit a nelze tedy na něm spravedlivě požadovat, aby za ně nesl odpovědnost. Příkladem jde zejména o ozbrojený konflikt nebo živelní událost výjimečné a neodvratné povahy.

Pro účely této práce je též třeba poukázat na zákonnou definici pojmu **preventivní opatření** a **nápravné opatření**. Zatímco preventivním opatřením je myšleno opatření přijaté s cílem předejít nebo alespoň omezit ekologickou újmu, jestliže v důsledku události, jednání nebo opomenutí vznik ekologické újmy *bezprostředně hrozí*,³⁶ nápravné opatření je pak definováno jako opatření přijaté již po samotném vzniku ekologické újmy, které si klade za cíl zmírnit dopady této újmy, a to obnovením, ozdravením nebo nahrazením poškozených přírodních zdrojů, resp. jejich

³⁴ Dle přílohy č. 1 je takovou činností např. provozování zařízení podléhající vydání integrovaného povolení podle zvláštního předpisu, nakládání s geneticky modifikovanými organismy a genetickými produkty podle zvláštního předpisu, či nakládání s těžebním odpadem.

³⁵ Ustanovení § 1 odst. 3 zákona o ekologické újmě

³⁶ Ustanovení § 2 písm. j) zákona o ekologické újmě

zhoršených funkcí, případně poskytnutím přiměřené náhrady za tyto zdroje.³⁷ Nápravná opatření tedy v zákoně o ekologické újmě hrají, spolu s preventivními opatřeními, klíčovou roli.

Nápravná i preventivní opatření má povinnost přijímat **každý provozovatel vykonávající provozní činnost uvedenou v příloze č. 1**, jestliže mezi výkonem této provozní činnosti a vznikem ekologické újmy, či její bezprostřední hrozby, existuje příčinná souvislost. Provozovatel vykonávající provozní činnost v příloze č. 1 neuvedenou je povinen provést tato opatření, jestliže k ekologické újmě, resp. její bezprostřední hrozbě, došlo **v důsledku porušení právních povinností** tímto provozovatelem v kauzálním vztahu ke vzniku ekologické újmy.

Každému provozovateli³⁸ zákon o ekologické újmě ukládá povinnost provést neprodleně nápravná opatření k okamžité kontrole, omezení, odstranění nebo jinému zvládnutí znečišťujících látek nebo jiných škodlivých faktorů v případě vzniku nebo zjištění ekologické újmy (ustanovení § 7). Cílem těchto bezprostředních nápravných opatření by mělo být zejména omezení škodlivých následků ekologické újmy, předejití dalšímu rozšiřování těchto následků nebo zamezení dalšímu zhoršování funkcí přírodních zdrojů.

Dále zákon o ekologické újmě stanovuje provozovateli povinnost neprodleně příslušnému orgánu sdělit veškeré podstatné informace týkající se okolností vzniku ekologické újmy a o nápravných opatřeních, která již provozovatel v návaznosti na zjištění vzniku ekologické újmy přijal. Pokud bude příslušný orgán potřebovat doplnění informací o konkrétním případě ekologické újmy, je oprávněn si je od provozovatele vyžádat, přičemž tento je povinen takové informace poskytnout bezodkladně.

Provozovatel má dále povinnost bez zbytečného odkladu vypracovat návrh nápravných opatření a předložit ho příslušnému orgánu ke schválení. Při přípravě tohoto návrhu postupuje provozovatel v souladu v přílohou č. 4 k tomuto zákonu. Uvedené platí pouze v případě, že se jedná o **ekologickou újmu na chráněných druzích, přírodních stanovištích a vodách**, jelikož zákon v ustanovení § 11 předpokládá **zvláštní postup pro případy ekologické újmy na půdě**. Příslušný orgán následně vysloví s předloženým návrhem souhlas, k čemuž postačí úkon podle části čtvrté zákona č. 500/2004 Sb., správní řád (dále jen jako *správní řád*), jelikož zákon o

³⁷ Ustanovení § 2 písm. k) zákona o ekologické újmě

³⁸ Tato povinnost je zákonem stanovena každému provozovateli bez ohledu na skutečnost, zda se jedná o ekologickou újmu vzniklou provozní činností v příloze č. 1 uvedené či nikoliv. K tomu srov. STEJSKAL, Vojtěch a Ondřej VÍCHA. *Zákon o předcházení ekologické újmy a o její nápravě: s komentářem, souvisícími předpisy a s úvodem do problematiky ekologicko-právní odpovědnosti*. 1. Praha: Leges, 2009. Komentátor. ISBN 978-80-87212-07-3, str. 90

ekologické újmě nestanovuje pro tento úkon zvláštní formu. Naopak jestliže příslušný orgán dojde k závěru, že navrhovaná nápravná opatření nejsou dostatečná k uspokojivé nápravě vzniklých škod, posuzuje návrh provozovatele jako podnět dle ustanovení § 42 správního řádu a zahájí v této věci řízení z moci úřední podle ustanovení § 46 správního řádu. V rámci tohoto řízení uloží příslušný orgán provozovateli doplnění či změnu navrhovaných nápravných opatření, přičemž při nápravě ekologické újmy na vybraných chráněných druzích volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin, přírodních stanovištích a vodách rozhoduje příslušný orgán v souladu s postupem stanoveným v příloze č. 4 k zákonu.³⁹

V souladu s ustanovením § 7 odst. 4 zákona o ekologické újmě je příslušný orgán oprávněn vyzvat provozovatele k provedení nezbytných nápravných opatření ve stanovené lhůtě včetně udělení pokynů, kterými se má provozovatel při provádění nápravných opatření řídit, a to i před zahájením řízení o uložení nápravných opatření. Tím není dotčeno oprávnění příslušného orgánu uložit provozovateli provedení opatření za stanovených podmínek a v určené lhůtě rozhodnutím v rámci řízení.

I přes schválení postupu při nápravě ekologické újmy příslušným orgánem může dojít k situaci, že **provedená opatření k nápravě nepostačují**. V takovém případě má provozovatel povinnost neprodleně tuto skutečnost oznámit příslušnému orgánu spolu se všemi důležitými okolnostmi tak, aby mohl příslušný orgán kvalifikovaně rozhodnout o následném postupu vedoucím k nápravě ekologické újmy.

V případě, že provozovatel ve věci nápravy ekologické újmy sám nekoná, či není znám, stanovuje zákon **subsidiární odpovědnost státu**, kdy je příslušný orgán povinen provést bezodkladně nápravná opatření vedoucí ke zmírnění dopadů újmy sám. Za tímto účelem se může příslušný orgán obrátit na odborně a technicky vybavenou právnickou nebo podnikající fyzickou osobu, přičemž k zajištění takové spolupráce je příslušný orgán povinen postupovat v souladu se zákonem č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách. Aby nedocházelo k průtahům zejména v případech vzniku ekologické újmy dosahujících zvláště velké intenzity, lze při výběru dodavatele postupovat v souladu s výjimkami zákonem o veřejných zakázkách stanovenými.⁴⁰ Jestliže dojde k vícero případům vzniku ekologické újmy a nelze zajistit současné provedení všech

³⁹ Srov. STEJSKAL, Vojtěch a Ondřej VÍCHA. *Zákon o předcházení ekologické újmě a o její nápravě: s komentářem, souvisejícími předpisy a s úvodem do problematiky ekologicko-právní odpovědnosti*. 1. Praha: Leges, 2009. Komentátor. ISBN 978-80-87212-07-3, str. 93

⁴⁰ Viz Důvodová zpráva k zákonu č. 167/2008, K § 7

potřebných nápravných opatření, má příslušný orgán pravomoc určit **pořadí nápravných opatření**, přičemž musí brát v potaz zejména povahu, rozsah, závažnost a rizika pro lidské zdraví jednotlivých případů, zároveň může také přihlídnout k možnostem přirozené nápravy.

Zákon také pamatuje na situace, kdy je za účelem provedení nápravných opatření nutný vstup na nemovitosti vlastníků, kterým tato opatření nebyla uložena. Ustanovení § 9 zákona o ekologické újmě stanovuje pro tyto situace postup spočívající především v předchozím oznámení vlastníků na nutnost vstoupit, resp. vjíždět na cizí nemovitost dotčenou ekologickou újmou. Od předchozího oznámení lze upustit v případě, že je vstup na cizí nemovitost nezbytný k provedení bezprostředních nebo neodkladných opatření, přičemž vlastník musí být o této skutečnosti informován dodatečně. Všechny činnosti prováděné na cizí nemovitosti pak musí být prováděny pouze v nezbytném rozsahu tak, aby co nejméně omezovaly vlastníka nemovitosti či jiné osoby nemovitost užívající. Vlastník nemovitosti je povinen strpět provádění opatření po nezbytně nutnou dobu a v nezbytném rozsahu, za což mu náleží náhrada.

Jak již bylo naznačeno výše, zvláštní režim se uplatní v případě **nápravy ekologické újmy na půdě**. Dle § 11 zákona je za ekologickou újmu na půdě odpovědný toliko provozovatel provádějící provozní činnost uvedenou v příloze č. 1. V případě vzniku ekologické újmy na půdě v důsledku činnosti v příloze č. 1 neuvedené nelze zákon o ekologické újmě aplikovat. Jelikož účelem nápravy ekologické újmy na půdě je vyloučení jakéhokoliv významného rizika nepříznivého účinku na lidské zdraví, je prokázání vzniku a následné řešení tohoto typu ekologické újmy příslušným orgánem vázáno na spolupráci s příslušnou krajskou hygienickou stanicí. Konkrétně má příslušný orgán při důvodném podezření na vznik ekologické újmy na půdě povinnost bezodkladně **zajistit zpracování analýzy rizik**, k níž si příslušný orgán vyžádá stanovisko krajské hygienické stanice. Součástí analýzy rizik je zejména průzkum znečištěné oblasti, k jehož vyhodnocení jsou oprávněny pouze odborně způsobilé osoby podle zvláštního zákona. Do doby jejího předložení přeruší příslušný orgán řízení o uložení nápravných opatření.

Jestliže dojde analýzou rizik a stanoviskem krajské hygienické stanice k prokázání vzniku ekologické újmy na půdě, je příslušný orgán povinen **zajistit zpracování návrhu možných nápravných opatření a jejich hodnocení**, které zahrnuje porovnání alternativních postupů omezování nebo eliminace rizik, odhad finančních nákladů a časové náročnosti jednotlivých alternativ. Příslušný orgán přeruší řízení o uložení nápravných opatření do doby předložení hodnocení. Provozovatel je pak povinen odstranit ekologickou újmu na půdě, na základě příslušným orgánem uloženého nápravného opatření, a minimalizovat nepříznivé důsledky této újmy tak, aby nepředstavovala významné riziko pro lidské zdraví.

Metody a způsob zpracování analýzy rizik, způsob hodnocení vhodnosti a proveditelnosti nápravných opatření, stanovování cílů nápravných opatření a způsobů prokazování jejich dosažení stanovuje vyhláška č. 17/2009 sb., *o zjišťování a nápravě ekologické újmy na půdě*.

Úprava náhrady nákladů na realizaci preventivních a nápravných opatření je v zákoně o ekologické újmě ovládaná zásadou znečišťovatel platí. Zákon v souladu s touto zásadou v ustanovení § 12 stanoví, že všechny **náklady nese primárně provozovatel**, který újmu nebo její bezprostřední hrozbu způsobil. Zanikl-li nebo zemřel provozovatel bez právního nástupce nebo není-li znám, hradí náklady za provedení nápravných opatření stát. Ačkoliv se provozovatel nemůže zprostit odpovědnosti za provedení nápravných opatření, zákon stanovuje možnost **liberace** z odpovědnosti za náhradu nákladů na jejich provedení, a to pokud provozovatel prokáže, že (i) ekologická újma byla způsobena třetí osobou a došlo k ní i přes přijetí vhodných bezpečnostních opatření, (ii) ekologická újma je důsledkem splnění povinnosti stanovené závazným aktem orgánu veřejné správy, (iii) neporušil právní předpisy a rozhodnutí vydaná na jejich základě a ekologická újma byla způsobena událostí výslovně povolenou zvláštními právními předpisy, (iv) podle stavu vědeckých a technických znalostí v době, kdy došlo k emisím nebo k dané provozní činnosti, nebylo považováno za pravděpodobné, že by způsobilý ekologickou újmu (ustanovení § 12 odst. 3 a 4).

Zákon také pamatuje na případy vzniku **ekologické újmy neohraňovaného charakteru** způsobené více provozovateli. Za předpokladu, že mezi vznikem ekologické újmy a provozní činností těchto provozovatelů existuje kauzální vztah, jsou všichni tito provozovatelé za ekologickou újmu odpovědní společně a nerozdílně co do povinnosti provést nápravná opatření. Zákon dále stanovuje přechod povinností uložených podle tohoto zákona na právního nástupce odpovědného provozovatele. Jestliže dojde k pluralitě právních nástupců provozovatele a není jasné, na kterého z nástupců tato povinnost přešla, ručí za její splnění všichni právní nástupci provozovatele solidárně.

Po vzoru směrnice o odpovědnosti za životní prostředí obsahuje zákon také úpravu případů **přeshraniční ekologické újmy**. Jestliže se ekologická újma nebo její bezprostřední hrozba týká nebo může týkat jiného členského státu, oznámí to příslušný orgán neprodleně ministerstvu, které následně v součinnosti s příslušným orgánem poskytuje příslušným orgánům dotčených členských států potřebné informace. Dále ministerstvo spolupracuje s příslušnými orgány členských států při přijímání preventivních a nápravných opatření a bere do úvahy doporučení vypracovaná příslušnými orgány členských států. Zákon také stanovuje notifikační povinnost kteréhokoli orgánu veřejné správy, jenž obdrží informaci o možném dosahu ekologické újmy či její

bezprostřední hrozby na naše území, vůči ministerstvu. Pokud však již na území České republiky došlo k ekologické újmě, která má původ na území jiného členského státu, oznamuje tuto skutečnost ministerstvo Komisi a příslušným úřadům všech dotčených členských států, včetně vyčíslení nákladů na provedení preventivních a nápravných opatření, jejichž náhradu je ministerstvo povinno požadovat.

2.2.2 Zhodnocení a aplikace právní úpravy v praxi

Od tohoto zákona v době jeho přijetí měla odborná veřejnost velká očekávání,⁴¹ zejména díky nemožnosti aplikovat dosavadní právní úpravu ekologické újmy v praxi.⁴² Bohužel se s odstupem času ukázalo, že zákonná úprava v podobě, v jaké byla přijata, nepřináší kýžené výsledky. Navzdory tomu, že je zákon o předcházení ekologické újmy účinný již více než dvanáct let, za celou dobu jeho platnosti a účinnosti **nebylo zahájeno jediné správní řízení dle tohoto zákona**⁴³ a ČIŽP jako orgán příslušný mimo jiné k zjišťování a evidování případů ekologické újmy a k vydávání rozhodnutí o uložení preventivních nebo nápravných opatření⁴⁴ doposud neeviduje žádný případ ekologické újmy dle tohoto zákona.⁴⁵

Prvním historickým případem aplikace zákona o ekologické újmě mohla být v poslední době velmi diskutovaná havárie na řece Bečvě z konce roku 2020. Z veřejně dostupných informací vyplývá, že tato havárie naplňuje definiční znaky ekologické újmy a mělo tedy dojít k zahájení správního řízení dle ustanovení § 8 zákona o ekologické újmě. Bohužel se tak (ke dni vypracování této práce) nestalo.⁴⁶

⁴¹ Srov. např. Přelomový zákon o ekologické újmě. *Právní rozhledy*. 2008, roč. 15, č. 8.

⁴² Ustanovení § 10 zákona o životním prostředí má toliko proklamativní charakter, k jeho využitelnosti v praxi chybí úprava samotné nápravy následků ekologické újmy (zejména určení příslušných orgánů veřejné správy a úprava procesních ustanovení), která tak byla ponechána na jednotlivých složkových zákonech. K tomu srov. STEJSKAL, Vojtěch a Ondřej VÍCHA. *Zákon o předcházení ekologické újmy a o její nápravě: s komentářem, souvisícími předpisy a s úvodem do problematiky ekologicko-právní odpovědnosti*. 1. Praha: Leges, 2009. Komentátor. ISBN 978-80-87212-07-3, str. 28

⁴³ Srov. Výroční zpráva ČIŽP 2019, Česká inspekce životního prostředí, Praha, str. 67, dostupné na: <http://www.cizp.cz/file/3M8/Vyrocní-zprava-CIZP-2019.pdf>

⁴⁴ Dle ustanovení § 16 odst. 3 písm. c) a d) zákona o ekologické újmě

⁴⁵ Viz internetové stránky České inspekce životního prostředí (<http://www.cizp.cz/Evidence-pripadu-ekologicke-ujmy>)

⁴⁶ DAMOHORSKÝ, Milan. Česká společnost pro právo životního prostředí: Aplikace zákona o předcházení ekologické újmy a případ řeky Bečvy. *ekolist.cz*. Publikováno dne 22. 3. 2021, citováno dne 9. 5. 2021. Dostupné online na: <https://ekolist.cz/cz/publicistika/nazory-a-komentare/ceska-spolecnost-pro-pravo-zivotniho-prostredi-aplikace-zakona-o-predchazeni-ekologicke-ujme-a-pripad-reky-becvy>

Zákon o ekologické újmě má bezesporu potenciál být velice důležitým nástrojem pro řešení vzniklých i hrozících ztrát na životním prostředí dosahujících intenzity ekologické újmy. V českém právu životního prostředí je pak zcela inovativní způsob, kterým zákon jednoznačně stanoví postup pro případ vzniku hrozby ekologické újmy, v průběhu ekologické újmy i následně po jejím vzniku. Za pozitivum tak lze označit především skutečnost, že provedení nápravných opatření je **povinností vyplývající přímo ze zákona** a také že zákon výslovně upravuje přechod této povinnosti na právní nástupce. Dále lze jako velice přínosné označit zakotvení solidarity provozovatelů, mezi jejichž provozní činností a případem ekologické újmy neohraňovaného charakteru existuje příčinná souvislost, jelikož v takovém případě nemusí příslušný orgán složitě prokazovat míru zavinění jednotlivých provozovatelů a míru přispění konkrétních provozních činností na vznik ekologické újmy.⁴⁷ Totéž platí o úpravě hrazení nákladů vynaložených na řešení hrozící či vzniklé ekologické újmy, byla-li způsobena více provozovateli.

Za negativum lze označit zejména skutečnost, že zákon o ekologické újmě nijak neřeší tzv. **staré ekologické zátěže**, jelikož nedopadá na případy ekologické újmy vzniklé před nabytím účinnosti tohoto zákona nebo vzniklé sice po nabytí účinnosti, avšak jako důsledek provozní činnosti prokazatelně ukončené před jeho nabytím. Problémem může být také poněkud okleštěně vymezená věcná působnost, která jistě ztěžuje použití tohoto zákona v praxi spolu s nepřiliš vyjasněným vztahem tohoto zákona ke složkovým zákonům.⁴⁸

Bližší zkoumání pravomocí oprávněných orgánů dle tohoto ale i dalších zákonů z oblasti práva životního prostředí bude obsaženo v následující kapitole.

2.3 Nápravná opatření v ochraně vod

Ochrana vod na území ČR je zajištěna celou řadou právních předpisů, z nichž nejdůležitější je zákon č. 254/2001 Sb., o vodách. Také na úrovni práva EU je tato oblast regulována značným množstvím právních aktů, z nichž nejvýznamnějšími jsou směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/60/ES ze dne 23. 10. 2000, kterou se stanoví rámec pro činnost Společenství v oblasti vodní politiky, směrnice Rady č. 91/676/EHS ze dne 12. 12. 1991 o ochraně vod před znečištěním dusičnany ze zemědělských zdrojů, směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2006/118/ES ze dne

⁴⁷ K tomu srov. závěry rozsudku Soudního dvora EU ze dne 9. 3. 2010, *Rafinerie Mediterranee*, C-378/08

⁴⁸ Srov. ČERNÝ, Pavel a HLAVÁČOVÁ, Lenka. Podrobná zpráva o implementaci Směrnice o odpovědnosti za životní prostředí. Publikováno dne 30. 11. 2020, citováno dne 9. 5. 2021. Str. 16. Dostupné online na: https://ec.europa.eu/environment/legal/liability/pdf/In_depth_country_reports.pdf

12. 12. 2006 o ochraně podzemních vod před znečištěním a zhoršováním stavu a směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2020/2184 ze dne 16. 12. 2020 o jakosti vody určené k lidské spotřebě.

2.3.1 Východiska právní úpravy a režim nápravných opatření

Vodní zákon si klade za cíl chránit **povrchové a podzemní vody** jako ohrožené a nenahraditelné složky životního prostředí a přírodní zdroje, stanovit podmínky pro hospodárné využívání vodních zdrojů, pro zachování vodních zdrojů a předejití stavu nedostatku vody a pro zachování i zlepšení jakosti povrchových a podzemních vod, vytvořit podmínky pro snižování nepříznivých účinků povodní a sucha a zajistit bezpečnost vodních děl a dále pak přispívat k zajištění zásobování obyvatelstva pitnou vodou a k ochraně ekosystémů vodních i suchozemských na nich přímo závislých.

Označení povrchových a podzemních vod jako ohrožené a nenahraditelné složky životního prostředí a přírodní zdroj bylo do vodního zákona přijato v rámci pozměňovacích návrhů při projednávání novely 544/2020 Sb., účinné od 1. 2. 2021 (dále jen *Novela*). Tato Novela je často přezdívána „*suchá novela*“, jelikož vznikla primárně v reakci na změny klimatu a s tím související výskyt hydrologických extrémů. Cílem novelou přijatých ustanovení je nastavení operativního řízení v období sucha a stavu nedostatku vody.⁴⁹

Úpravu nápravných opatření v užším smyslu lze ve vodním zákoně nalézt v **ustanovení § 42**. Vodoprávní úřad nebo ČIŽP jsou oprávněni uložit k odstranění následků nedovoleného vypouštění odpadních vod, nedovoleného nakládání se závadnými látkami nebo havárií povinnost provést opatření k nápravě závadného stavu tomu, kdo porušil povinnost k ochraně povrchových nebo podzemních vod nebo původci havárie. K nápravě závadného stavu lze uložit také opatření k zajištění náhradního odběru vod, pokud to vyžaduje povaha věci. V obou případech nese náklady na provedení uložených opatření původce. Podpůrně je zakotvena povinnost ČIŽP nebo vodoprávního úřadu zabezpečit provedení opatření k nápravě na náklady původce, jestliže tento je neplní a hrozí nebezpečí z prodlení.⁵⁰ Z okruhu možných adresátů nápravného opatření jsou

⁴⁹ Srov. Důvodová zpráva k zákonu č. 544/2020 Sb., Obecná část písm. c).

⁵⁰ Určit, konkrétně který z uvedených orgánů je povinen k zabezpečení opatření k nápravě při nečinnosti odpovědného subjektu, se může v praxi ukázat jako problematické. Nejvyšší správní soud se této otázce věnoval v rámci řízení o kompetenční žalobě a pouze dospěl k závěru, že v daném případě se nejedná o kompetenční spor ve smyslu ust. § 97 odst. 2 event. odst. 3 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní. Viz Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 20. 12. 2006, č. j.: Komp 3/2004 – 40.

vyňaty havárie vzniklé v důsledku zásahu Hasičského záchranného sboru ČR nebo jednotek požární ochrany za předpokladu, že k zásahu bylo použito přiměřených prostředků.

Z odstavce 2 tohoto ustanovení vyplývá, že lze uložit opatření k nápravě také **osobě, která závadný stav nezpůsobila, jestliže je tato osoba nabyvatelem majetku prostřednictvím privatizace** a k takto získanému majetku se váže závadný stav. Jelikož se jedná o značný zásah do vlastnických práv osob, stanovuje zákon další podmínky pro uložení takového opatření. Nabyvatel majetku, k němuž je závadný stav vázán musel být s existencí ekologické zátěže srozuměn, byla s ním uzavřena zvláštní smlouva reflektující faktický stav majetku, popřípadě mu byla poskytnuta sleva z kupní ceny z důvodu existence závadného stavu. Za splnění podmínek v ustanovení § 42 odst. 2 má uložení opatření k nápravě dle tohoto ustanovení přednost před nápravným opatřením dle odst. 1.⁵¹ Povinnosti vyplývající z rozhodnutí o uložení opatření k nápravě osobám dle odst. 1 nebo odst. 2 tohoto ustanovení přecházejí na jejich právní nástupce ze zákona.

Dále zákon v odst. 4 pamatuje na situaci, kdy nelze nápravné opatření uložit žádné z osob uvedených výše (původci, nabyvateli majetku, právnímu nástupci) a zároveň hrozí závažné ohrožení nebo znečištění povrchových nebo podzemních vod. Za těchto okolností je k zabezpečení nezbytných opatření k nápravě povinen příslušný vodoprávní úřad, přičemž může **uložit provedení nápravných opatření odborně a technicky způsobilé právnické či podnikající fyzické osobě**. Takto provedená nápravná opatření jsou hrazena ze zvláštního účtu zřízeného místně příslušným krajem.

Součástí tohoto ustanovení je také **úprava práv a povinností vlastníků majetku**, na němž vázne závadný stav a kteří nejsou osobami, jimž bylo uloženo opatření k nápravě. Takový vlastník má zákonnou povinnost strpět provádění nápravných opatření, případně umožnit vstup či vjezd na svůj pozemek. Jako korektiv tohoto zásahu do vlastnického práva zákon stanovuje povinnost odpovědných osob při provádění nápravných opatření, které zasahuje do práv dotčených vlastníků šetřit jejich práva v nejvyšší možné míře. Toho je odpovědnou osobou docíleno zejména tím, že předem oznámí vlastníkovvi vstup, resp. vjezd na jeho pozemek, a zároveň po provedení opatření k nápravě uvede dotčené pozemky do původního stavu, jestliže se s jejich vlastníkem nedohodne jinak. Vlastníci mají při provádění opatření k nápravě také právo na náhradu za majetkovou újmu či omezení vzniklá při tomto provádění vůči odpovědným osobám. Uplatnění tohoto práva je

⁵¹ Srov. Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 23. 7. 2009, č. j.: 2 As 84/2008 – 131.

vázáno na šesti měsíční prekluzivní lhůtu počítanou od okamžiku vzniku újmy. Právo na náhradu škody tímto není dotčeno.

Vedle ustanovení § 42 upravujícího opatření k nápravě v užším smyslu lze ve vodním zákoně nalézt rozsáhlejší, i když stále nesystematickou, právní úpravu nápravných opatření v širším smyslu.

Za **opatření k nápravě v širším smyslu** lze označit již jedno z úvodních ustanovení vodního zákona, a to § 6 odst. 4, jenž zmocňuje vodoprávní úřad k vydání rozhodnutí či opatření obecné povahy, jímž lze upravit, omezit případně i zakázat obecné nakládání s povrchovými vodami ve veřejném zájmu. Dále se jedná o ustanovení § 34 odst. 3 upravujícím povinnost vodoprávního úřadu uložit nebo přijmout opatření k nápravě povrchových vod uvedených v seznamu sestaveném podle zákona o veřejném zdraví, jestliže tyto přestanou trvale nebo opakovaně odpovídat stanoveným požadavkům na jakost vody pro koupání. Nápravné opatření týkající se specificky staveb (které nejsou vodními díly) nebo zařízení v korytech vodních toků nebo v jejich sousedství je obsaženo v ustanovení § 52 odst. 2 ve formě obecné povinnosti vlastníků takových staveb nebo zařízení dbát o celkovou údržbu, aby nedošlo k narušení plynulého odtoku povrchových vod. Jestliže zanedbáním péče vlastníka k narušení odtoku dojde, je tento povinen zjednat nápravu na své náklady a pokud tak neučiní, je k zajištění nápravy oprávněn vodoprávní úřad na náklady vlastníka. Dle ustanovení § 59 odst. 1 písm. d) je vlastník vodního díla povinen provádět opatření uložená vodoprávním úřadem k odstranění závad zjištěných na vodním díle na vlastní náklady. Jako součást tzv. suché novely bylo přijato ustanovení § 87k odst. 1, které upravuje pravomoc krajské nebo ústřední komise pro sucho při nedostatku vody vydat rozhodnutí nebo opatření obecné povahy na dobu nezbytně nutnou, jímž může kupříkladu upravit, omezit nebo zakázat povolená nakládání s vodami bez náhrady. Obsahově obdobné rozhodnutí či opatření obecné povahy je vodoprávní úřad oprávněn vydat dle ustanovení § 109 odst. 1, vyžaduje-li to veřejný zájem, zejména však při přechodném nedostatku vody nebo je-li ohroženo zásobování obyvatelstva vodou. S tím souvisí také odst. 2 tohoto ustanovení, dle kterého je vodoprávní úřad povinen zajistit opatření k nápravě za současného uložení opatření k zajištění náhradního odběru vody v případě, že v důsledku mimořádné situace došlo k omezení nebo znemožnění povolených odběrů povrchové nebo podzemní vody. Konečně lze v ustanovení § 110 odst. 1 nalézt jakousi **zbytkovou klauzuli** spočívající v obecném oprávnění vodoprávních úřadů v rozsahu jejich působnosti ukládat opatření k odstranění zjištěných závad.

Závěrem je třeba upozornit ještě na ustanovení § 125l odst. 1 vodního zákona umožňující **upuštění od uložení správního trestu**, jestliže pachatel přestupku přijal faktická opatření

k odstranění následků porušení povinnosti a uložení správního trestu by v daném případě bylo zejména s přihlédnutím k pachatelem vynaloženým nákladům nepřiměřeně tvrdé. Pokud se v odůvodnění rozhodnutí o uložení správního trestu příslušný orgán nevypořádá s existencí liberačních důvodů dle tohoto ustanovení, je takové rozhodnutí zatíženo vadou nepřezkoumatelnosti.⁵²

2.3.2 Zhodnocení a aplikace nápravných opatření v praxi

Jako i u jiných složkových zákonů, také nápravná opatření dle zákona o vodách jsou upravena poměrně nesystematicky a spíše ad hoc v rámci základní úpravy materie vodního zákona, jak je patrné i z výše uvedeného výčtu opatření k nápravě.

Vzhledem k vodním zákonem deklarovanému účelu přispívat k ochraně vodních ekosystémů a na nich přímo závislejících suchozemských ekosystémů **zasahuje do problematiky ochrany vod také zákon o ochraně přírody a krajiny**. Bohužel v praxi dochází ke střetům povinností stanovených vodním zákonem a zákonem o ochraně přírody a krajiny, pravděpodobně díky nejasnému vymezení postupu při kolizi v konkrétních oblastech.⁵³ Příkladem takové kolize může být přikrmování ryb krmivy rostlinného původu prováděné na rybníku, které za splnění zákonem stanovených podmínek nepodléhá povolení výjimky vodoprávním úřadem z použití závadných látek (dle ustanovení § 39 odst. 12 vodního zákona). Zároveň je však rybník významným krajinným prvkem dle zákona o ochraně přírody a krajiny a jakékoli zásahy schopné vést k poškození či zničení významného krajinného prvku nebo ohrožení či oslabení jeho ekologicko-stabilizační funkce vyžadují získání závazného stanoviska orgánu ochrany přírody (dle ustanovení § 4 odst. 2 zákona o ochraně přírody a krajiny).⁵⁴

Velice kladně lze hodnotit stanovenou povinnost **zajistit průzkumy, případně jiné odborné podklady před samotným rozhodnutím o uložení nápravného opatření** dle ustanovení § 115 odst. 17 vodního zákona. Toto ustanovení se zároveň vypořádává s očekávatelnými procedurálními těžkostmi v případě uložení nápravného opatření spočívajícího v nakládání

⁵² Viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 2. 2019, č. j.: 9 As 402/2017 - 51

⁵³ Srov. TUHÁČEK, Miloš, Jitka JELÍNKOVÁ. *Právo životního prostředí: praktický průvodce*. Praha: Grada, 2015. Právo pro každého (Grada). ISBN 978-80-247-5464-2, str. 192.

⁵⁴ Vodítko k postupu při kolizi právních předpisů v tomto konkrétně nastíněném příkladu poskytl Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 9. 1. 2020, č. j.: 4 As 303/2019 – 38, v němž došel k závěru, že: „*Rízení dle § 4 odst. 2 ZOPK a § 39 odst. 7 vodního zákona jsou tedy v posuzované věci na sobě nezávislá, přičemž jejich předmětem je posouzení odlišných právních otázek.*“

s vodami způsobem, jenž jinak vyžaduje povolení vodoprávního úřadu stanovením, že v takovém případě se toto povolení nevydává. Dále je v tomto ustanovení zakotvena **úprava prolamující zásadu *ne bis in idem***. Vodoprávní úřad může po právní moci rozhodnutí o uložení opatření k nápravě vydat nové rozhodnutí, i s tímž obsahem, za předpokladu, že se v době od nabytí právní moci původního rozhodnutí vyskytnou nové skutečnosti. Takovou novou skutečností zakládající možnost prolomení zásady *ne dvakrát v téže věci* však nesmí být pouze fakt, že původní opatření nebylo ze strany povinného subjektu realizováno a jeho realizace nebyla ani vymáhána.⁵⁵ „*Naopak již uložená opatření k nápravě je třeba důsledně vymáhat, neboť v opačném případě by nová rozhodnutí sloužila pouze k dodatečné legalizaci nečinnosti povinných subjektů, resp. k neodůvodněnému prodlužování lhůt ke splnění uložených povinností.*“⁵⁶

Nápravná opatření dle vodního zákona patří jednoznačně mezi **v praxi častěji ukládané**. Za rok 2019 ČIŽP vydala celkem 62 rozhodnutí o uložení opatření k nápravě⁵⁷, což ovšem v souvislosti s celkovým počtem provedených kontrol (3.128), na jejichž základě bylo zahájeno 520 řízení o přestupcích, přičemž drtivá většina těchto řízení skončila pravomocným rozhodnutím o pokutě, příliš nekorresponduje. V roce 2019 pak MŽP jako odvolací orgán řešil dva případy odvolání proti rozhodnutí o uložení nápravného opatření. Na úrovni krajů (vyjma hlavního města Prahy) se zabývaly krajské úřady z pozice odvolacího orgánu v roce 2019 celkem 9 případy podání odvolání proti rozhodnutí o uložení nápravného opatření dle vodního zákona. V roce 2018 se jednalo o 7 podání a v roce 2017 taktéž o 7.⁵⁸

2.4 Nápravná opatření v ochraně přírody a krajiny a v ochraně rostlinstva a živočišstva

Zákon o ochraně přírody a krajiny je jedním z nejstarších v českém právu životního prostředí, přičemž větších změn zaznamenal především v souvislosti s implementací unijních předpisů. Zejména, ne však výlučně, se jedná o směrnici Rady 92/43/EHS, o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin a směrnici Rady 79/409/EHS, o ochraně volně žijících ptáků. Zákon se zabývá komplexní ochranou přírody a krajiny, a tedy cílí především na ochranu samotných biotopů a ekosystémů, jenž jsou základem pro efektivní ochranu volně žijících

⁵⁵ Srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 6. 10. 2015, č. j.: 8 As 171/2014 – 67.

⁵⁶ Viz rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 30. 11. 2016, č. j.: 9 A 89/2013 – 64.

⁵⁷ Srov. Výroční zpráva ČIŽP 2019, Česká inspekce životního prostředí, Praha, str. 26, dostupné na: <http://www.cizp.cz/file/3M8/Vyrocní-zprava-CIZP-2019.pdf>

⁵⁸ Informace o počtech vedených řízení o odvolání proti rozhodnutí viz Přílohy.

živočichů a planě rostoucích rostlin. Taktéž právní úprava nápravných opatření v rámci tohoto zákona patří k těm rozsáhlejší, což reflektuje šíři věcné působnosti zákona o ochraně přírody a krajiny.

Nejprve se v této podkapitole budu zabývat nápravnými opatřeními v rámci dominantní právní úpravy v oblasti ochrany přírody a krajiny, načež se krátce zaměřím na opatření dle dílčích speciálních zákonů z oblasti ochrany rostlinstva a živočišstva.

2.4.1 Východiska právní úpravy a režim nápravných opatření

Účelem zákona o ochraně přírody a krajiny (jak je deklarován v ustanovení § 1 tohoto zákona) je snaha přispět k udržení a obnově přírodní rovnováhy v krajině, k ochraně rozmanitostí forem života, přírodních hodnot a krás a k šetrnému hospodaření s přírodními zdroji. Specifickým účelem zákona je pak vytvoření soustavy chráněných území v souladu s výše citovanými směrnicemi. Objektem ochrany zákona o ochraně přírody a krajiny jsou prvky živé i neživé přírody, včetně specifického předmětu ochrany – krajiny. K dosažení vymezených cílů zákon v ustanovení § 2 nabízí demonstrativní výčet prostředků, jimiž je ochrana zajišťována.

Zákon o ochraně přírody a krajiny upravuje jak nápravná opatření **v užším smyslu, jejichž cílem je naturální restituce** čili uvedení poškozené, zničené, či nedovoleně změněné části přírody a krajiny v předešlý stav, přičemž je zde zakotvena také možnost **naturální kompenzace**, tak i nápravná opatření **v širším pojetí spočívající v zákazu činnosti anebo odebrání věci**.⁵⁹

Příklad nápravného opatření v užším smyslu lze nalézt v ustanovení § 86 zákona o ochraně přírody a krajiny. Každý, kdo poškodí, zničí nebo nedovoleně změní část přírody a krajiny chráněné podle tohoto zákona, má povinnost navrátit ji do původního stavu (*naturální restituce*), přičemž tato povinnost vzniká *ex lege*. Orgán ochrany přírody (v tomto případě jím může být obecní úřad obce s rozšířenou působností, krajský úřad, Agentura ochrany přírody a krajiny ČR (dále jen jako *Agentura*), správa národního parku nebo i újezdní úřad, jestliže to spadá do jejich územní a věcné působnosti) rozhoduje toliko o tom, zda je návrat do původního stavu možný a účelný a jakým způsobem ho má být dosaženo.⁶⁰

⁵⁹ K použité subsumpci typových nápravných opatření upravených zákonem o ochraně přírody a krajiny viz kapitola 1.6.4 výše.

⁶⁰ Při zjišťování, zda je navrácení do původního stavu možné a účelné má orgán ochrany přírody povinnost vycházet z porovnání stavu dotčené části přírody a krajiny před nedovoleným zásahem a po něm, viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 12. 2019, č. j.: 3 As 322/2017-70

Jestliže provedení naturální restituce není možné a účelné orgán ochrany přírody **může (fakultativně) rozhodnout o provedení náhradních opatření k nápravě (naturální kompenzace)**. Na rozdíl od povinnosti navrácení do původního stavu, povinnost provedení kompenzačních opatření nevzniká na základě zákona, ale až na základě individuálního správního aktu. Uložené kompenzační opatření by mělo být přiměřené způsobené újmě a jeho výsledkem by mělo být alespoň částečné vynahrazení následků nedovoleného jednání. Podmínkou pro vznik odpovědnosti v obou případech je protiprávnost jednání. Zároveň zákon nevyklučuje souběh odpovědnosti za nápravu dle tohoto zákona s občanskoprávní odpovědností za škodu ani s možností postihu za přešůpek či trestný čin.

Zákon dále v ustanovení § 85 zakotvuje pravomoc krajských úřadů, Agentury a správy národních parků ukládat opatření k odstranění zjištěných závad, zjistí-li při výkonu dozoru, že dochází k ohrožování zájmů ochrany přírody a krajiny.

V praxi nejspíše nejvíce využívaným **nápravným opatřením s cílem vzniklou újmu kompenzovat** je nápravné opatření dle ustanovení § 9 zákona o ochraně přírody a krajiny spočívající v přiměřené náhradní výsadbě za povoleně pokácené dřeviny. Rozhodnutí o náhradní výsadbě je součástí rozhodnutí o povolení kácení dřevin dle ustanovení § 8. Z dikce zákonného ustanovení přitom vyplývá, že uložení tohoto nápravného opatření je zcela na uvážení orgánu ochrany přírody, včetně posouzení přiměřenosti ukládané náhradní výsadby.⁶¹ Stejně tak je na posouzení orgánem ochrany přírody, jaký druh dřeviny bude k náhradní výsadbě zvolen, v jakém množství, a především v jakém místě se má náhradní výsadba realizovat.⁶² Zákon přitom stanoví pouze povinnost zajistit předchozí souhlas vlastníka pozemků, na nichž má k náhradní výsadbě dojít, pokud se nemá realizovat na pozemcích žadatele o kácení. Současně s uložení náhradní výsadby lze žadateli uložit také **povinnost následně pečovat o vysazené dřeviny** po nezbytně nutnou dobu. Tato povinnost však nesmí trvat déle než pět let. Zákon rovněž v ustanovení § 9 odst. 3 předpokládá doplňkovou náhradu za povolené kácení dřevin z důvodu výstavby prostřednictvím **peněžní kompenzace ve formě odvodů** do rozpočtu obce, ve které je výstavba realizována, není-

⁶¹ V praxi je však preferován přístup, kdy k uložení náhradní výsadby má dojít vždy, pokud příslušný orgán shledá, že povoleným kácením dřevin dojde k ekologické újmě, viz *Metodická instrukce odboru obecné ochrany přírody a krajiny a odboru legislativního Ministerstva životního prostředí*, Věstník Ministerstva životního prostředí, duben 2021, Praha: Ministerstvo životního prostředí, bod 9.4, dostupné na: [https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/vestnik_mzp_2021/\\$FILE/SOTPR-Vestnik_duben_2021-210429.pdf](https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/vestnik_mzp_2021/$FILE/SOTPR-Vestnik_duben_2021-210429.pdf)

⁶² K přiměřenosti co do zvoleného druhu, počtu kusů i délky doby, po kterou má žadatel poskytovat následnou péči o vysazené dřeviny srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 15. 5. 2015, č.j.: 7 As 280/2014-72

li rozhodnuto o náhradní výsadbě. Povinnost odvodů do Státního fondu životního prostředí České republiky má i ten, kdo se dopustil kácení dřevin protiprávně. Bohužel tyto formy peněžní kompenzace nejsou a od přijetí zákona o ochraně přírody a krajiny v roce 1992 ani nebyly v praxi aplikovatelné, jelikož **nedošlo k přijetí předpokládaného právního předpisu** upravujícího výši odvodů a podmínky pro jejich ukládání.⁶³ Zajištěním náhradní výsadby je zároveň splněna povinnost náhradního opatření podle ustanovení § 86 odst. 2, i náhrady ekologické újmy.

Naopak nápravným opatřením v širším smyslu může být příkladmo uložení **zajištění či použití technicky i ekonomicky dostupných prostředků** osobě provádějící mj. zemědělské, lesnické, stavební i vodohospodářské úpravy (ustanovení § 5 odst. 3)⁶⁴. Takové rozhodnutí příslušný orgán ochrany přírody vydává, jestliže dojde při prováděné činnosti ke škodám na druzích rostlin a živočichů a povinná osoba v rozporu se stanovenou povinností si počíná tak, že dochází k jejich nadměrnému úhynu, zraňování či ničení jejich biotopů. Nadměrnost takového zásahu je pak třeba posuzovat nejen ve vztahu ke konkrétním dotčeným druhům, ale také ve vztahu k povaze prováděné činnosti, přičemž korektivem zde stanoveným je skutečnost, že existuje šetrnější technicky i ekonomicky dostupná alternativa. Orgán ochrany přírody pak kromě uložení použití specifických prostředků může zajistit ochranu rostlin a živočichů také například vznesením požadavku na **příznivější načasování prováděných činností či zvolených postupů**.⁶⁵

Dalším příkladem nápravného opatření v širším smyslu je oprávnění orgánu ochrany přírody **odebrat nedovoleně držené jedince** zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů stanovené zákonem o ochraně přírody a krajiny v ustanovení § 89. K odebrání nedochází, z důvodu zájmu na ochraně nedovoleně drženého jedince, na základě rozhodnutí orgánu ochrany přírody, ale exemplář je nejprve odebrán na místě (o čemž je vyhotoven protokol) a až následně je příslušným orgánem vydáno rozhodnutí o odebrání. Toto rozhodnutí má příslušný orgán povinnost vydat ve lhůtě 15 dnů ode dne odebrání pod sankcí neplatnosti. Odebrání mohou být také jedinci, u nichž jejich vlastník neprokáže jejich původ v souladu s ustanovením § 54 odst. 1 nebo je-li obchod

⁶³ Viz *Metodická instrukce odboru obecné ochrany přírody a krajiny a odboru legislativního Ministerstva životního prostředí*, Věstník Ministerstva životního prostředí, duben 2021, Praha: Ministerstvo životního prostředí, bod 2.17, dostupné na: [https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/vestnik_mzp_2021/\\$FILE/SOTPR-Vestnik_duben_2021-210429.pdf](https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/vestnik_mzp_2021/$FILE/SOTPR-Vestnik_duben_2021-210429.pdf)

⁶⁴ „Jedná se o uložení nápravných opatření v případech, kdy povinná osoba své povinnosti neplní a ohrožuje či poškozuje jednotlivé prvky přírody a jednotlivé druhy.“ STEJSKAL, Vojtěch. *Úvod do právní úpravy ochrany přírody a péče o biologickou rozmanitost: právní stav k 1.1.2006*. Praha: Linde, 2006. ISBN 80-7201-609-1, str. 524

⁶⁵ srov. VOMÁČKA, Vojtěch, Jaroslav KNOTEK, Michaela KONEČNÁ, Jakub HANÁK, et al. *Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář*. 1. vydání. V Praze: C. H. Beck, 2018. ISBN 978-80-7400-675-3, str. 66 - 67

s nimi omezen či zakázán v souladu s mezinárodními úmluvami. Vzhledem k intenzitě zásahu do vlastnických práv držitele údajně nedovoleně drženého jedince je zapotřebí, aby orgán ochrany přírody v rozhodnutí o odebrání jednoznačně a nade vší pochybnost prokázal, že se skutečně jedná o nedovoleně drženého jedince a tato zjištění dostatečně podložil. Jestliže v konkrétním případě existují pochybnosti o oprávněnosti držení jedinců zvláště chráněných druhů, nelze tyto odebrat.⁶⁶ Rozhodnutím o odebrání nedovoleně drženého jedince pak zaniká vlastnické právo držitele jedince a vlastníkem se stává stát.

Dalším nápravným opatřením v širším smyslu je oprávnění ČIŽP nařídit **omezení, případně zastavení škodlivé činnosti** v případě hrozící škody, až do doby odstranění nedostatků a příčin.

Za zmínku stojí také významné ustanovení cílicí na **prevenci vzniku škod** na zákonem chráněných zájmech obsažené v ustanovení § 66, na základě kterého má příslušný orgán možnost zasáhnout i do dovolených činností omezením, stanovením podmínek či úplným zakázáním provádění takových činností, pokud dojde k závěru, že takové činnosti mohou představovat hrozbu nedovolené změny chráněné části přírody.⁶⁷

Ochrana živých složek přírody, resp. jednotlivých druhů živočichů a rostlin, je v českém právním řádu realizována, kromě zákona o ochraně přírody a krajiny, také na základě zvláštních zákonů. Jedná se zejména o zákon č. 100/2004 Sb., o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi a dalších opatřeních k ochraně těchto druhů (dále jen *zákon o obchodování s ohroženými druhy*), dále o zákon o zoologických zahradách, zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti (dále jen *zákon o myslivosti*) a zákon o ochraně zvířat proti týrání.

Zákon o obchodování s ohroženými druhy byl přijat k implementaci poměrně rozsáhlé úpravy ochrany ohrožených druhů v právu EU⁶⁸, přičemž zohledňuje také mezinárodní smlouvy, jimiž je

⁶⁶ Viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 6. 11. 2003, č. j.: 5 A 128/2002-20

⁶⁷ Soudy v této souvislosti dospěly k závěru, že není rozhodující, zda se jedná o činnost povolenou či nikoliv, a to i jiným orgánem, než je orgán ochrany přírody (viz např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 8. 2012, č. j.: 5 As 53/2011-109). Tento judikatorní výklad, zejména s ohledem na činnosti pravomocně povolené orgány rozdílnými od orgánů ochrany přírody, podpořilo také MŽP v reakci na přijetí odst. 2 tohoto ustanovení (viz *Výklad č. 2/2014*, Věstník Ministerstva životního prostředí, květen – červen 2014, Praha: Ministerstvo životního prostředí, str. 16, dostupné na: [https://www.mzp.cz/web/edice.nsf/4ECF356EE07F6389C1257D1000314BB8/\\$file/V%C4%9Bstn%C3%ADk_04_kveten%20cerven_final.pdf](https://www.mzp.cz/web/edice.nsf/4ECF356EE07F6389C1257D1000314BB8/$file/V%C4%9Bstn%C3%ADk_04_kveten%20cerven_final.pdf))

⁶⁸ Zejména se jedná o nařízení Rady (ES) č. 338/97 ze dne 9. 12. 1996 o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi; nařízení Rady (EHS) č. 348/81 ze dne 20. 1. 1981 o

ČR vázána.⁶⁹ Nápravná opatření dle tohoto zákona mají povahu nápravných opatření v širším pojetí. Dle ustanovení § 30 zákona o obchodování s ohroženými druhy je orgánem příslušným k vykonávání kontroly dodržování povinností stanovených zákonem a příslušnými nařízeními EU ČIŽP. V rámci tohoto ustanovení má ČIŽP pravomoc mimo jiné nařídit **omezení nebo zastavení činnosti** až do doby odstranění příčin a nedostatků, jestliže shledá, že došlo k porušení povinností v oblasti obchodování s ohroženými druhy. Stěžejní je pak s ohledem na účel právní úpravy pravomoc ČIŽP **zadržet nebo zabavit exemplář**, který byl protiprávně získán.⁷⁰ Blíže je pravomoc ČIŽP zabavit exemplář specifikována v ustanovení § 34 zákona. Dle tohoto ustanovení zadrží Inspekce exemplář, zjistí-li porušení zákonných povinností nebo jestliže existují důvodné pochybnosti o původu exempláře, zákonném nakládání s ním, pravosti nebo platnosti povolení nebo potvrzení o tom, zda exemplář patří ke druhům, jejichž dovoz, vývoz, zpětný vývoz, tranzit nebo obchodní činnosti s nimi jsou omezeny nebo zakázány či je zakázáno jejich držení. O zadržení je osobě držitele vydáno písemné potvrzení a následně je informováno ministerstvo. Inspekce je povinna do 30 dnů od zadržení exempláře zahájit řízení o zabavení exempláře, jestliže se v této době pochybnosti o původu exempláře nevyjasní. Jestliže se jedná o nelegálně získaný, dovážený, vyvážený, zpětně vyvážený nebo držený exemplář, exemplář, který nebyl zaregistrován v souladu s ustanovením § 23, anebo exemplář, u něhož nebyl prokázán původ ve smyslu § 24 zákona, Inspekce má povinnost takový exemplář zabavit.⁷¹ Následně vydá rozhodnutí o zabavení exempláře, a to ve lhůtě 90 dnů od zahájení řízení o zabavení. Rozhodnutí o zabavení má konstitutivní účinky a na jeho základě tak dochází k zániku vlastnického práva dosavadního vlastníka zabavovaného exempláře a vzniku vlastnického práva ve prospěch státu.⁷²

Zákonem upravujícím fungování zoologických zahrad, jako zařízení zajišťujících ochranu biologické rozmanitosti *ex situ*, vzdělávání veřejnosti a vědecký výzkum s cílem záchrany a

společných pravidlech pro dovoz produktů z velryb a ostatních kytovců a nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1007/2009 ze dne 16. 9. 2009 o obchodování s produkty tuleňů.

⁶⁹ Především se jedná o Úmluvu o mezinárodním obchodu s ohroženými druhy volně žijících živočichů a rostlin (dále jen *CITES*).

⁷⁰ Dle Výroční zprávy ČIŽP rozhodla Inspekce v roce 2019 ve 111 případech o zabavení exemplářů, viz Výroční zpráva ČIŽP 2019, Česká inspekce životního prostředí, Praha, str. 46, dostupné na: <http://www.cizp.cz/file/3M8/Vyrocní-zprava-CIŽP-2019.pdf>

⁷¹ Zásah do majetkových práv držitelů exemplářů chráněných živočichů v souvislosti s rozhodnutím o jejich zabavení je soudy opakovaně odůvodňován intenzitou zájmu na ochraně ohrožených druhů, viz např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 7. 2013, č. j.: 4 As 79/2013-43 a rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 10. 1. 2019, č. j.: 3 As 214/2017-53

⁷² K postavení vlastníka jako účastníka řízení o zabavení v situaci, kdy je držitel exempláře osobou rozdílnou od vlastníka srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 9. 2013, č. j.: 6 As 52/2013-40

opětovného obnovení populací *in situ*,⁷³ je zákon č. 162/2003 Sb., o podmínkách provozování zoologických zahrad.⁷⁴ Nápravná opatření v tomto zákoně jsou **výlučně nápravnými opatřeními v širším pojetí**, jelikož se vztahují k možnosti zrušit licenci k provozování zoologické zahrady při zjištění porušení podmínek (ustanovení § 8 odst. 1), případně předběžným opatřením uzavřít provoz či chov, jestliže se zjištěné porušení vztahuje pouze k určitému provozu či chovu živočichů (§ 8 odst. 2). Lze také řízení o zrušení v odůvodněných případech přerušit a stanovit provozovateli lhůtu k odstranění zjištěných nedostatků (§ 8 odst. 3). Ke všem výše zmíněným rozhodnutím je příslušné ministerstvo životního prostředí.

Opatření k nápravě **závadového stavu v oblasti chovu zvířete** na území ČR upravuje zákon o myslivosti. Předně se jedná o rozhodnutí orgánu státní správy myslivosti o krmení zvířete na náklady uživatele honitby, jestliže tento orgán zjistí, že zvíře trpí hladem a uživatel nezjedná nápravu ani na výzvu příslušného orgánu (ustanovení § 11 odst. 5). Opačným směrem je cíleno opatření v ustanovení § 39 upravující stavy zvířete v honitbě na základě povolení orgánem státní správy myslivosti, popřípadě uložení povinnosti zajistit požadovanou úpravu stavu zvířete uživateli honitby. Děje se tak v zájmu vlastníka, resp. nájemce honebních pozemků, zemědělské nebo lesní výroby, ochrany přírody anebo v zájmu mysliveckého hospodaření. V krajních případech lze rozhodnout i o snížení stavu zvířete až na minimální stav, případně zrušit chov druhu zvířete, který působí škody, jenž nelze snížit technicky přiměřenými a ekonomicky únosnými způsoby (§ 39). Obecná pravomoc orgánů státní správy myslivosti ukládat opatření k odstranění zjištěných nedostatků, případně rozhodnout o omezení užívání honitby do doby odstranění nedostatků nebo jejich příčin je pak upravena v ustanovení § 61 odst. 3.

Na **ochranu zvířat v běžné lidské péči** pak cílí tzv. zvláštní opatření v ustanovení § 28a zákona o ochraně zvířat proti týrání. Uvedeným ustanovením je obecní úřad obce s rozšířenou působností oprávněn vydat správní rozhodnutí na návrh krajské veterinární správy. Obsahem takového rozhodnutí pak může být (i) nařídit a zajistit umístění týraného zvířete do náhradní péče, (ii) nařídit chovateli zajistit opatření ke snížení počtu zvířat, včetně jejich usmrcení v souladu se zákonem o ochraně zvířat, dochází-li k jejich týrání, (iii) nařídit chovateli pozastavení činnosti, při které dochází k týrání zvířat, do doby odstranění závad, (iv) nařídit vlastníkovvi zvířete zajistit

⁷³ HŮLOVÁ, M. *Zákon o zoologických zahradách: Komentář*. Praha: Wolters Kluwer. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X, § 1.

⁷⁴ Také zde je patrný vliv práva EU, kdy hlavním cílem pro přijetí zákona o zoologických zahradách byla transpozice směrnice Rady 1999/22/ES ze dne 29. 3. 1999 o chovu volně žijících živočichů v zoologických zahradách.

utracení zvířete odborně způsobilou osobou podle veterinárního zákona, je-li k tomu dán důvod dle ustanovení § 5 odst. 2 písm. b)⁷⁵, (v) nařídít chovateli umožnit provádění péče o zvíře jinou osobou v místě, kde se zvíře nachází. Zákon o ochraně zvířat následně upravuje v odstavcích 3 – 5 ustanovení § 28a náhradu nákladů za péči o týrané zvíře. Rozhodnutím o uložení zvláštního opatření nedochází k přechodu vlastnického práva k týranému zvířeti, jako je tomu např. v případě rozhodnutí o zabavení dle ustanovení § 34 zákona o obchodování s ohroženými druhy. O přechodu vlastnického práva ve prospěch státu může obecní úřad obce s rozšířenou působností rozhodnout, jen jestliže vlastník týraného zvířete neuhradí náklady spojené s umístěním zvířete do tří měsíců od oznámení rozhodnutí o nákladech, přičemž tato skutečnost musí být vlastníkovi v rozhodnutí o nákladech výslovně sdělena.

2.4.2 Zhodnocení a aplikace právní úpravy v praxi

I v případě zákona o ochraně přírody a krajiny lze hovořit o nahodilosti úpravy nápravných opatření, byť tento zákon, svému stáří navzdory, vykazuje větší míru přehlednosti a srozumitelnosti, než je tomu například v případě nápravných opatření dle vodního zákona. V případě specificky formulovaných nápravných opatření ve zvláštních zákonech na ochranu živočichů a rostlin, nelze zákonodárci úpravu spíše ad hoc vytýkat, právě s ohledem na úzce vymezenou působnost dotčených zákonů.

V praxi se jeví jako problematické již ukládání kompenzačního nápravného opatření dle ustanovení § 9 zákona o ochraně přírody a krajiny. Dikce zákona, užívající slova „může“ v § 9 odst. 1, navádí k výkladu, že uložení náhradní výsadby v rozhodnutí o povolení kácení dřevin je na **správním uvážení příslušného orgánu**. S tímto závěrem však nesouhlasí část odborné veřejnosti⁷⁶ a obdobně se k výkladu tohoto ustanovení staví i Ministerstvo životního prostředí, což ostatně vyplývá i z Metodické instrukce Ministerstva životního prostředí citované výše. V důsledku tohoto přístupu správních orgánů dochází v praxi často k situaci, kdy není žadateli o povolení kácení povinnost náhradní výsadby stanovena, což s ohledem na ochranu životního prostředí a kompenzaci vzniklé ekologické újmy v důsledku povolované činnosti jistě není optimální stav. Z důvodu naplnění smyslu a účelu právní úpravy lze jen doporučit (v rámci úvah

⁷⁵ Důvodem k usmrcení zvířete je zejm. nevléčitelná nemoc, těžké poranění nebo stáří zvířete, je-li takové postižení spojeno s trvalým a trvajícím utrpením zvířete.

⁷⁶ Kupříkladu JELÍNKOVÁ, Jitka a Miloš TUHÁČEK. *Právní vztahy k dřevinám: praktický průvodce*. Praha: Grada, 2016. Právo pro každého (Grada). ISBN 978-80-271-0112-2, str. 57.

de lege ferenda) **obligatorní uložení povinnosti náhradní výsadby** v rozhodnutí o povolení kácení dřevin. Dalším a velice zřejmým problémem je **praktická nevyužitelnost** ustanovení odstavce 3 upravujícího povinnost zaplatit odvody do rozpočtu obce v případě, že nebude žadateli o povolení kácení dřevin uložena povinnost náhradní výsadby. Jak již bylo uvedeno výše, nikdy nedošlo k přijetí předpokládaného právního předpisu upravujícího podmínky pro ukládání odvodů a jejich výši. Otázka přijetí takového zvláštního zákona, případně vyřešení chybějící úpravy novelizací zákona ochrany přírody a krajiny, se nejeví jako nikterak složitá. Inspiraci k zmíněné novele by bylo možné čerpat kupříkladu ze **slovenské právní úpravy**. Tamní zákon č. 543/2002 Z.z., o ochraně přírody a krajiny nejenže koncipuje náhradní výsadbu jako **obligatorní součást rozhodnutí o povolení kácení dřevin**, v kteréžto situaci odpadáva problematice správní uvážení, ale stanovuje také povinnost odvodu do rozpočtu obce, na jejímž území ke kácení dochází. Finanční náhrada za pokácené dřeviny odpovídá výši společenské hodnoty kácené dřeviny (způsob výpočtu společenské hodnoty dřevin je stanoven prováděcím právním předpisem). Nadto je tato finanční náhrada zákonem určena k výlučnému použití danou obcí na náklady spojené s ochranou přírody a krajiny dále specifikované, na rozdíl od české právní úpravy, která v současné podobě **účelové určení z odvodů získaných finančních prostředků** nestanovuje.

U nápravných opatření dle ustanovení § 86 odst. 2 zákona o ochraně přírody a krajiny má orgán ochrany přírody opět značně velký **prostor pro správní uvážení**, co do samotného fakultativního rozhodnutí o uložení kompenzačního opatření a následně také co do volby přiměřenosti daného opatření, jelikož dikce zákona nasvědčuje tomu, že je možné přihlídnout mimo jiné k osobním majetkovým poměrům odpovědné osoby.⁷⁷ Tím může dojít **pouze k částečné náhradě vzniklé újmy**, což s ohledem na samotný účel nápravných opatření spolu s principem trvale udržitelného rozvoje jistě není žádoucí stav. Z dikce zákona pak také vyplývá, že souběh nápravných opatření dle odst. 1 a 2 není možný, čili nelze kupříkladu uložit nápravu dle odst. 1 vedoucí k uvedení do původního stavu pouze jednoho z několika aspektů poškozeného prvku přírody a ve zbytku využít možnosti uložit kompenzační opatření, tak aby byla zajištěna komplexní náprava dotčené části

⁷⁷ Jestliže zákon hovoří o přiměřenosti ukládaných opatření a zároveň stanovuje, že kompenzace následků nedovoleného jednání může být i jen částečná, nejspíše nelze vyloučit situace, kdy se správní uvážení příslušných orgánů bude týkat právě osobních a majetkových poměrů odpovědné osoby. Srov. MIKO, Ladislav. *Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2007. Beckovy texty zákonů s komentářem. ISBN 978-80-7179-585-8, str. 322.

přírody a krajiny.⁷⁸ Bohužel zákonodárce v tomto ustanovení nezvolil ani zakotvení možnosti doplňkové kompenzace ve formě odvodů peněžních prostředků do určených fondů, jako je tomu například v případě ustanovení § 9 odst. 3 zákona o ochraně přírody a krajiny.

Zákon o ochraně přírody a krajiny také na rozdíl například od vodního zákona **neupravuje přechod povinností** z uloženého nápravného opatření na právního nástupce odpovědného subjektu.

Z výroční zprávy činnosti České inspekce životního prostředí za rok 2019 se podává, že ČIŽP na úseku ochrany přírody a CITES v tomto roce z celkového počtu 3.713 provedených kontrol vydala 40 rozhodnutí o omezení nebo zastavení činnosti, 119 rozhodnutí o zabavení nebo odebrání (z nichž 111 se týkalo zabavení exemplářů dle CITES), 25 rozhodnutí o opatření k nápravě (z nichž 23 bylo uloženo dle zákona o ochraně přírody a krajiny) a 51 předběžných opatření.⁷⁹ Ministerstvo životního prostředí v roce 2019 pak rozhodovalo o 5 odvoláních proti rozhodnutí o uložení nápravného opatření.⁸⁰ Krajské úřady v roce 2019 rozhodovaly ve dvou případech o odvolání proti uloženému opatření k nápravě dle zákona o ochraně přírody a krajiny a stejného počtu dosahují také evidovaná řízení o odvolání za roky 2018 a 2017. V celkem dvou případech v roce 2019 krajské úřady rozhodly o uložení nápravného opatření jako prvoinstanční orgán, v roce 2018 se pak jednalo pouze o jedno rozhodnutí.⁸¹

Navzdory šíři matérie zákonem o ochraně přírody a krajiny řešené je patrné, že k častému **využívání institutu nápravných opatření v praxi nedochází.**⁸²

⁷⁸ Srov. MIKO, Ladislav. *Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2007. Beckovy texty zákonů s komentářem. ISBN 978-80-7179-585-8, str. 321 - 323

⁷⁹ Viz Výroční zpráva ČIŽP 2019, Česká inspekce životního prostředí, Praha, str. 45 - 46, dostupné na: <http://www.cizp.cz/file/3M8/Vyrocní-zprava-CIZP-2019.pdf> a Odpověď na žádost o informace ze dne 24. 2. 2020, č.j.: ČIŽP/SEOTP/2020/1048

⁸⁰ Viz Odpověď k žádosti o informace ze dne 7. 7. 2020, č. j.: MZP/2020/130/168.

⁸¹ Informace o počtech vedených řízení o odvolání proti rozhodnutí a o počtech uložených nápravných opatření viz Přílohy.

⁸² Na nedostatky ve využívání nápravných opatření dle zákona o ochraně přírody a krajiny, konkrétně v oblasti náhradní výsadby, ze strany především příslušných obecních úřadů reaguje i samotná ČIŽP prováděním kontrol výkonu státní správy na úseku ochrany dřevin. Z této kontrolní činnosti vyplývají zjištěné nedostatky např. v nedůsledném specifikování dřevin určených k náhradní výsadbě, což zakládá vadu nepřezkoumatelnosti vydaného rozhodnutí, dále pak v nedostatečném zhodnocení závažnosti důvodů pro kácení a hlavně v celkovém opomíjení tohoto institutu ze strany příslušných orgánů. Viz Výroční zpráva ČIŽP 2019, Česká inspekce životního prostředí, Praha, str. 50, dostupné na: <http://www.cizp.cz/file/3M8/Vyrocní-zprava-CIZP-2019.pdf>

2.5 Nápravná opatření v ochraně půdy

Ochrana půdy jakožto jedné ze základních složek životního prostředí je v českém právu realizována prostřednictvím vícero právních předpisů. Ustanovení na ochranu půdy lze nalézt jak obecně v zákoně o ekologické újmě (jak je blíže popsáno výše v kapitole 2.2), tak specificky v zákoně č. 289/1995 sb., o lesích (dále jen *zákon o lesích*), který se uplatní při ochraně pozemků určených k plnění funkcí lesa. Dominantní úpravu lze pak nalézt v zákoně č. 332/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu (dále jen *zákon o ochraně zemědělského půdního fondu* nebo také jen *zákon o ochraně ZPF*).

2.5.1 Východiska právní úpravy a režim nápravných opatření

Zemědělský půdní fond je zákonem o ochraně ZPF prohlášen za základní přírodní bohatství, nenahraditelný výrobní prostředek a jednu z hlavních složek životního prostředí. Zemědělský půdní fond je tvořen pozemky zemědělsky obhospodařovanými (orná půda, chmelnice, vinice, a jiné). Zákon o ochraně ZPF na zemědělskou půdu a její ochranu nahlíží komplexně, přičemž hlavními cíli právní úpravy jsou především ochrana nejkvalitnější půdy a minimalizace míry znečištění půdy a ohrožení půdy erozí.⁸³ K ochraně produkčních a ekologických funkcí upravuje zákon řadu opatření k nápravě.

Zákon o ochraně zemědělského půdního fondu vymezuje v ustanovení § 3 **zásady ochrany zemědělské půdy**. Tyto zásady jsou formulovány jako zákazy určitého jednání způsobujícího ohrožení či znečištění zemědělské půdy. K zajištění dodržování těchto zákazů zmocňuje zákon v ustanovení § 15 písm. c) obecní úřad obce s rozšířenou působností k ukládání nápravných opatření k nápravě závadného stavu vzniklého porušením některých povinností v ustanovení § 3 stanovených.⁸⁴

Ustanovení § 3c odst. 1 stanovuje orgánům ochrany zemědělského půdního fondu obecně pravomoc ukládat nápravná opatření původci závadného stavu vzniklého porušením povinností

⁸³ Srov. TUHÁČEK, Miloš a Jitka JELÍNKOVÁ. *Právo životního prostředí: praktický průvodce*. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-5464-2, str. 163.

⁸⁴ Jedná se například o porušení zákazu užívat zemědělskou půdu k nezemědělským účelům bez souhlasu s odnětím ze zemědělského půdního fondu nebo zákazu poškozovat fyzikální, chemické nebo biologické vlastnosti zemědělské půdy jejím zhutňováním, zamokřováním apod.

stanovených v ustanovení § 3 tohoto zákona⁸⁵ s výjimkou povinností uvedených v odst. 1 písm. b a závadného stavu vzniklého neplněním podmínek souhlasů vydaných těmito orgány. Náklady na opatření závadného stavu nese původce.

Jako opatření k nápravě lze dle ustanovení § 3c odst. 2 uložit v závislosti na zjištěném znečištění zemědělské půdy (i) speciální osevňovací postupy, (ii) agrotechnická a meliorační opatření sledující zlepšení půdních vlastností, (iii) snížení přístupnosti nebo odčerpání rizikových prvků a látek nebo (iv) změnu druhu pozemku.

Dále zákon stanovuje notifikační povinnost orgánu ochrany zemědělského půdního fondu vůči příslušným orgánům při zjištění překročení indikačních hodnot ve vztahu k požadavku na zdravotní nezávadnost potravin či krmiv nebo ve vztahu k veřejnému zdraví či k ohrožení zdraví zvířat.

Obdobně jako i u dalších složkových zákonů je zde zdůrazněn subsidiární vztah zákona o ochraně ZPF vůči zákonu o ekologické újmě. Opatření k nápravě dle zákona o ochraně ZPF se neuloží, jestliže bylo k nápravě ekologické újmy již uloženo nápravné opatření dle zákona o ekologické újmě. Pokud již bylo zahájeno řízení o uložení nápravného opatření ve stejné věci, v jaké je vedeno řízení o uložení nápravného opatření dle zákona o ekologické újmě, orgán ochrany zemědělského půdního fondu toto řízení přerušuje.

Vlastníci a jiné osoby s oprávněním užívat zemědělskou půdu jsou ze zákona povinny strpět provedení opatření k nápravě, pokud se jedná o osoby rozdílné od původce závadného stavu. Tyto osoby jsou dále povinny umožnit vstup na dotčené pozemky a strpět omezení v obvyklém užívání pozemků v nezbytném rozsahu za účelem provedení nápravného opatření.

2.5.2 Zhodnocení a aplikace právní úpravy v praxi

Zákon o ochraně ZPF neobsahuje rozsáhlou úpravu nápravných opatření, jak je patrné z výše uvedeného. Avšak platná právní úprava nápravných opatření se i s ohledem na věcnou působnost tohoto zákona jeví jako dostačující, jelikož veškeré stěžejní aspekty právní úpravy jsou k dosažení účelu zákona upraveny. Kladně lze hodnotit nejen zákonem stanovenou povinnost vlastníků dotčených pozemků umožnit přístup původci závadného stavu pro provedení nápravného opatření,

⁸⁵ Pro uložení nápravného opatření není rozhodné, kdy ke vzniku závadového stavu došlo, ale kdy se o existenci závadového stavu příslušný orgán dozvěděl a zjistil i původce tohoto stavu - srov. rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 14. 3. 2019, č. j.: 30 A 86/2017 – 30.

ale i **zakotvený přechod povinností** plynoucích z uloženého opatření k nápravě na právní nástupce původce. Vhodné je také doplnění specifické úpravy o **obecnou pravomoc** příslušných orgánů ukládat opatření k odstranění zjištěných závad v mezích své působnosti (ustanovení § 18 odst. 3).

Nedostatkem platné právní úpravy je faktická nemožnost uložení nápravného opatření v případě, kdy dojde k ohrožení zemědělské půdy erozí, jelikož se na tyto vztahuje výslovná výjimka z možnosti ukládání nápravných opatření dle ustanovení § 3c odst. 1. Půda je tak před erozí zákonem chráněna pouze v rámci obecného zákazu způsobovat ohrožení erozí překračováním přípustné míry erozního ohrožení, přičemž tato přípustná míra má být stanovena prováděcím právním předpisem. Tímto dlouho očekávaným prováděcím předpisem (ustanovení o ochraně půdy před erozí je v zákoně o ochraně ZPF obsaženo již od roku 2015) se stala od 1. 7. 2021 účinná **vyhláška o ochraně zemědělské půdy před erozí** č. 240/2021 Sb. V souladu s § 3c odst. 2 tak původce závadného stavu sám volí (*zda vůbec a*) jakého způsobu nápravy v případě ohrožení půdy erozí užije.⁸⁶ Vyhláška jako opatření ke snížení erozního ohrožení stanoví organizační opatření, agrotechnická opatření a konečně technická opatření (ustanovení § 7 vyhlášky).

S ohledem na důležitost půdy jako složky životního prostředí lze za negativum označit chybějící úpravu možnosti uložit předchozí zpracování odborných podkladů či průzkumů v případech, kdy vzniklý závadový stav dosahuje většího rozsahu či hrozí nebezpečí závažnější ekologické újmy, jako je tomu například u vodního zákona. Na základě odborně vypracovaných podkladů, kupříkladu obsahujících i zhodnocení možných výsledků jednotlivých variant opatření k nápravě, jejich dopadů a celkové schopnosti napravit závadný stav, by v praxi docházelo k ukládání efektivnějších a účelnějších opatření. Pro praxi přínosné by bylo také přijetí ustanovení umožňující prolomení zásady *ne bis in idem* v případech, kdy od pravomocného uložení prvního opatření k nápravě došlo k podstatné změně okolností.

V oblasti ochrany ZPF neuložila ČIŽP v roce 2019 **žádné nápravné opatření** (současně však došlo k pravomocnému uložení pokuty za přešůpek dle zákona o ochraně ZPF v devíti případech).⁸⁷ Ministerstvo životního prostředí v období let 2019 – 2017 neeviduje žádné odvolací

⁸⁶ Přijetí nápravného opatření je tedy pouze na bázi dobrovolnosti, avšak způsobení ohrožení zemědělské půdy erozí překračováním (vyhláškou o ochraně zemědělské půdy před erozí stanovené) přípustné míry jejího erozního ohrožení je naplněním skutkové podstaty přešůpku dle ustanovení § 20 odst. 1 písm. b).

⁸⁷ Viz Výroční zpráva ČIŽP 2019, Česká inspekce životního prostředí, Praha, str. 46, dostupné na: <http://www.cizp.cz/file/3M8/Vyrocní-zprava-CIZP-2019.pdf>.

řízení ve věci uložení nápravného opatření. Krajské úřady v uvedeném období nevedly žádné řízení o odvolání proti uloženému nápravnému opatření, ani samy žádné nápravné opatření neuložily.⁸⁸

2.6 Nápravná opatření v ochraně lesa

Lesy jsou jako cenné přírodní bohatství a důležitý obnovitelný přírodní zdroj chráněny v českém právním řádu především zákonem č. 289/1995 Sb., o lesích. Dalším důležitým pramenem právní úpravy ochrany lesů je zákon č. 149/2003 Sb., o obchodu s reprodukčním materiálem lesních dřevin (dále jen *zákon o obchodu s reprodukčním materiálem*).

2.6.1 Východiska právní úpravy a režim nápravných opatření

Zákon o lesích cílí na ochranu lesů jako nenahraditelné složky životního prostředí plnící nejen ekologické, ale také ekonomické, sociální a kulturní funkce. Zásadní význam lesů z pohledu životního prostředí spočívá především v tzv. mimoprodukčních funkcích lesa, tj. zejména ve vlivu lesů na klimatické podmínky, schopnosti produkce kyslíku, ochrany půdy před erozí, ochrany vodních zdrojů a vytváření přírodních stanovišť pro rostliny a živočichy. Ochrany požívají jak lesní porosty, tak i pozemky určené k plnění funkcí lesa, přičemž mezi tyto zákon zahrnuje samotné lesní pozemky a dále tzv. jiné pozemky s lesem související či sloužící k obhospodařování lesa (ustanovení § 2 zákona o lesích je souhrnně označuje jako *lesy*).

Nápravná opatření jsou v zákoně o lesích upravena poněkud nahodile. Předně zákon upravuje nápravná opatření při vzniku **mimořádných okolností a nepředvídaných škod**.⁸⁹ Dle ustanovení § 32 odst. 3 je vlastník lesa povinen činit bezodkladná opatření k odstranění těchto škod a zmírnění jejich následků. Orgán státní správy lesů může vlastníku lesa, jestliže ten neplní zákonem stanovenou povinnost činit bezodkladná opatření dobrovolně, nařídit opatření spočívající v: (i) omezení a zastavení jiných těžeb než těžeb nahodilých ve stanoveném rozsahu a termínu a zpracování těžeb nahodilých ve stanoveném termínu a rozsahu, (ii) provedení ochranného zásahu směřujícího k zastavení šíření nebo k hubení škodlivých organismů, (iii) zničení napadených semen a sazenic, (iv) průkazném označování a evidenci vytěženého dřeva a (v) omezení nakládání

⁸⁸ Informace o počtech vedených řízení o odvolání proti rozhodnutí a o počtech uložených nápravných opatření viz Přílohy.

⁸⁹ Jedná se především o okolnosti a škody přírodního původu, jako např. sněhové a větrné kalamity, přemnožení škůdců a jiné.

s dřevem, semeny nebo sazenicemi lesních dřevin. Uvedená opatření, jenž tvoří taxativní výčet, může orgán státní správy lesů nařídit též formou opatření obecné povahy, nehrozí-li nebezpečí z prodlení. Pro případ výskytu škodlivých organismů v nadměrném množství je orgán státní správy lesů oprávněn uložit nápravná opatření k vyhubení těchto organismů nebo proti jejich rozšíření adresovaná též právníckým a fyzickým osobám, které skladují dříví nebo užívají pozemky v okolí lesů.

Další nápravná opatření, týkající se **meliorací a hrazení bystrin v lesích**, lze nalézt v ustanovení § 35 odst. 2. Uvedeným ustanovením je orgán státní správy lesů oprávněn uložit vlastníku lesa provedení potřebných nápravných opatření nebo je nechat provést na vlastníkův náklad, pokud potřeba provedení takových opatření vznikla v důsledku činnosti vlastníka lesa. Je taky stanovena tomu korespondující povinnost vlastníka provedení takových opatření strpět.

Obecně jsou pak nápravná opatření zahrnuta v ustanovení § 50 lesního zákona opravňujícím Ministerstvo životního prostředí k ukládání opatření k odstranění zjištěných nedostatků v rámci výkonu vrchního státního dozoru, dále pak v ustanovení § 51 odst. 1, které opravňuje orgány státní správy lesů k ukládání opatření k odstranění zjištěných nedostatků, popřípadě i opatření ke zlepšení stavu lesů a plnění jejich funkcí. V případě hrozící škody jsou příslušné orgány oprávněny rozhodnout o omezení nebo zastavení výroby nebo jiné činnosti v lese až do doby odstranění nedostatků nebo jejich příčin.

V neposlední řadě opravňuje ustanovení § 57 zákona o lesích orgány státní správy lesů k rozhodnutí o **nezbytných opatřeních k odvrácení hrozícího nebezpečí**, jestliže vlastník lesa neplní podstatné povinnosti tímto zákonem stanovené, ohrožuje tím existenci lesa a lesy sousední a pokuty dle tohoto zákona nejsou účinné.

Jak bylo již zmíněno v úvodu této podkapitoly, s problematikou ochrany lesů úzce souvisí problematika ochrany a reprodukce genofondu lesních dřevin zajištěná zákonem o obchodu s reprodukčním materiálem. Tento zákon upravuje nápravná opatření v ustanovení § 36 označená jako zvláštní opatření. Rozhodnutím o zvláštním opatření může orgán veřejné správy nařídit likvidaci reprodukčního materiálu, jehož uvádění do oběhu by ohrozilo životní prostředí, zakázat uvádění do oběhu reprodukční materiál, který není označen v souladu s tímto zákonem nebo nespĺňuje požadavky na kvalitu nebo balení a nařídit likvidaci reprodukčního materiálu, který byl uveden do oběhu v rozporu s požadavky na druhovou čistotu, morfológickou a fyziologickou kvalitu a zdravotní stav, bez průvodního listu, bez licence, přes zákaz stanovený zvláštním opatřením citovaným výše nebo který byl dovezen bez povolení ministerstva zemědělství.

2.6.2 Zhodnocení a aplikace právní úpravy v praxi

I nápravná opatření v zákoně o lesích se vyznačují nesystematičností a nekonzistentností právní úpravy. Dalším problémem tohoto zákona je vcelku nelogický **přesun úpravy pravomocí České inspekce životního prostředí**, které byly vyčleněny do samostatné úpravy – zákona č. 282/1991 Sb., o České inspekci životního prostředí a její působnosti v ochraně lesa (dále jen *zákon o ČIŽP*). Tento ojedinělý krok zákonodárce, jímž vyčlenil působnost ČIŽP specificky pouze pro úsek ochrany lesa, když v ostatních případech je její působnost dána přímo jednotlivými složkovými zákony, rozhodně již tak nesourodé právní úpravě na přehlednosti nepřidal.

Patrně i s ohledem na pokračující kůrovcovou kalamitu patří **počty ukládaných nápravných opatření ČIŽP dle lesního zákona k nejvyšším**. Konkrétně ČIŽP v roce 2019 uložila celkem 127 opatření k nápravě (z celkového počtu 1.394 kontrol při 164 rozhodnutích o uložení pokuty) a ve 27 případech rozhodla o zastavení nebo omezení činnosti.⁹⁰ MŽP v roce 2019 vedlo jedno řízení o odvolání proti rozhodnutí o uložení nápravného opatření dle zákona o ČIŽP. Na úrovni krajů jsou nápravná opatření rovněž užívána hojněji v porovnání s jinými složkovými zákony. V období let 2019 – 2017 rozhodovaly krajské úřady o pěti případech odvolání proti rozhodnutí o uložení nápravného opatření a ve stejném období samy uložily celkem tři taková opatření.⁹¹

2.7 Nápravná opatření v ochraně ovzduší a ozonové vrstvy Země

Kvalita ovzduší, jako jedné ze základních složek životního prostředí, má zásadní význam jak na zdraví lidí, tak i na životní prostředí, především vegetaci. Hlavním pramenem práva v oblasti ochrany ovzduší je zákon č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší. Právní úprava v této oblasti je z povahy věci **značně ovlivněná právní úpravou na mezinárodní a unijní úrovni**, jelikož znečištění vypuštěné do ovzduší na území jednoho státu může mít značné negativní důsledky na kvalitu ovzduší ve státě jiném.

Na úrovni mezinárodní právní úpravy je nejvýznamnějším dokumentem *Úmluva o dálkovém znečišťování ovzduší přecházejícím hranice států*, jenž byla sjednána v roce 1979 v Ženevě. Úmluva stanovuje základní rámec omezování emisí látek znečišťujících ovzduší, přičemž

⁹⁰ Viz Výroční zpráva ČIŽP 2019, Česká inspekce životního prostředí, Praha, str. 56, dostupné na: <http://www.cizp.cz/file/3M8/Vyrocní-zprava-CIŽP-2019.pdf>

⁹¹ Informace o počtech vedených řízení o odvolání proti rozhodnutí a o počtech uložených nápravných opatření viz Přílohy.

konkrétní závazky smluvních států jsou dále stanoveny v postupně přijímaných protokolech k této úmluvě. Česká republika je smluvní stranou všech dosavadně přijatých osmi protokolů, které upravují například úpravu snížení emisí síry přecházející hranice států, snižování emisí oxidů dusíku a těkavých organických látek, aj.

Unijní právní úprava je v této oblasti také značně rozsáhlá. Z hlediska imisí je patrně nejvýznamnějším unijním předpisem směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2008/50/ES ze dne 21. 5. 2008 o kvalitě vnějšího ovzduší a čistším ovzduší pro Evropu, naproti tomu v oblasti emisí je ochrana ovzduší zajišťována především směrnicí Evropského parlamentu a Rady č. 2016/2284 ze dne 14. 12. 2016 o snížení národních emisí některých látek znečišťujících ovzduší.

Povinnosti vyplývající z výše uvedených dokumentů a jiných právních předpisů, jimiž je Česká republika vázána, byly transponovány do českého právního řádu zejména prostřednictvím zákona o ochraně ovzduší, dalšími zákony z této oblasti a prováděcími právními předpisy.

2.7.1 Východiska právní úpravy a režim nápravných opatření

Zákon o ochraně ovzduší si klade za cíl chránit ovzduší předcházením znečištění ovzduší a snižováním úrovně znečištění tak, aby byla omezena rizika pro lidské zdraví, snižováním zátěže životního prostředí látkami vnášenými do ovzduší a poškozujícími ekosystémy, vytvořením předpokladů pro regeneraci složek životního prostředí postižených v důsledku znečištění ovzduší.

Dle ustanovení § 22 odst. 1 zákona o ochraně ovzduší jsou ČIŽP nebo obecní úřad obce s rozšířenou působností oprávněny uložit provozovateli provést opatření ke zjednání nápravy v přiměřené lhůtě, jestliže **provozovatel zdroje znečištění ovzduší neplní povinnosti** stanovené tímto zákonem či povolením provozu. V případě neprovedení uložených opatření k nápravě provozovatelem v určené lhůtě mohou dotčené orgány rozhodnout o zastavení provozu stacionárního zdroje znečištění. Odstavec druhý tohoto ustanovení pak zmocňuje ČIŽP k vydání rozhodnutí o zastavení provozu stacionárního zdroje uvedeného v příloze č. 2 tohoto zákona provozovaného bez povolení provozu. **Odvolání proti těmto rozhodnutím nemá odkladný účinek**, tak aby nedocházelo ke kontinuálnímu znečištění ovzduší z důvodu prodlení. Povinnosti plynoucí z výše uvedených rozhodnutí uložené provozovateli přecházejí na jeho právní nástupce ze zákona. Dále mají obecní úřad obce s rozšířenou působností nebo ČIŽP pravomoc uložit opatření ke zjednání nápravy přímo právnímu nástupci provozovatele, který není původcem závadného stavu, jestliže došlo ke skutečnosti zakládající právní nástupnictví před pravomocným rozhodnutím o uložení opatření ke zjednání nápravy.

Zákonem o ochraně ovzduší jsou také upravena tzv. **kompensační opatření** v ustanovení § 11 odst. 5 an. Kompensační opatření se dle tohoto ustanovení ukládá zároveň s vydáním souhlasného závazného stanoviska k provozu stacionárního zdroje označeného ve sloupci B přílohy č. 2 k tomuto zákonu nebo umístění pozemní komunikace, jestliže by došlo v oblasti jejich vlivu na úroveň znečištění k překročení některého ze stanovených imisních limitů nebo pokud je daná hodnota v této oblasti již překročena. Cílem ukládaného kompensačního opatření pak je alespoň zachování dosavadní úrovně znečištění pro danou znečišťující látku, tj. zajištění, že provoz stacionárního zdroje či umístění komunikace nebude mít negativní dopad na kvalitu ovzduší v dané lokalitě nad již existující úroveň znečištění.⁹²

Kompensační opatření je nutno provádět přednostně tam, kde budou dosahovány nejvyšší hodnoty úrovně znečištění. Není-li to možné, lze kompensační opatření provést v jiném místě překračujícím imisní limity, avšak vždy pouze na území téže zóny či aglomerace. Kompensační opatření jsou navrhována vždy žadatelem o vydání závazného stanoviska. Jako kompensační opatření lze stanovit (i) opatření ke snížení emisí stávajících stacionárních zdrojů, (ii) jiná opatření zajišťující snížení úrovně znečištění, (iii) opatření realizovaná v předchozím kalendářním roce na jiném stacionárním zdroji provozovaném žadatelem. K uvedení nového stacionárního zdroje do provozu může dojít nejdříve ke dni nabytí účinnosti změny povolení provozu stávajícího zdroje.

Obdobně se postupuje i v případě stacionárních zdrojů v příloze č. 2 neuvedených co do okamžiku uvedení tohoto zdroje do provozu. Zákon zde však předpokládá uzavření **veřejnoprávní smlouvy** mezi příslušným krajským úřadem, žadatelem o vydání závazného stanoviska a provozovatelem stacionárního zdroje, který provede kompensační opatření.

Nápravná opatření v oblasti ochrany ovzduší lze také nalézt v zákoně č. 73/2012 Sb., o látkách, které poškozují ozonovou vrstvu, a o fluorovaných skleníkových plynech (dále jen *zákon o látkách poškozujících ozonovou vrstvu*). Konkrétně je v ustanovení § 14 tohoto zákona stanovena pravomoc ČIŽP osobě porušující povinnosti stanovené zákonem nebo přímo použitelnými předpisy EU⁹³ uložit opatření k nápravě. Tato pravomoc se vztahuje i na ukládání nápravných opatření směřujících k nezávadnému zneškodnění, recyklaci nebo regeneraci regulovaných látek, fluorovaných skleníkových plynů nebo výrobku, který je obsahuje osobě porušující stanovené

⁹² BEJČKOVÁ, Pavla. *Zákon o ochraně ovzduší. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018. ISBN 978-80-7552-911-4. str. 72 – 74.

⁹³ Jedná se zejména o nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1005/2009 ze dne 16. 9. 2010 o látkách, které poškozují ozonovou vrstvu nebo o nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 517/2004 ze dne 16. 4. 2014 o fluorovaných skleníkových plynech.

povinnosti na její náklady. Pověření zaměstnanci ČIŽP jsou dále dle ustanovení § 26 odst. 2 oprávněni **zajistit regulované látky**, fluorované skleníkové plyny nebo výrobky, které je obsahují na náklady kontrolované osoby, jestliže zjistí přítomnost zakázaných látek. Obdobně mohou pověření zaměstnanci **zajistit výrobky**, jestliže je zde podezření na přítomnost zakázané regulované látky nebo zakázaného fluorovaného skleníkového plynu, a to až do zjištění výsledků provedeného rozboru. V případě, že se přítomnost zakázaných látek prokáže, hradí náklady se zajištěním výrobků spojené kontrolovaná osoba.

2.7.2 Zhodnocení a aplikace právní úpravy v praxi

I úprava nápravných opatření dle zákona o ochraně ovzduší je značně roztráštěná, patrně v důsledku četných novelizací transponujících příslušné unijní předpisy a jiné prameny. Poněkud zmatečná je také delegace pravomocí týkajících se nápravných opatření na příslušné orgány, zejména v případě ustanovení § 22 zákona o ochraně ovzduší.

Kladně lze hodnotit zakotvený přechod povinností z uloženého nápravného opatření na právní nástupce. Stejně tak se jako velice přínosné jeví stanovení jakéhosi **následného nápravného opatření** spočívajícího v možnosti zastavení provozu, jestliže povinný subjekt neprovede prvotní opatření k nápravě. Pozitivní vliv má tento postup nejen na motivaci povinného subjektu, kdy lze očekávat, že ve snaze se vyhnout nucenému zastavení provozu bude provozovatel vyvíjet snahu ke zjednání nápravy, ale i na předcházení dalšímu zhoršování stavu ovzduší v případě, že povinný subjekt nekoná.

Naopak za negativum lze označit specifický případ rozhodnutí o změně povolení provozu dle ustanovení § 13 odst. 1. Jestliže provozovatel stacionárního zdroje, u kterého byl při zpracování programu zlepšování kvality ovzduší dle § 9 odst. 1 identifikován významný příspěvek k překročení imisního limitu znečišťujících látek, které mají stanoven imisní limit v bodě 3 přílohy č. 1 zákona o ochraně ovzduší, již **uplatňuje nejlepší dostupné techniky**, nelze takovému zdroji stanovit dodatečné podmínky provozu, bez ohledu na způsobenou a kontinuálně způsobovanou škodu na ovzduší. Takový stav zcela jistě není z hlediska ochrany ovzduší žádoucí. Na druhou stranu nelze klást na provozovatele nespílitelné nároky co do dostupných technických možností. Jako možné řešení takové situace se nabízí stanovení povinnosti ke splnění **kompenzačních opatření** vedoucích ke zlepšení stavu ovzduší v dané lokalitě, tak aby došlo k vybalancování nepříznivého vlivu provozu tohoto zdroje.

ČIŽP provedla v roce 2019 celkem 4.628 kontrol, z toho 3.875 kontrol se týkalo provozoven se stacionárními zdroji znečišťování ovzduší. Ačkoliv tyto kontroly vedly v 359 případech

k uložení pokuty, pouze ve třech případech přistoupila ČIŽP k uložení nápravného opatření dle zákona o ochraně ovzduší.⁹⁴ MŽP v období let 2019 – 2017 nevedlo žádné řízení o odvolání proti uložení nápravného opatření. Pouze Středočeský kraj jako jediný evidoval ve stejném období jedno řízení o odvolání proti rozhodnutí o uložení nápravného opatření.⁹⁵

2.8 Shrnutí a úvahy de lege ferenda

Obecně lze shrnout, že v českém právu životního prostředí chybí široce aplikovatelná, jasná, přehledná a tedy hlavně účinná právní úprava nápravných opatření. Stávající právní úprava se vyznačuje nesystematičností, nahodilostí a především nepřehledností, přičemž právě tyto nedostatky nejspíše vedou k nedostatečnému využívání tohoto institutu.

Nápravná opatření jsou v českém právu životního prostředí upravena v každém složkovém zákoně specificky a bohužel v rámci jednotlivých zákonů nejsou ani označována stejně. Lze se setkat s *nápravným opatřením*, *opatřením k nápravě*, *jiným opatřením*, *opatřením ke zjednání nápravy*, *opatřením k odstranění zjištěných nedostatků*, a jinými.

Základní úprava nápravných opatření je obsažena v ustanovení § 27 zákona o životním prostředí, které stanovuje jako primární způsob nápravy **uvedení do původního stavu**, následovaný povinností **provést kompenzační opatření**, a nakonec povinností **peněžitě náhrady**. Souběh těchto náhrad není vyloučen. Jednotlivé složkové zákony pak upravují další možné formy nápravných opatření jako například zákaz či omezení činnosti nebo provozu, odnětí věci nebo uložení dodatečných podmínek, resp. specifických postupů.

Klíčovou právní úpravu by měl poskytovat zákon o ekologické újmě z roku 2008, který je vůči ostatním zvláštním zákonům z oblasti ochrany životního prostředí v postavení *lex specialis*, byť má omezenou věcnou a osobní působnost. Dle tohoto zákona však doposud nebylo zahájeno jediné řízení a ČIŽP jako příslušným orgánem není evidován jediný případ vzniku ekologické újmy na území ČR od přijetí tohoto zákona.

V praxi nedochází k častějšímu využívání nápravných opatření ani v rámci složkových zákonů. Z výsledků praxe příslušných orgánů na jednotlivých úsecích (jak jsou blíže uvedeny v Přílohách) bylo lze usuzovat na aplikační nesnáze, které zabraňují hojnějšímu využívání institutu

⁹⁴ Viz Výroční zpráva ČIŽP 2019, Česká inspekce životního prostředí, Praha, str. 19 - 20, dostupné na: <http://www.cizp.cz/file/3M8/Vyrocní-zprava-CIZP-2019.pdf>

⁹⁵ Informace o počtech vedených řízení o odvolání proti rozhodnutí a o počtech uložených nápravných opatření viz Přílohy.

nápravných opatření. Žádný obecnější závěr si však ze získaných údajů nedovolují vyvodit, jelikož se i přes značný počet dotazovaných subjektů těžko jedná o vyčerpávající přehled zavedené praxe správních orgánů. Z uvedeného však lze vyvodit, že správní orgány častěji přistoupí ke správnímu trestání, než k ukládání nápravných opatření, která jsou však v mnohých případech také jediným nástrojem napravujícím či kompenzujícím vzniklou újmu.

Lze jen doporučit přikročit v praxi nejen k ukládání pokut jako správních trestů za zjištěné porušení zákonných povinností, ale také využívat institutu nápravných opatření, přičemž tato dvě rozhodnutí lze v téže věci uložit i společně, když jak podotkl NSS v rozsudku ze dne 20. 12. 2007, č. j.: 6 As 63/2006 – 101 se v případě nápravných opatření nedá hovořit o trestu, na rozdíl od rozhodnutí o uložení pokuty. Korektivem pro rozhodnutí o uložení pokuty i provedení nápravného opatření v téže věci by měla být přiměřenost celkového zásahu do sféry odpovědného subjektu se vzniklou újmou a závažností protiprávního stavu, jehož se odpovědný subjekt dopustil.

Kromě ryze praktického přístupu spočívajícího v důsledném využívání nápravných opatření v rámci postupů příslušných orgánů se pro zefektivnění systému nápravných opatření v rámci úvah *de lege ferenda* nabízí tato legislativní řešení.

Předně se nabízí možnost **přesunout úpravu nápravných opatření do obecného zákona o ochraně životního prostředí**, přičemž nová úprava by byla komplexní a hlavně vymahatelná. Obecně formulovaná opatření k nápravě by byla ze složkových zákonů odstraněna za současného zachování ryze specifických nápravných opatření jako například ustanovení § 89 zákona o ochraně přírody a krajiny nebo ustanovení § 34 zákona o obchodování s ohroženými druhy. Výhodou tohoto řešení by byla větší přehlednost celého systému i vymezené působnosti příslušných orgánů, zatímco nevýhodou by kromě časové a technické náročnosti bylo nebezpečí příliš obecné formulace přijatých ustanovení, což by v praxi mohlo vést k častým sporům s adresáty uložených opatření.

Méně náročné řešení lze realizovat v rámci již existujících znění zákonů a to tak, že by v rámci složkových zákonů bylo přijato **obecné ustanovení upravující pravomoc příslušných orgánů**. Za splnění zákonem stanovených podmínek (vznik závadového stavu v důsledku porušení zákonných povinností, známá totožnost původce, proveditelnost a účelnost nápravných opatření, ideálně doložená odbornými posudky) by měly příslušné orgány pravomoc a současně také povinnost uložit nápravné opatření. Pokud by k uložení nedošlo, příslušný orgán by byl povinen takové rozhodnutí přesvědčivě odůvodnit. Tato praxe by byla zároveň kontrolována a vymáhána nadřízenými subjekty. Stále by bylo zapotřebí zachovat specifická nápravná opatření, stejně jako nápravná opatření řešící protiprávní stavy vzniklé bez porušení zákonných povinností. Takto

zavedená úprava by byla přehlednější a zejména by vedla příslušné orgány k reálnému využívání nápravných opatření v praxi.

V obou případech samozřejmě platí, že i nadále by primární **povinnost subjektů provádět nápravná opatření vyplývala přímo ze zákona**, případně ze specifických podmínek příslušných povolení. Až v případě nečinnosti odpovědného subjektu či v případě (hrozící) újmy většího rozsahu by nastoupil příslušný orgán rozhodující autoritativně z pozice nadřazeného subjektu.

Nejméně vhodným (avšak stále přinášejícím jistý účinek) řešením se jeví přijetí **legislativních změn v rámci jednotlivých ustanovení** zvláštních zákonů reflektujících na evidentní nedostatky platné právní úpravy (např. neexistence právního předpisu předpokládaného § 9 odst. 3 zákona o ochraně přírody a krajiny nebo vyloučení pravomoci uložit nápravné opatření dle § 3c odst. 1 zákona o ochraně ZPF).

3 Procesní stránka

3.1 Úvod

Pro komplexní ochranu životního prostředí a možnost plného využití institutu nápravných opatření je vedle hmotněprávní úpravy neodmyslitelná také úprava procesní. Procesní právo v obecné rovině představuje prostředek, jímž dochází k aplikaci účelu zamýšleného hmotněprávní normou v případech, kdy je k dosažení onoho účelu zapotřebí zásahu orgánu veřejné moci. „*Procesní právo upravuje postupy, jejichž výsledkem je vydání veřejnoprávního aktu (normativního nebo aplikace práva), jakož i organizaci veřejné moci, pravomoc (způsobnost) orgánů k vydávání veřejnoprávních aktů určitého druhu, působnost, resp. příslušnost.*“⁹⁶

Opatření k nápravě jsou ve většině případů jednotlivými zvláštními zákony koncipována jako povinnost ukládaná příslušným správním orgánem *ex actu*. Povinnost provést opatření k nápravě povinnému subjektu tedy nevzniká přímo ze zákona, ačkoliv bylo lze tento přístup, zejména v případech vzniku méně rozsáhlých a závažných závadných stavů, jen doporučit. Výjimku tvoří zákon o ekologické újmě, jenž stanovuje povinnost nápravné opatření provést neprodleně po vzniku, resp. zjištění ekologické újmy (§ 7 odst. 1 zákona o ekologické újmě).

Pro autoritativní ukládání opatření k nápravě povinným subjektům je tedy nezbytné stanovení procesního postupu, jímž se příslušné orgány řídí, neboť bez výslovného zákonného zmocnění by nemohlo k naplnění účelu úpravy nápravných opatření dojít.⁹⁷

Následující kapitola této práce se věnuje dvěma základním fázím procesu ukládání nápravných opatření, a to dozorové činnosti a (následnému) správnímu řízení. Závěr této kapitoly se pak zabývá otázkou účasti veřejnosti, zejména, ne však výlučně, ve vztahu k řízením o ukládání nápravných opatření.

⁹⁶ Srov. BOGUSZAK, Jiří, Jiří ČAPEK a Aleš GERLOCH. *Teorie práva*. 2., přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2004. ISBN 80-7357-030-0, str. 105.

⁹⁷ Veřejnou moc lze totiž uplatňovat pouze v případech, mezích a způsobem, jenž stanoví zákon. Jedná se o zásadu *enumerativnosti veřejnoprávních pretenzí* vyjádřenou v čl. 2 Listiny základních práv a svobod.

3.2 Správní dozor

Jelikož se zřídka lze spolehnout na dobrovolné plnění povinností ze strany adresátů právních norem, je třeba vykonávat nad dodržováním právních povinností dozor. Správní dozor lze definovat jako takovou správní činnost dozorcího orgánu, při které je **pozorováno chování subjektů mimo veřejnou správu a porovnáváno s chováním žádoucím**, tj. zákonem stanoveným.⁹⁸ Je-li zjištěn nesoulad mezi pozorovaným a žádoucím chováním, přistoupí dozorcí orgán k uložení nápravných, popřípadě sankčních, prostředků. Při výkonu správního dozoru je postupováno zejména v souladu se zákonem č. 255/2012 Sb., kontrolní řád (dále jen *kontrolní řád*), který se uplatní subsidiárně v případě, že zvláštní zákon nestanoví jinak.

Dozorcím orgánem (či *kontrolním orgánem*) je vykonavatel veřejné správy, jemuž je svěřena zvláštním zákonem dozorcí působnost. Žádoucí chování u subjektů dozoru (fyzických a právnických osob) vyplývá zejména z příslušného zákona a jiných právních předpisů a dále pak z konkrétních správních aktů (rozhodnutí), případně opatření obecné povahy. Právní teorie rozlišuje **několik druhů správního dozoru**.⁹⁹ Z časového hlediska lze hovořit o soustavném či jednorázovém dozoru, z hlediska povolované činnosti pak o průběžném nebo následném (případně i předběžném) dozoru, z hlediska specializace o běžném či specializovaném, přičemž zvláštní kategorií je tzv. vrchní dozor vykonávaný ústředními správními úřady.¹⁰⁰

Z výše uvedeného členění částečně vyplývá, na jakém základě dochází k zahájení kontroly v konkrétních případech. Kontrola se **zahajuje dozorcím orgánem z moci úřední**, přičemž příslušný orgán tak může činit z vlastní iniciativy (zjištění v souvislosti s vlastní úřední činností, předem stanovený plán kontrol apod.), popřípadě na základě podnětu (oznámení, stížnost, aj.). Dozorcímu orgánu v průběhu kontroly svědčí řada procesních oprávnění. Jedná se zejména o oprávnění kontrolující osoby vstoupit do staveb, dopravních prostředků, na pozemky a do dalších prostor, jež souvisí s výkonem a předmětem kontroly.¹⁰¹ Meze jsou tomuto oprávnění kladeny ústavně zaručenou nedotknutelností obydlí (viz čl. 12 Listiny základních práv a svobod).

⁹⁸ Srov. HENDRYCH, Dušan. *Správní právo: obecná část*. 9. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2016. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-624-1, str. 201 – 202.

⁹⁹ Srov. HENDRYCH, Dušan. *Správní právo: obecná část*. 9. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2016. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-624-1, str. 204 nebo HORZINKOVÁ, Eva a Zdeněk FIALA. *Správní právo hmotné: obecná část*. 3. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2019. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-353-7.

¹⁰⁰ V oblasti ochrany životního prostředí je vrchní dozor zakotven kupříkladu v ustanovení § 111 vodního zákona, jenž opravňuje Ministerstvo zemědělství a Ministerstvo životního prostředí ke kontrole provádění ustanovení vodního zákona a jiných předpisů ze strany vodoprávních úřadů a České inspekce životního prostředí.

¹⁰¹ § 7 kontrolního řádu.

Kontrolující má dále **pravomoc** požadovat prokázání totožnosti po zákonem vymezeném okruhu osob, odebírat vzorky, provádět potřebná měření, sledování, prohlídky a zkoušky, požadovat poskytnutí údajů, dokumentů a věcí vztahujících se k předmětu kontroly (případně zajišťovat originální podklady), pořizovat obrazové a zvukové záznamy a vyžadovat od dotčených osob další potřebnou součinnost.¹⁰² To vše je kontrolující oprávněn v souvislosti s výkonem kontroly učinit jen a pouze za účelem zjistit stav věci v rozsahu nezbytném pro dosažení účelu kontroly. Kontrolním řádem je dále kladeno kontrolující osobě za **povinnost** šetřit práva a objektivní zájmy dotčených osob, předložit kontrolované osobě pověření ke kontrole, případně další dokumenty dokládající, že se jedná o osobu uvedenou v předloženém pověření, vydat potvrzení o zajištěných originálních podkladech, umožnit kontrolované osobě zúčastnit se kontrolních úkonů při výkonu kontroly na místě samém a konečně vyhotovit protokol o kontrole a doručit jeho stejnopis kontrolované osobě.¹⁰³

Uvedenému korespondují práva a povinnosti kontrolované osoby, případně dalších dotčených osob. Mimo povinnost obecné součinnosti je kontrolovaná osoba povinna také provedení kontroly strpět a vytvořit podmínky pro její výkon. Kontrolovaná osoba má právo **namítat podjatost** kontrolujícího nebo přizvané osoby, seznámit se s obsahem protokolu o kontrole a **podávat námítky** proti kontrolním zjištěním uvedeným v protokolu o kontrole (§ 10 kontrolního řádu).

Samotný **protokol o kontrole** musí kromě stanovených náležitostí (viz § 12 odst. 1 kontrolního řádu) obsahovat kontrolní zjištění, které obsahuje zjištěný stav věci s uvedením nedostatků a označení právních předpisů, které byly porušeny, včetně uvedení podkladů, ze kterých tato kontrolní zjištění vycházejí. Protokol o kontrole má být vyhotoven ve lhůtě 30 dnů od posledního kontrolního úkonu. Tuto lhůtu lze ve zvláště složitých případech prodloužit na celkových 60 dnů (§ 12 odst. 2).

Obranou proti zjištěným nedostatkům jsou **námítky**. Kontrolovaná osoba může podat námítky proti kontrolním zjištěním ve lhůtě 15 dnů od doručení protokolu o kontrole, není-li stanovena lhůta delší. Výjimkou je námítka podjatosti kontrolující osoby, která musí být kontrolovanou osobou,

¹⁰² § 8 kontrolního řádu.

¹⁰³ K povinnosti umožnit kontrolované osobě účast při výkonu kontrolních úkonů se vyjádřil i např. Městský soud v Praze v rozsudku ze dne 30. 1. 2018, č. j.: 9 A 245/2015 – 59, v němž navázal na dřívější rozhodnutí Nejvyššího správního soudu učiněná ještě za účinnosti dřívější právní úpravy zákona č. 552/1991 Sb., o státní kontrole. Dle názoru Městského soudu v Praze v tomto rozsudku vysloveném má nepřizvání kontrolované osoby k provádění kontroly za následek neplatnost důkazů touto kontrolou zajištěných z důvodu nezákonnosti provedené kontroly a v následném správním řízení může tato vada vést k založení nezákonnosti daného řízení i vydaného rozhodnutí.

případně jinými dotčenými osobami, vznesena, jakmile se o ní dozví.¹⁰⁴ Námitky proti kontrolnímu zjištění uvedenému v protokole o kontrole musí být podány v písemné formě a mimo obecných náležitostí z nich musí být patrné, proti jakému kontrolnímu zjištění směřují, včetně odůvodnění nesouhlasu s tímto konkrétním zjištěním. Nepostačí tedy prosté uvedení, že kontrolovaná osoba nesouhlasí se zjištěním uvedeným v protokolu o kontrole. O podaných námitkách rozhoduje primárně vedoucí kontrolní osoby nebo kontrolující. Jestliže jim nevyhoví do 7 dnů od jejich doručení, vyřídí tyto námitky nadřízená osoba kontrolujícího ve lhůtě 30 dnů, přičemž tato lhůta může být ve zvláště složitých případech prodloužena o dalších 30 dnů. Podané námitky nadřízená osoba **zamítne jako nedůvodné**, pokud z nich není zřejmé, proti jakému kontrolnímu zjištění směřují nebo pokud nejsou podané námitky dostatečně odůvodněny. K zamítnutí dojde také, jestliže byly námitky podány opožděně nebo neoprávněnou osobou nebo budou nadřízenou osobou shledány jako meritorně nedůvodné. V ostatních případech nadřízená osoba podaným námitkám **vyhoví buď zcela nebo částečně**. Vyhověním podaným námitkám dojde ke změně, doplnění nebo případně zrušení znění protokolu v rozsahu námitek, které byly shledány jako důvodné (§ 14 kontrolního řádu).

3.3 Správní řízení

Rozhodnutí o uložení nápravného opatření je výsledkem správního řízení zahájeného z úřední moci, a to buď na základě podnětu zveň¹⁰⁵¹⁰⁶ nebo vyplývajícího z vlastní činnosti příslušného správního orgánu, popřípadě v rámci dozorové činnosti. Správní řízení obecně lze definovat jako *„proces, jehož výsledkem je správní akt, v němž se osoby, jejichž práv a povinností se věc týká, podílejí na řízení a tvorbě obsahu rozhodnutí a k tomu jsou vybaveny procesními právy a povinnostmi, a který probíhá v právních formách od zahájení řízení přes zajišťování podkladů pro*

¹⁰⁴ Důvody vyloučení kontrolující nebo přizvané osoby vyplývají z ustanovení § 14 správního řádu.

¹⁰⁵ Dle ustanovení § 42 správního řádu je správní orgán povinen přijímat podněty k zahájení řízení z moci úřední. Z podání podnětu k zahájení řízení neplyne správnímu orgánu povinnost skutečně řízení v dané věci zahájit, avšak osoba, která podnět podala, má právo být spravena, zda správní orgán řízení zahájil, případně z jakých důvodů neshledal, že je v dané věci zahájení správního řízení na místě, pokud o to podatel podnětu požádá.

¹⁰⁶ Zákon o předcházení ekologické újmě obsahuje v ustanovení § 8 speciální úpravu zahájení řízení na základě žádosti. Tuto žádost mohou podat právnické osoby, jejichž předmětem činnosti je ochrana životního prostředí a zároveň není jejich hlavní činností podnikatelská nebo jiná výtěžná činnost, a fyzické osoby nebo právnické osoby, které jsou ekologickou újmou dotčeny nebo u nichž je takové dotčení pravděpodobné. Řízení o uložení nápravných opatření zahájené na základě žádosti se nezastavuje z důvodu zpětvzetí žádosti, jestliže jsou zde důvody pro zahájení řízení z moci úřední.

rozhodnutí a jeho vydání, použití prostředků k přezkoumání až po případnou exekuci.“¹⁰⁷ Právní úprava správního řízení je obsažena ve **správním řádu**, s výjimkou speciální úpravy zvláštních zákonů. V oblasti ochrany životního prostředí je takovou speciální úpravou např. ustanovení § 115 odst. 11 vodního zákona.

Řízení o uložení nápravného opatření je **zahájeno** dnem, kterým je účastníkovi řízení toto zahájení oznámeno, příslušný orgán konající ve věci je určen především jednotlivými speciálními zákony. Orgánem příslušným k vedení řízení o uložení nápravného opatření na základě jednotlivých složkových zákonů může být kupříkladu ČIŽP, krajský úřad nebo obecní úřad obce s rozšířenou působností.

Účastníka, vůči kterému je řízení zahájeno, určují jednotlivé zvláštní předpisy. Typicky se jedná o fyzickou nebo právnickou osobu, která způsobila závadný stav (§ 86 zákona o ochraně přírody a krajiny), způsobila závadný stav porušením povinností (§ 42 odst. 1 vodního zákona), případně o osobu, která vykonává určitou kvalifikovanou činnost – provozovatel (§ 22 odst. 1 zákona o ochraně ovzduší).

V průběhu řízení by měl příslušný orgán (prostřednictvím pověřených osob) dostatečně **zjistit faktický stav věci** a další skutkové okolnosti tak, aby byly zjištěny všechny rozhodné skutečnosti, na jejichž základě je příslušný orgán schopen rozhodnout.¹⁰⁸ Podkladem pro rozhodnutí mohou být návrhy účastníků, důkazy, skutečnosti známé správnímu orgánu z úřední činnosti a jiné (demonstrativní výčet obsažený v ustanovení § 50 správního řádu). V návaznosti na správní dozor je důležité podotknout, že samotný protokol o kontrole může být jedním z důkazů ve správním řízení, ne však jediným.¹⁰⁹ Obecně je v souladu s ustanovením § 71 odst. 3 povinen příslušný orgán vydat rozhodnutí ve lhůtě 30 dnů od zahájení řízení, uvedenou lhůtu lze odůvodněných případech prodloužit. **Speciální úpravu lhůt** pro vydání rozhodnutí obsahuje například vodní zákon v ustanovení § 115 odst. 11 stanovující lhůtu 60 dnů od zahájení vodoprávního řízení, kterou lze ve zvlášť složitých případech prodloužit až na 3 měsíce od zahájení řízení.¹¹⁰ Některé speciální zákony pak také upravují možnost **samostatného uložení zpracování průzkumů** a jiných

¹⁰⁷ HENDRYCH, Dušan. *Správní právo: obecná část*. 9. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2016. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-624-1, str. 246.

¹⁰⁸ Na tomto místě se sluší zmínit zejména zásadu materiální pravdy uvedenou v ustanovení § 3 správního řádu zavazující příslušný orgán zjistit stav věci bez důvodných pochybností v rozsahu, který je nezbytný pro rozhodnutí.

¹⁰⁹ Viz rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 30. 8. 2001, č. j.: 7 A 59/99 – 45.

¹¹⁰ Zároveň vodní zákon umožňuje ve zvlášť jednoduchých či jasných případech rozhodnout bezodkladně, v takovém případě může být rozhodnutí dokonce prvním úkonem v řízení.

odborných podkladů potřebných pro rozhodnutí (viz například ustanovení § 115 odst. 17 vodního zákona), případně je stanovena povinnost zajistit zpracování analýzy rizik (viz ustanovení § 11 zákona o ekologické újmě).

Výsledkem správního řízení je rozhodnutí ve věci samé, tj. rozhodnutí o uložení opatření k nápravě. Meritorní rozhodnutí sestává mimo obecných náležitostí stanovených v ustanovení § 69 správního řádu především z **výroku, odůvodnění a poučení** účastníků řízení. **Výroková část rozhodnutí** obsahuje autoritativní uložení právních povinností – provedení nápravného opatření, dále pak lhůtu k jeho provedení, eventuálně také způsob provedení a odkaz na jednotlivá ustanovení, na jejichž základě bylo rozhodnuto. Výrok je jediná část rozhodnutí, která nabývá právní moci a vykonatelnosti a pouze proti výroku se lze odvolat.

V oblasti ukládání nápravných opatření lze zaznamenat značně různorodý přístup k otázce, nakolik má být správním orgánem ve výrokové části rozhodnutí **konkretizováno ukládané nápravné opatření**, zejména ve vztahu ke stanoveným postupům, kterými má být nápravné opatření provedeno. K obecně formulovanému uložení nápravného opatření, kdy je volba konkrétních prostředků vedoucích k dosažení požadovaného stavu ponechána na povinném, se v minulosti vyjádřil kupříkladu Městský soud v Praze v rozsudku ze dne 29. 12. 2004, č. j.: 11 Ca 139/2003 - 35. V tomto rozhodnutí Městský soud akcentoval absenci zákonné povinnosti, která by zavazovala příslušný správní orgán ke konkrétnímu vymezení postupů, kterými by mělo být dosaženo nápravy. Pokud správní orgán v rozhodnutí o uložení nápravného opatření dostatečně specifikoval, co považuje za zjištěné nedostatky, případně jakého předmětu se tyto nedostatky týkají (zde pozemky určené k plnění funkcí lesa), včetně vymezení obecného způsobu, jakým má být dosaženo žádoucího stavu, nelze považovat za vadu rozhodnutí, že bylo ponecháno na povinném, jaké konkrétní technické postupy v této věci zvolí. Naopak v jiném rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 7. 2. 2006, č. j.: 11 Ca 67/2005 – 68, Městský soud uzavírá, že: *„správní orgány jsou povinny formulovat opatření k nápravě zcela určitým a konkrétním způsobem tak, aby bylo zřejmé, jak má povinný subjekt opatření k nápravě plnit.“* Uvedená rozhodnutí Městského soudu však nelze stavět do přísné kontrapozice, byť by se tak jejich vztah mohl na první pohled jevit. Požadavek na přesné, jasné, určité a srozumitelné znění výroku rozhodnutí vyplývá ze samotné povahy výroku jako té části rozhodnutí, která je schopná autoritativně

zasáhnout do práv a povinností¹¹¹, nelze však ze závěrů Městského soudu v později citovaném rozsudku bez dalšího vyvodit, že by měl správní orgán v rozhodnutí o uložení nápravného opatření stanovit také specifické technické prostředky a postupy, jichž má být užito. Takovému závěru ostatně nenasvědčuje ani fakt, že tato povinnost správních orgánů nevyplývá ze zákonných úprav, ačkoliv ve složitějších případech, či v případech, kdy je dán eminentní zájem na regulaci způsobu provedení nápravy, lze konkrétně vymezený způsob provedení uložených nápravných opatření jen doporučit.¹¹²

V **odůvodnění rozhodnutí** příslušný orgán uvede důvody vedoucí k rozhodnutí, z jakých podkladů vycházel, jak se vypořádal s případnými návrhy a námitkami účastníků, včetně úvah, kterými se příslušný orgán řídil při hodnocení podkladů a výkladu právních předpisů. Nedostatky v odůvodnění rozhodnutí správního orgánu mohou zakládat vadu nepřezkoumatelnosti, a tedy mohou vést ke zrušení daného rozhodnutí soudem, ačkoliv zrušení rozhodnutí správního orgánu z důvodu nepřezkoumatelnosti nastavuje soudní praxe jisté mantinely.¹¹³

Další obligatorní částí správního rozhodnutí je **poučení**, ve kterém správní orgán uvede, zda je proti danému rozhodnutí přípustný řádný opravný prostředek (odvolání) a v jaké lhůtě je třeba tento opravný prostředek podat. Odvolání proti rozhodnutí o uložení opatření k nápravě nemá odkladný účinek¹¹⁴, přičemž tuto skutečnost musí příslušný orgán v poučení výslovně uvést. Odvolání je možné podat proti rozhodnutí, které nenabýlo právní moci. Obecně je třeba odvolání podat ve lhůtě 15 dnů ode dne doručení rozhodnutí. Odvoláním lze napadnout výrok rozhodnutí, pouze část výroku nebo i vedlejší ustanovení. Z odvolání musí být patrné proti jakému rozhodnutí směřuje, v jakém rozsahu ho napadá a v čem odvolatel spatřuje nesprávnost napadaného rozhodnutí (§ 82 správního řádu). Odvolání se podává správnímu orgánu, který vydal napadené rozhodnutí, přičemž o odvolání rozhoduje nejbližší nadřízený správní orgán.¹¹⁵ Výjimkou je institut *autoremedury* zakotvený v ustanovení § 87 správního řádu, kdy o dovolání může

¹¹¹ Srov. POTĚŠIL, Lukáš. *Správní řád: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2020. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-804-7, str. 381.

¹¹² K tomu blíže viz kapitola 1.6.3 této práce.

¹¹³ Viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 4. 2020, č. j.: 72 A 2/2019 – 37, ze kterého se podává, že: „Zrušení správního rozhodnutí pro nepřezkoumatelnost soudem je vyhrazeno těm nejzávažnějším vadám správních rozhodnutí, kdy pro absenci důvodů či pro nesrozumitelnost skutečně nelze správní rozhodnutí meritorně přezkoumat.“

¹¹⁴ Odkladný účinek odvolání je výslovně vyloučen například dle ustanovení § 22 odst. 3 zákona o ochraně ovzduší.

¹¹⁵ V případě odvolání proti rozhodnutí obecního úřadu obce s rozšířenou působností je odvolacím orgánem příslušný krajský úřad, proti rozhodnutí krajského úřadu se jedná o věcně příslušné ministerstvo. Ministerstvo životního prostředí rozhoduje rovněž o odvolání proti rozhodnutí České inspekce životního prostředí. Proti rozhodnutí ministerstva je možné podat rozklad, o kterém rozhoduje ministr na návrh rozkladové komise.

rozhodnout sám správní orgán, jenž napadené rozhodnutí vydal, za předpokladu, že odvolání plně vyhoví, tj. **sám zjedná nápravu**.

Odvolací orgán vždy přezkoumává soulad napadeného rozhodnutí, jakož i celého správního řízení, jenž vydání rozhodnutí předcházelo, s právními předpisy. **Zákonnost rozhodnutí** je zkoumána bez ohledu na obsah odvolání na rozdíl od **přezkumu správnosti** napadeného rozhodnutí, jenž je vázán na rozsah odvolacích námitek. K novým skutečnostem, důkazům a návrhům s ohledem na zásadu koncentrace řízení přihlédne odvolací orgán pouze tehdy, nebylo-li možné takové nové skutečnosti a důkazy uplatnit dříve. Jestliže odvolací orgán dojde k závěru, že napadené rozhodnutí je nezákonné nebo věcně nesprávné, napadené rozhodnutí (i) zruší a řízení zastaví (v případě natolik závažných vad rozhodnutí, že v řízení nelze pokračovat); (ii) změní, přičemž je stanoven zákaz tzv. překvapivých rozhodnutí (§ 90 odst. 1 písm. c)) a dále zákaz *reformationis in peius*, tj. zákaz změny napadeného rozhodnutí v neprospěch odvolatele s výjimkou případů, kdy je napadené rozhodnutí v rozporu s právními předpisy nebo jiným veřejným zájmem¹¹⁶; (iii) zruší a věc vrátí k novému projednání správnímu orgánu.

Nezávisle na zahájeném řízení o uložení nápravného opatření lze zahájit také řízení o přestupku, jelikož se v tomto případě nejedná o nedovolené prolomení zásady *ne bis in idem*, což bylo blíže popsáno v předchozí kapitole.

3.4 Účast veřejnosti

Účast veřejnosti na ochraně životního prostředí obecně, či specificky účastí v řízení ve věcech týkajících se životního prostředí, je mimo jiné jedním z předpokladů na naplnění ústavně garantovaného **práva na příznivé životní prostředí**.¹¹⁷

Na mezinárodní úrovni je bezesporu nejdůležitějším pramenem právní úpravy v této oblasti **Aarhuská úmluva**,¹¹⁸ jež v České republice vstoupila v platnost dne 4. 10. 2004.¹¹⁹ Cílem

¹¹⁶ V souvislosti s rozhodováním o odvolání proti rozhodnutí o uložení opatření k nápravě lze polemizovat nad možností rozhodnutí v neprospěch odvolatele v případech, kdy prvoinstanční orgán nezvolil dostačující nápravné opatření, jelikož ochrana životního prostředí je veřejným zájmem obhajujícím prolomení zásady reformace *in peius*.

¹¹⁷ Čl. 35 odst. 1 Listiny základních práv a svobod

¹¹⁸ Úmluva o přístupu k informacím, účasti veřejnosti na rozhodování a přístupu k právní ochraně v záležitostech životního prostředí, ze dne 25. 6. 1998.

¹¹⁹ Dle ustálené soudní praxe není Aarhuská úmluva přímo aplikovatelná, k jejím ustanovením se však přihlíží jako k interpretačnímu prameni. Viz náleží Ústavního soudu ze dne 17. 3. 2009, sp. zn.: IV. ÚS 2239/07, ze kterého se podává, že: „Závazkům vyplývajícím z Aarhuské úmluvy Ústavní soud nepřiznal v žádném z jejich ustanovení

Aarhuské úmluvy je umožnit veřejnosti přístup k informacím o životním prostředí, právo podílet se na rozhodnutích týkajících se záležitostí z oblasti životního prostředí a zároveň zakotvit možnost efektivní ochrany práv z oblasti životního prostředí. Tyto oblasti tvoří tři základní pilíře úmluvy. Úmluva přináší především definice pojmu *veřejnost* a *dotčená veřejnost*. Zatímco veřejností je myšlena jedna nebo více fyzických či právnických osob, případně jejich sdružení, organizace nebo skupiny, za dotčenou veřejnost je považována pouze ta část veřejnosti, která je nebo může být ovlivněna enviromentálním rozhodováním, anebo která má na tomto rozhodování určitý zájem. Dále je výslovně stanoveno, že pro účely definice dotčené veřejnosti se má za to, že nevládní organizace podporující ochranu životního prostředí a splňující požadavky vnitrostátních právních předpisů mají na enviromentálním rozhodování zájem.¹²⁰

Na vnitrostátní úrovni se do úpravy účasti veřejnosti v oblasti životního prostředí promítá již zmíněná roztržitost a nesystematičnost právní úpravy. Obecné východisko je obsaženo v ustanovení § 27 odst. 3 správního řádu, dle kterého je **účastníkem řízení ten, o kterém tak stanoví zvláštní právní předpis.**¹²¹

V oblasti ochrany životního prostředí je možnost účasti veřejnosti širěji upravena vodním zákonem, zákonem o ochraně přírody a krajiny a zákonem o předcházení ekologické újmě.¹²²

Vodní zákon se věnuje **účasti veřejnosti na vodoprávním řízení** v ustanovení § 115 odst. 4 a násl. Výslovně za účastníka vodoprávního řízení určuje zákon obec, v jejichž územním obvodu může dojít k ovlivnění vodních poměrů nebo životního prostředí jako celku rozhodnutím vodoprávního úřadu. Veřejnost se tak může účastnit řízení prostřednictvím dotčené obce anebo prostřednictvím občanského sdružení, jehož cílem je dle stanov ochrana životního prostředí. Takové občanské sdružení má totiž dle vodního zákona právo být informováno o zahajovaných správních řízeních, pokud o tyto informace vodoprávní úřad požádá (odst. 6). Taková žádost je platná jeden rok ode dne jejího podání a lze ji obnovovat. Na základě obdržených informací o zahajovaných řízeních má občanské sdružení právo požádat správní orgán o postavení účastníka řízení do 8 dnů ode dne obdržení informace o zahájení řízení. Touto žádostí se spolek stává

přímý účinek. (...) Je-li možné vyložit vnitrostátní normy (...) vícero možnými způsoby, má přednost ten výklad, který naplňuje požadavky tzv. Aarhuské úmluvy (...).“

¹²⁰ Článek 2 bod 4. a 5. Aarhuské úmluvy.

¹²¹ Z ustanovení § 42 správního řádu pak plyne další způsob participace veřejnosti, a to prostřednictvím možnosti podat podnět k zahájení řízení z moci úřední. Správní orgán je na základě žádosti podatele povinen mu oznámit, že správní řízení ve věci podnětu zahájil, případně že pro zahájení řízení neshledal důvody. Viz kapitola 3.3 výše.

¹²² Zvláštní úpravu obsahuje také zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí nebo zákon č. 76/2002 Sb., o integrované prevenci, případně zákon č. 183/2006 Sb., stavební zákon.

účastníkem konkrétního řízení s rovným postavením vůči ostatním účastníkům, kterému svědčí tomu příslušící procesní práva (právo seznámit se s obsahem spisu, vyjádřit se k podkladům, podávat námítky).

Právní úprava účasti veřejnosti na **řízeních dle zákona o ochraně přírody a krajiny** je upravena podrobněji. Občanské sdružení, jehož hlavním posláním je ochrana přírody a krajiny¹²³, má v souladu s ustanovením § 70 zákona o ochraně přírody a krajiny, obdobně jako v případě vodního zákona, právo požádat příslušné orgány, aby bylo předem spraveno o všech zamýšlených zásazích a zahajovaných správních řízeních, při nichž mohou být dotčeny zájmy ochrany přírody a krajiny.¹²⁴ Platnost žádosti je opět omezena na dobu jednoho roku od jejího podání, i v tomto případě ji lze podat opakovaně. Občanské sdružení má postavení účastníka řízení podle zákona o ochraně přírody a krajiny, jestliže do 8 dnů od doručení oznámení o zahájení takového řízení oznámí správnímu orgánu svou účast. Dále se může veřejnost zapojit prostřednictvím obcí, jelikož v souladu s ustanovením § 71 jsou obce ve svém územním obvodu účastníkem řízení, pokud v téže věci nerozhodují z pozice orgánu ochrany přírody.

Obdobně umožňuje veřejnosti participovat na správním řízení také **zákon o předcházení ekologické újmy**. Zákon v ustanovení § 8 opět stanovuje právo právnickým osobám, jejichž předmětem činnosti je ochrana životního prostředí (ekologickým spolkům), podat žádost příslušnému orgánu, aby byly bez zbytečného odkladu písemně informovány o každém zahájeném řízení o uložení preventivních nebo nápravných opatření. Platnost takové žádosti je limitována opět na jeden rok a lze ji podávat opakovaně. Obdobně jako ve výše uvedených zákonech je upraveno také možné účastenství ekologických spolků ve správních řízeních na jejich žádost.

¹²³ „Je-li občanské sdružení založeno teprve po zahájení správního řízení a podá-li žádost podle § 70 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, pak je třeba je informovat o již zahájených řízeních, při nichž mohou být dotčeny zájmy ochrany přírody a krajiny, a umožnit mu účast v nich, lze-li toho ještě dosáhnout bez neúnosného prodloužení řízení.“ Z rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 4. 2012, č. j.: 7 As 25/2012 - 21

¹²⁴ Judikatorně bylo dovozeno, že občanská sdružení se mohou účastnit řízení, při nichž mohou být dotčeny zájmy ochrany přírody a krajiny i nepřímo. „(...) občanským sdružením přísluší hájit zájmy chráněné tímto zákonem; taková ochrana může spočívat i v hájení jiných zájmů, je-li jejich spojitost se zájmy ochrany přírody a krajiny chráněnými zákonem o ochraně přírody a krajiny zjevná nebo vyplývá z podkladů, které má správní orgán k dispozici, případně pokud ji občanské sdružení prokáže.“ Z rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 5. 10. 2017, č. j.: 7 As 303/2016 – 42.

3.5 Shrnutí

Procesní úprava ukládání nápravných opatření je z velké části ponechána na obecném zákoně, kterým je správní řád, z důvodu absence zvláštní úpravy ve speciálních (složkových zákonech). Odpovídající procesní úprava je však nezbytná k dosažení účelu hmotněprávních norem upravujících nápravná opatření v oblasti ochrany životního prostředí.

Samotnému správnímu řízení v řadě případů předchází **dozorová činnost** příslušného orgánu. Klíčovým právním předpisem je zde kontrolní řád. Kontrola se zahajuje z moci úřední na základě podnětu či z vlastní iniciativy. Kontrolní řád vymezuje řadu práv a povinností kontrolující osoby a tomu korespondující práva a povinnosti osoby kontrolované.

O průběhu kontroly vyhotovuje kontrolující osoba **protokol** obsahující kontrolní zjištění včetně všech podkladů, ze kterých bylo dané kontrolní zjištění vyvozeno. Proti kontrolním zjištěním v protokole uvedeným může podat kontrolovaná osoba námitky, přičemž tyto musí být řádně odůvodněny. V případě, že jsou podané námitky shledány jako důvodné, je dotčený protokol změněn, doplněn nebo zrušen v rozsahu uznaných námitek.

Pokud dojde v průběhu kontroly ke zjištění nedostatků natolik závažných, že k jejich vyřešení nepostačí pouhá výzva k nápravě, zahájí příslušný orgán v dané věci **řízení o uložení nápravného opatření**. Zahájení řízení o uložení nápravného opatření přitom nebrání současnému zahájení řízení o přestupku. Řízení o uložení nápravného opatření se řídí primárně jednotlivými složkovými zákony za subsidiárního užití správního řádu.

Cílem správního řízení je zjištění faktického stavu věci a dalších skutkových okolností tak, aby bylo možno v dané věci vydat rozhodnutí o uložení nápravného opatření. Samotné rozhodnutí obsahuje především **výrok, odůvodnění a poučení účastníků** o opravných prostředcích. Pouze výrok jako jediná část rozhodnutí ukládá účastníkům blíže specifikované povinnosti a pouze tato část nabývá právní moci, případně vykonatelnosti. V odůvodnění by měly zaznít úvahy správního orgánu vedoucí k rozhodnutí v takové podobě, v jaké bylo přijato. Kromě toho musí odůvodnění obsahovat také označení podkladů, ze kterých příslušný orgán vycházel a vypořádání s případnými návrhy a námitkami účastníků. Nedostatečné odůvodnění rozhodnutí může způsobit, že rozhodnutí bude stiženo **vadou nepřezkoumatelnosti**.

Obranou proti rozhodnutí o uložení nápravného opatření je **odvolání**. O možnosti podání odvolání jako řádného opravného prostředku proti nepravomocnému rozhodnutí, včetně určení lhůty, musí být účastník poučen. Odkladný účinek odvolání je v oblasti ochrany životního prostředí zpravidla vyloučen. Odvolání směřuje proti výroku rozhodnutí a musí z něj být patrné

v jakém rozsahu je rozhodnutí napadáno a v čem odvolatel spatřuje jeho nesprávnost. O odvolání rozhoduje nejbližší nadřízený správní orgán, nejde-li o případ **autoremedury**.

V řízení o odvolání je přezkoumávána zákonnost rozhodnutí a jeho správnost. Rozsah přezkumu správnosti je však, na rozdíl od přezkumu zákonnosti, vázán pouze na rozsah odvolacích námitek. Je-li odvolání shledáno důvodným, lze napadené rozhodnutí zrušit a řízení v dané věci zastavit, případně věc vrátit prvoinstančnímu orgánu k dalšímu řízení, či napadené rozhodnutí změnit.

Nejen ve správních řízeních o uložení nápravného opatření by měla hrát důležitou roli veřejnost. V mezinárodněprávní rovině je klíčová **úprava účasti veřejnosti** představovaná **Aarhuskou úmluvou**. Ta mimo jiné definuje pojmy jako *veřejnost* a *dotčená veřejnost*. Aarhuská úmluva není přímo aplikovatelná, její ustanovení však v souladu s ustálenou soudní praxí poskytují vodítka při výkladu vnitrostátních norem.

Obecně je problematika účastenství opět řešena správním řádem, ze zvláštních předpisů upravují účast veřejnosti pouze vodní zákon, zákon o ochraně přírody a krajiny a zákon o předcházení ekologické újmě, přičemž ve všech třech zmíněných zákonech je plnoprávná účast v řízení o uložení nápravného opatření přiznána pouze tzv. **ekologickým spolkům**, za splnění zákonem stanovených podmínek.

Závěr

Nápravná opatření v oblasti ochrany životního prostředí lze charakterizovat jako **specifická oprávnění** příslušných orgánů veřejné správy, jejichž účelem je zejména napravovat či alespoň kompenzovat vzniklé škody na životním prostředí, ale také těmto škodám předcházet a zamezit dalším škodlivým vlivům. Nápravná opatření nejsou v příslušných zákonech pojmově definována, zobecněním definice užitá v zákoně o předcházení ekologické újme však lze dojít k závěru, že nápravná opatření jsou všechna opatření přijatá za účelem obnovy, ozdravení nebo nahrazení poškozených přírodních zdrojů a nebo jejich funkcí, případně spočívající v poskytnutí přiměřené náhrady.

Povinnost přijmout nápravné opatření vyplývá odpovědnému subjektu v řadě případů již na základě zákona, v praxi jsou však nápravná opatření prováděna za účelem splnění povinnosti uložené příslušným správním orgánem. **Odpovědným subjektem** je na základě jednotlivých zvláštních zákonů nejen osoba, která porušila primární povinnost jí zákonem uloženou, ale i osoba, která není původcem závadného stavu (kupříkladu nový vlastník pozemků, na kterých vážne závadný stav, za stanovených podmínek).¹²⁵

Nápravná opatření jsou ovlivňována celou řadou **právních principů** z oblasti ochrany životního prostředí. Primárně jde o princip trvale udržitelného rozvoje, jelikož veškerá snaha o napravení vzniklých závadných stavů je projevem tohoto principu, jenž si klade za cíl dlouhodobé zachování kvality životního prostředí. Dále jsou nápravná opatření úzce spjata s principem odpovědnosti původce, který vychází z premisy, že každý odpovídá za své jednání a hradí náklady s tím vzniklé. Náklady na provedení nápravných opatření často, ne však výlučně, hradí právě původce závadového stavu. Role státu, v souladu s principem odpovědnosti státu, je nezastupitelná, ať už spočívá v samotném výkonu veřejné správy v ochraně životního prostředí nebo v postavení státu jakožto jakéhosi ručitele, jenž zajistí provedení nápravných opatření v případě, že primárně odpovědný subjekt nekoná. Jestliže uvažujeme o nápravných opatřeních jako o nástroji ochrany životního prostředí, jenž mimo jiné má za cíl omezit působení škodlivých vlivů, nelze opomenout ani princip prevence. Preventivní působení nápravných opatření pak lze spatřovat také v odrazující funkci, kdy odrazující účinek má především hrozba vynaložení značných finančních prostředků na provedení opatření k nápravě, případně hrozba uložení dalších

¹²⁵ Ustanovení § 42 odst. 2 vodního zákona

opatření omezujícího charakteru.¹²⁶ V neposední řadě je zde patrný vliv principu informovanosti a účasti veřejnosti, jenž se projevuje zejména zapojením tzv. ekologických spolků do řízení dle některých zvláštních zákonů.

Opatření k nápravě mají především **funkci** reparační, jejich cílem je tedy primárně náprava vzniklého závadového stavu. V případech, kdy je naturální restituce nemožná či neúčelná, nastupuje funkce kompenzační, jenž má za cíl vzniklou újmu vynahradit ať už formou náhradního plnění nebo v penězích. Lze hovořit také o sankční funkci nápravných opatření vzhledem k sankčnímu charakteru zásahu především do majetkové sféry odpovědné osoby a preventivní funkci s ohledem na generální prevenci a preventivní působení spočívající v zamezení dalšímu zhoršování závadového stavu.

Nápravná opatření lze členit do několika skupin. V souladu se zákonem o předcházení ekologické újme můžeme hovořit o opatřeních primárních, doplňkových a vyrovnávacích. Při **členění dle obsahu** je možné nápravná opatření dělit na opatření uložená obecně a konkrétně, tj. na ta stanovující pouze povinnost zajistit nápravu a ta stanovující jakým konkrétním způsobem či za použití jakých konkrétních prostředků má být nápravy dosaženo. Následně lze nápravná opatření dle stejného kritéria dělit na opatření postihující subjekt, činnost nebo provoz a věc. V případě opatření směřujícího vůči subjektu se jedná například o odejmutí či pozastavení autorizace, licence nebo povolení, vůči činnosti nebo provozu mají opatření formu zákazu, zrušení, zastavení nebo omezení činnosti/provozu. Nápravná opatření týkající se věci mají formu odebrání nebo zabavení věci, s níž je nedovoleně nakládáno nebo je nedovoleně držena. Z pohledu **užitých výkladových metod** lze pak nápravná opatření členit na opatření v užším a širším smyslu.

Platná právní úprava nápravných opatření v oblasti ochrany životního prostředí je rozseta do několika různých právních předpisů, což vede k nejednotnosti terminologie a systematiky, potažmo k jisté nejistotě všech zúčastněných, co se týče otázky aplikace nápravných opatření v praxi.

Jakýmsi základním kamenem je úprava obsažená v ustanovení § 27 zákona o životním prostředí, která určuje uvedení do původního stavu za **primární způsob nápravy**, následovaný kompenzačními opatřeními a posledním způsobem nápravy je stanoveno poskytnutí peněžité náhrady. Další důležitou právní normou je zákon o předcházení ekologické újme, který by měl navzdory své omezené věcné i osobní působnosti představovat zastřešující právní úpravu v oblasti

¹²⁶ srov. rozhodnutí o zastavení provozu dle ustanovení § 22 odst. 1 zákona o ochraně ovzduší

opatření k nápravě. Dle tohoto zákona však ani po více než 13 letech jeho účinnosti nebylo doposud zahájeno jediné řízení. Jako nedostatečné lze hodnotit také počty vedených řízení o uložení nápravných opatření dle jednotlivých složkových zákonů.

Platná právní úprava vykazuje značné mezery, ať už se jedná o nepřijetí předpokládaných právních předpisů, což v některých případech znemožňuje příslušným orgánům efektivně jednat, či rovnou vylučuje jejich pravomoc ukládat nápravná opatření, nebo jde o nekonzistentnost úpravy v rámci jednotlivých zákonů.

Z vyzorované praxe příslušných orgánů je patrné, že častěji dochází k ukládání sankcí než k ukládání nápravného opatření. S ohledem na odlišnou povahu a sledovaný účel těchto dvou institutů však **není vyloučen souběh** těchto dvou řízení, přičemž však nápravná opatření hrají nezastupitelnou roli prostředku dosahujícího cíle nápravy a ochrany životního prostředí.

V rámci úvah nad možnými řešeními vedoucími k efektivnějšímu užívání nápravných opatření jako nástroje ochrany životního prostředí je třeba v první řadě zmínit prosazování praxe příslušných orgánů spočívající v **důslednějším užívání** tohoto institutu. *De lege ferenda* se pak nabízejí v zásadě tři možná legislativní řešení. **Nejméně vhodným řešením**, které by fakticky jen „zalepilo největší díry“, by bylo přijetí dílčích změn již existujících ustanovení upravujících nápravná opatření v rámci jednotlivých zákonů. Tyto změny by reflektovaly na největší nedostatky patné právní úpravy, neřešily by však problém systémově a nelze říci, že by takto novelizovaná úprava nabyla větší přehlednosti. **Druhým řešením** je přijetí nového obecného zákona nahrazujícího dílčí úpravu v jednotlivých speciálních zákonech, s výjimkou ryze specifických nápravných opatření, která svou povahou vyžadují speciální úpravu v rámci daného složkového zákona. **V neposlední řadě** se lze ubírat cestou přijetí obecného ustanovení upravujícího pravomoc a povinnost příslušných orgánů ukládat nápravné opatření za splnění stanovených podmínek vždy, případně upravujícího povinnost přesvědčivě odůvodnit nepřijetí rozhodnutí o uložení nápravného opatření v konkrétním případě.

Procesní úprava ukládání nápravných opatření se z důvodu absence zvláštní úpravy ve speciálních zákonech z velké části řídí správním řádem, případně kontrolním řádem.

Uložení opatření k nápravě často předchází **dozorová činnost**, jejímž výsledkem je protokol o zjištěných nedostatcích v chování dozorované osoby, proti němuž se dozorovaná osoba může bránit podáním námitek. Výsledkem samotného **správního řízení** o uložení nápravného opatření je rozhodnutí obsahující výrok, odůvodnění a poučení účastníků. Obranou proti rozhodnutí správního orgánu v prvním stupni je odvolání, přičemž v oblasti ochrany životního prostředí je zpravidla vyloučen jeho odkladný účinek.

V procesní rovině je důležitá **úprava účasti veřejnosti**. Z pohledu mezinárodního práva je klíčová Aarhuská úmluva, která však není přímo aplikovatelná, ačkoliv její ustanovení poskytují v souladu s ustálenou soudní praxí vodítka při výkladu vnitrostátních právních předpisů. Obecně je právní úprava účasti veřejnosti opět ponechána na správním řádu, když speciální ustanovení obsahují pouze vodní zákon, zákon o ochraně přírody a krajiny a zákon o předcházení ekologické újmě. Všechny zmíněné zákony umožňují **plnoprávní účast ve správním řízení** o uložení opatření k nápravě za splnění stanovených podmínek pouze tzv. ekologickým spolkům, tj. právnickým osobám s ochranou životního prostředí jako hlavním předmětem činnosti.

Seznam použitých zdrojů

1 Seznam použitých odborných publikací

- BAHÝLOVÁ, Lenka. Nápravná opatření v právu životního prostředí. In: COFOLA 2010: the Conference Proceedings, 1. edition. Brno: Masaryk University, 2010. ISBN 978-80-210-5151-5
- BEJČKOVÁ, Pavla. Zákon o ochraně ovzduší. Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018. ISBN 978-80-7552-911-4
- BOGUSZAK, Jiří, Jiří ČAPEK a Aleš GERLOCH. Teorie práva. 2., přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2004. Beckovy právnické učebnice. ISBN 80-735-7030-0
- DAMOHORSKÝ, Milan. Právo životního prostředí. 3. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-338-7
- DUDOVÁ, Jana. Znečišťovatel životního prostředí aneb vlastnictví zavazuje. Vybrané otázky. In Jančářová, I., Hanák, J., Průchová, I. a kol.: Vlastník a podnikatel při ochraně životního prostředí. 1. vyd. Brno: Právnická fakulta MU Brno, 2015. ISBN 978-80-210-7951-9
- HENDRYCH, Dušan. Správní právo: obecná část. 9. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2016. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-740-0624-1
- HŮLOVÁ, M. Zákon o zoologických zahradách: Komentář. Praha: Wolters Kluwer. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X
- JANČÁŘOVÁ, Ilona. Opatření k nápravě v právu životního prostředí. Právní rozhledy, Praha: C.H.Beck, 2010, roč. 18, č. 16. ISSN 1210-6410
- JANČÁŘOVÁ, Ilona. Právo životního prostředí: obecná část. 3. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2016. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-210-8366-0
- JELÍNKOVÁ, Jitka a Miloš TUHÁČEK. Právní vztahy k dřevinám: praktický průvodce. Praha: Grada, 2016. Právo pro každého (Grada). ISBN 978-80-271-0112-2
- MIKO, Ladislav. Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2007. Beckovy texty zákonů s komentářem. ISBN 978-80-7179-585-8
- POTĚŠIL, Lukáš. Správní řád: komentář. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2020. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-804-7
- STEJSKAL, Vojtěch. Úvod do právní úpravy ochrany přírody a péče o biologickou rozmanitost: právní stav k 1.1.2006. Praha: Linde, 2006. ISBN 80-7201-609-1
- STEJSKAL, Vojtěch a Ondřej VÍCHA. Zákon o předcházení ekologické újmě a o její nápravě: s komentářem, souvisícími předpisy a s úvodem do problematiky ekologicko-právní odpovědnosti. 1. Praha: Leges, 2009. Komentátor. ISBN 978-80-87212-07-3
- TUHÁČEK, Miloš, Jitka JELÍNKOVÁ. Právo životního prostředí: praktický průvodce. Praha: Grada, 2015. Právo pro každého (Grada). ISBN 978-80-247-5464-2
- VOMÁČKA, Vojtěch, Jaroslav KNOTEK, Michaela KONEČNÁ, Jakub HANÁK, et al. Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář. 1. vydání. V Praze: C. H. Beck, 2018. ISBN 978-80-7400-675-3

2 Seznam použitých právních předpisů

- Úmluva o mezinárodním obchodu s ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin, Washington, 3. 3. 1973
- Úmluva o přístupu k informacím, účasti veřejnosti na rozhodování a přístupu k právní ochraně v záležitostech životního prostředí, Aarhus, 25. 6. 1998
- zákon. č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod
zákon č. 282/1991 Sb., o České inspekci životního prostředí a její působnosti v ochraně lesa
zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí
zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny
zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání
zákon č. 332/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu
zákon č. 289/1995 sb., o lesích
zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí
zákon č. 254/2001 Sb., o vodách
zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti
zákon č. 76/2002 Sb., zákon o integrované prevenci a o omezování znečištění
zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní
zákon č. 149/2003 Sb., o obchodu s reprodukčním materiálem lesních dřevin
zákon č. 162/2003 Sb., o podmínkách provozování zoologických zahrad
zákon č. 100/2004 Sb., o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi a dalších opatřeních k ochraně těchto druhů
zákon č. 500/2004 Sb., správní řád
zákon č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách
zákon č. 183/2006 Sb., stavební zákon
zákon č. 167/2008 Sb., o předcházení ekologické újmy a o její nápravě
zákon č. 73/2012 Sb., o látkách, které poškozují ozonovou vrstvu, a o fluorovaných skleníkových plynech
zákon č. 89/2012 sb., občanský zákoník
zákon č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší
zákon č. 255/2012 Sb., kontrolní řád
zákon č. 544/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 254/2001 Sb., vodní zákon a další související zákony
vyhláška Ministerstva životního prostředí č. 468/2004 Sb., o autorizovaných osobách podle zákona o ochraně přírody a krajiny
vyhláška Ministerstva životního prostředí č. 17/2009 Sb., o zjišťování a nápravě ekologické újmy na půdě
vyhláška Ministerstva životního prostředí č. 240/2021 Sb., o ochraně zemědělské půdy před erozí

zákon č. 543/2002 Z.z., o ochrane přírody a krajiny

nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 517/2004 ze dne 16. 4. 2014 o fluorovaných skleníkových plynech
nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1005/2009 ze dne 16. 9. 2010 o látkách, které poškozují ozonovou vrstvu
nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1007/2009 ze dne 16. 9. 2009 o obchodování s produkty tuleňů
nařízení Rady (EHS) č. 348/81 ze dne 20. 1. 1981 o společných pravidlech pro dovoz produktů z velryb a ostatních kytovců
nařízení Rady (ES) č. 338/97 ze dne 9. 12. 1996 o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi
směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/60/ES ze dne 23. 10. 2000, kterou se stanoví rámec pro činnost Společenství v oblasti vodní politiky,
směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/35/ES o odpovědnosti za životní prostředí v souvislosti s prevencí a nápravou škod na životním prostředí

směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2006/118/ES ze dne 12. 12. 2006 o ochraně podzemních vod před znečištěním a zhoršováním stavu
směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2008/50/ES ze dne 21. 5. 2008 o kvalitě vnějšího ovzduší a čistším ovzduší pro Evropu
směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2016/2284 ze dne 14. 12. 2016 o snížení národních emisí některých látek znečišťujících ovzduší
směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2020/2184 ze dne 16. 12. 2020 o jakosti vody určené k lidské spotřebě
směrnice Rady 79/409/EHS ze dne 2. 4. 1979 o ochraně volně žijících ptáků
směrnice Rady č. 91/676/EHS ze dne 12. 12. 1991 o ochraně vod před znečištěním dusičnany ze zemědělský zdrojů
směrnice Rady 92/43/EHS ze dne 21. 5. 1992 o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin
směrnice Rady 1999/22/ES ze dne 29. 3. 1999 o chovu volně žijících živočichů v zoologických zahradách

3 Seznam použité judikatury

nález Ústavního soudu ze dne 17. 3. 2009, sp. zn.: IV. ÚS 2239/07
nález Ústavního soudu ze dne 8. 7. 2010, sp. zn.: Pl. ÚS 8/08
rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 6. 11. 2003, č. j.: 5 A 128/2002-20
rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 20. 12. 2006, č. j.: Komp 3/2004 – 40
rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 20. 12. 2007, č. j.: 6 As 63/2006 – 101
rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 23. 7. 2009, č. j.: 2 As 84/2008 – 131
rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 4. 2012, č. j.: 7 As 25/2012 – 21
rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 8. 2012, č. j.: 5 As 53/2011-109
rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 7. 2013, č. j.: 4 As 79/2013-43
rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 9. 2013, č. j.: 6 As 52/2013-40
rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 15. 5. 2015, č.j.: 7 As 280/2014-72
rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 6. 10. 2015, č. j.: 8 As 171/2014 – 67
rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 5. 10. 2017, č. j.: 7 As 303/2016 – 42
rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 10. 1. 2019, č. j.: 3 As 214/2017-53
rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 2. 2019, č. j.: 9 As 402/2017 – 51
rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 12. 2019, č. j.: 3 As 322/2017-70
rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 1. 2020, č. j.: 4 As 303/2019 – 38
rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 4. 2020, č. j.: 72 A 2/2019 – 37
rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 30. 8. 2001, č. j.: 7 A 59/99 – 45
rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 29. 12. 2004, č. j.: 11 Ca 139/2003 – 35
rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 7. 2. 2006, č. j.: 11 Ca 67/2005-68
rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 30. 11. 2016, č. j.: 9 A 89/2013 – 64
rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 30. 1. 2018, č. j.: 9 A 245/2015 – 59
rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 14. 3. 2019, č. j.: 30 A 86/2017 – 30
rozsudek Soudního dvora EU ze dne 9. 3. 2010, Rafinerie Mediterranee, C-378/08

4 Seznam ostatních zdrojů

ČERNÝ, Pavel a HLAVÁČOVÁ, Lenka. Podrobná zpráva o implementaci Směrnice o odpovědnosti za životní prostředí. Publikováno dne 30. 11. 2020, citováno dne 9. 5. 2021. str. 16. Dostupné online na: https://ec.europa.eu/environment/legal/liability/pdf/In_depth_country_reports.pdf

DAMOHOŘSKÝ, Milan. Česká společnost pro právo životního prostředí: Aplikace zákona o předcházení ekologické újmě a případ řeky Bečvy. ekolist.cz. Publikováno dne 22. 3. 2021, citováno dne 9. 5. 2021. Dostupné online na: <https://ekolist.cz/cz/publicistika/nazory-a-komentare/ceska-spolecnost-pro-pravo-zivotniho-prostredi-aplikace-zakona-o-predchazeni-ekologicke-ujme-a-pripad-reky-becvy>

Důvodová zpráva k zákonu č. 167/2008

Důvodová zpráva k zákonu č. 544/2020 Sb.

Metodická instrukce odboru obecné ochrany přírody a krajiny a odboru legislativního Ministerstva životního prostředí, Věstník Ministerstva životního prostředí, duben 2021, Praha: Ministerstvo životního prostředí, dostupné na: [https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/vestnik_mzp_2021/\\$FILE/SOTPR-Vestnik_duben_2021-210429.pdf](https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/vestnik_mzp_2021/$FILE/SOTPR-Vestnik_duben_2021-210429.pdf)

Přelomový zákon o ekologické újmě. Právní rozhledy. 2008, roč. 15, č. 8

Výklad č. 2/2014, Věstník Ministerstva životního prostředí, květen – červen 2014, Praha: Ministerstvo životního prostředí, dostupné na: [https://www.mzp.cz/web/edice.nsf/4ECF356EE07F6389C1257D1000314BB8/\\$file/V%C4%9Bstn%C3%ADk_04_kveten%20cerven_final.pdf](https://www.mzp.cz/web/edice.nsf/4ECF356EE07F6389C1257D1000314BB8/$file/V%C4%9Bstn%C3%ADk_04_kveten%20cerven_final.pdf)

Výroční zpráva ČIŽP 2019, Česká inspekce životního prostředí, Praha, dostupné na: <http://www.cizp.cz/file/3M8/Vyrocnizprava-CIZP-2019.pdf>

<http://www.cizp.cz/Evidence-pripadu-ekologicke-ujmy>

Zpřístupnění požadované informace, Ředitelství ČIŽP, ze dne 24. 2. 2020, č. j.: ČIŽP/SEOTP/2020/1048

Odpovědi k žádosti o informace podle zákona č. 123/1998 Sb., Ministerstvo životního prostředí, ze dne 7. 7. 2020, č. j.: MZP/2020/130/472

Sdělení k žádosti o poskytnutí informací ze dne 12. 11. 2020

Zpřístupnění informací ze dne 26. 11. 2020, č. j.: JMK 162517/2020

Sdělení požadovaných informací ze dne 31. 8. 2020

Poskytnutí informací podle zákona č. 123/1998 Sb., ze dne 21. 8. 2020, č. j.: KUKHK-24546/ZP/2020

Poskytnutí informací, ze dne 27. 8. 2020, č. j.: KULK 63622/2020

Zpřístupnění informací, ze dne 25. 8. 2020, č. j.: MSK 103622/2020

Odpovědi k žádosti o informace, ze dne 7. 9. 2020, č. j.: KUOK 95009/2020

Odpovědi na žádost o informace, ze dne 1. 9. 2020

Sdělení k žádosti o informace, ze dne 20. 8. 2020

Odpovědi na žádost o informace, ze dne 23. 11. 2020

Nápravná opatření – poskytnutí informací, ze dne 24. 8. 2020, č. j.: KUUK/131643/2020

Informace o počtu řízení, ze dne 24. 8. 2020, č. j.: KUJI/81138/2020

Odpovědi na žádost o informace, ze dne 20. 8. 2020, č. j.: KUZL 54367/2020

Odpovědi na žádost o informace ze dne 13. 3. 2020, doplněno 17. 3. 2020

Poskytnutí informací ze dne 30. 11. 2020, č. j.: METR 17653/2020FIJa

Stanovisko MěÚ Strakonice ze dne 16. 11. 2020, č. j.: MUST/046585/2020/ŽP/Rod

Sdělení ze dne 18. 11. 2020, č. j.: MUAS/37256/2020/OŽP

Sdělení k žádosti o poskytnutí informací ze dne 8. 12. 2020, č. j.: DMBO 25269/2020/TOŽP

Sdělení k žádosti o informace ze dne 25. 11. 2020, č. j.: MUBR/76035-20/skr – OŽP-570/2020/skr

Odpovědi na žádost o informace ze dne 19. 11. 2020

Poskytnutí informací ze dne 12. 11. 2020, č. j.: MUHU/45242/2020

Poskytnutí informací ze dne 18. 11. 2020, č. j.: CR 064042/2020 oŽP/Mk

Sdělení ze dne 26. 11. 2020, č. j.: 3320/2020/SPR/OŽP/Hor

Poskytnutí informací ze dne 7. 12. 2020, č. j.: MJ/62690/2020/OŽP/We
Žádosti o informace ze dne 23. 11. 2020, č. j.: MuJc/2020/27647/ZP/Mus
Sdělení ze dne 23. 11. 2020
Poskytnutí informací ze dne 19. 2. 2020, č. j.: 716/OŽP/20
Poskytnuté informace ze dne 23. 11. 2020
Poskytnutí informací ze dne 26. 11. 2020, č. j.: MUKV 74211/2020 OŽP
Poskytnutí informací ze dne 25. 11. 2020, č. j.: MML/ZP/Raš/220003/20-SZ220003/20/2
Sdělení ze dne 2. 12. 2020, č. j.: MěÚ Litomyšl 080234/2020
Podání informací ze dne 26. 11. 2020
Sdělení ze dne 30. 11. 2020, č. j.: MULO 35287/2020
Ze Sdělení ze dne 20. 2. 2020
Poskytnutí požadované informace ze dne 26. 11. 2020, č. j.: MUMI 20048261
Poskytnutí informace ze dne 24. 11. 2020, č. j.: MBE/660001/2020/ZP-Blc
Poskytnutí informací ze dne 25. 11. 2020
Poskytnutí informace ze dne 10. 12. 2020, č. j.: MMOP 130459/2020/18838/2020/ZIPR
Poskytnutí informací ze dne 24. 11. 2020, č. j.: S-SMO/662675/20/OŽP/2
Sdělení informací ze dne 25. 11. 2020
Sdělení požadovaných informací ze dne 25. 11. 2020
Sdělení ze dne 13. 11. 2020, č. j.: MěÚ-RpR/109487/2020
Poskytnutí informací ze dne 11. 11. 2020
Údaje o počtu uložení nápravných opatření ze dne 11. 12. 2020, č. j.:
MUSO/110472/2020/OŽP/JISK
Sdělení ze dne 24. 11. 2020
Sdělení ze dne 7. 12. 2020, č. j.: MeUVVM 141044/2020
Informace podle zákona č. 106/1999 Sb., ze dne 1. 12. 2020, č. j.: ŽP/13932/2020
Informace dle zákona č. 123/1998 Sb., ze dne 30. 11. 2020, č. j.: MUVVM/73674/2020

Seznam příloh

- Příloha č. 1 Nápravná opatření uložená ČIŽP v roce 2019 a řízení o odvolání proti rozhodnutí o uložení nápravného opatření ČIŽP vedená MŽP v roce 2019
- Příloha č. 2 Jihočeský kraj
- Příloha č. 3 Jihomoravský kraj
- Příloha č. 4 Karlovarský kraj
- Příloha č. 5 Královéhradecký kraj
- Příloha č. 6 Liberecký kraj
- Příloha č. 7 Moravskoslezský kraj
- Příloha č. 8 Olomoucký kraj
- Příloha č. 9 Pardubický kraj
- Příloha č. 10 Plzeňský kraj
- Příloha č. 11 Středočeský kraj
- Příloha č. 12 Ústecký kraj
- Příloha č. 13 Kraj Vysočina
- Příloha č. 14 Zlínský kraj

Příloha č. 1

NÁPRAVNÁ OPATŘENÍ ULOŽENÁ ČESKOU INSPEKCI ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ V ROCE 2019¹²⁷

	282/199 1 Sb.	149/200 3 Sb.	114/199 2 Sb.	100/200 4 Sb.	76/2002 Sb.	201/201 2 Sb.	350/201 1 Sb.	254/200 1 Sb.
ČIŽP	123	1	23	2	4	3	2	57

ŘÍZENÍ O ODVOLÁNÍ¹²⁸ PROTI ROZHODNUTÍ ČESKÉ INSPEKCE ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ VEDENÁ MINISTERSTVEM ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ V ROCE 2019¹²⁹

	282/1991 Sb.	114/1992 Sb.	76/2002 Sb.	201/2012 Sb.	350/2011 Sb.	254/2001 Sb.	334/1992 Sb.
MŽP	1	5	1	0	0	2	0

¹²⁷ Ze Zpřístupnění požadované informace, Ředitelství ČIŽP, ze dne 24. 2. 2020, č. j.: ČIŽP/SEOTP/2020/1048

¹²⁸ Z Odpovědi k žádosti o informace viz níže se podává, že MŽP v daném období neeviduje žádné řízení o rozkladu proti rozhodnutí o uložení nápravného opatření MŽP.

¹²⁹ Z Odpovědi k žádosti o informace podle zákona č. 123/1998 Sb., Ministerstvo životního prostředí, ze dne 7. 7. 2020, č. j.: MZP/2020/130/472

Příloha č. 2

JIHOČESKÝ KRAJ NÁPRAVNÁ OPATŘENÍ ULOŽENÁ KRAJSKÝM ÚŘADEM A ŘÍZENÍ O ODVOLÁNÍ PROTI ROZHODNUTÍ O ULOŽENÍ NÁPRAVNÉHO OPATŘENÍ VEDENÉ KRAJSKÝM ÚŘADEM

V období let 2017 – 2019 neeviduje Krajský úřad Jihočeského kraje žádné řízení o uložení nápravného opatření na úseku jednotlivých složkových zákonů.

V roce 2019 eviduje KÚ Jihočeského kraje jedno (1) rozhodnutí o odvolání proti rozhodnutí o uložení nápravného opatření, a to dle zákona č. 254/2001 Sb., vodního zákona. V letech 2017 – 2019 neeviduje KÚ Jihočeského kraje žádné další řízení o odvolání.¹³⁰

NÁPRAVNÁ OPATŘENÍ ULOŽENÁ VYBRANÝMI OBECNÍMI ÚŘADY

	254/2001 Sb.	114/1992 Sb.	334/1992 Sb.	289/1995 Sb.	201/2012 Sb.	246/1992 Sb.
Magistrát České Budějovice¹³¹	4 (2019)	153 (2019)	0 (2019 – 2017)	6 (2019)	0 (2019 – 2017)	-
MěÚ Třeboň¹³²	0	0	0	1 (2019 – 2017)	0	-
MěÚ Strakonice¹³³	4 (2019 – 2017)	0	0	7 (2019)	0	0

¹³⁰ Ze Sdělení k žádosti o poskytnutí informací ze dne 12. 11. 2020 (*e-mailem*).

¹³¹ Z Odpovědi na žádost o informace ze dne 13. 3. 2020, doplněno 17. 3. 2020

¹³² Z Poskytnutí informací ze dne 30. 11. 2020, č. j.: METR 17653/2020FIJa

¹³³ Ze Stanoviska MěÚ Strakonice ze dne 16. 11. 2020, č. j.: MUST/046585/2020/ŽP/Rod

Příloha č. 3

JIHOMORAVSKÝ KRAJ **NÁPRAVNÁ OPATŘENÍ ULOŽENÁ KRAJSKÝM ÚŘADEM A ŘÍZENÍ O** **ODVOLÁNÍ PROTI ROZHODNUTÍ O ULOŽENÍ NÁPRAVNÉHO OPATŘENÍ** **VEDENÉ KRAJSKÝM ÚŘADEM**

V roce 2019 eviduje KÚ Jihomoravského kraje jedno (1) rozhodnutí o uložení nápravného opatření, a to dle zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny. V rámci ostatních složkových zákonů nedošlo k uložení žádného nápravného opatření KÚ Jihomoravského kraje v období let 2017 – 2019.

V uvedeném období neeviduje KÚ Jihomoravského kraje ani žádné řízení o odvolání v dotčené oblasti.¹³⁴

NÁPRAVNÁ OPATŘENÍ ULOŽENÁ VYBRANÝMI OBECNÍMI ÚŘADY

	254/2001 Sb.	114/1992 Sb.	334/1992 Sb.	289/1995 Sb.	201/2012 Sb.	246/1992 Sb.
MěÚ Boskovice¹³⁵	0	3 (2019)	0	0	0	0
Magistrát Brno¹³⁶	0	1 (2017)	0	0	0	0
MěÚ Mikulov¹³⁷	0	0	0	0	0	0

¹³⁴ Ze Zpřístupnění informací ze dne 26. 11. 2020, č. j.: JMK 162517/2020

¹³⁵ Ze Sdělení k žádosti o poskytnutí informací ze dne 8. 12. 2020, č. j.: DMBO 25269/2020/TOŽP

¹³⁶ Ze Sdělení ze dne 20. 2. 2020 (*e-mailem*)

¹³⁷ Z Poskytnutí požadované informace ze dne 26. 11. 2020, č. j.: MUMI 20048261

Příloha č. 4

KARLOVARSKÝ KRAJ NÁPRAVNÁ OPATŘENÍ ULOŽENÁ KRAJSKÝM ÚŘADEM A ŘÍZENÍ O ODVOLÁNÍ PROTI ROZHODNUTÍ O ULOŽENÍ NÁPRAVNÉHO OPATŘENÍ VEDENÉ KRAJSKÝM ÚŘADEM

V období let 2017 – 2019 neeviduje Krajský úřad Karlovarského kraje žádné řízení o uložení nápravného opatření na úseku jednotlivých složkových zákonů.

KÚ Karlovarského kraje eviduje pouze jedno řízení o odvolání, a to v roce 2018 dle zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny. V letech 2017 – 2019 neeviduje KÚ Karlovarského kraje žádné další řízení o odvolání.¹³⁸

NÁPRAVNÁ OPATŘENÍ ULOŽENÁ VYBRANÝMI OBECNÍMI ÚŘADY

	254/2001 Sb.	114/1992 Sb.	334/1992 Sb.	289/1995 Sb.	201/2012 Sb.	246/1992 Sb.
MěÚ Aš¹³⁹	2 (2019 - 2018)	0	2 (2019 – 2017)	0	0	0
Magistrát Karlovy Vary¹⁴⁰	0	0	0	1 (2019 – 2017)	0	0
MěÚ Sokolov¹⁴¹	1 (2019)	0	0	0	0	0

¹³⁸ Ze Sdělení požadovaných informací ze dne 31. 8. 2020 (*e-mailem*)

¹³⁹ Ze Sdělení ze dne 18. 11. 2020, č. j.: MUAS/37256/2020/OŽP

¹⁴⁰ Z Poskytnutí informací ze dne 19. 2. 2020, č. j.: 716/OŽP/20

¹⁴¹ Z Údaje o počtu uložení nápravných opatření ze dne 11. 12. 2020, č. j.: MUSO/110472/2020/OŽP/JISK

Příloha č. 5

KRÁLOVÉHRADECKÝ KRAJ NÁPRAVNÁ OPATŘENÍ ULOŽENÁ KRAJSKÝM ÚŘADEM A ŘÍZENÍ O ODVOLÁNÍ PROTI ROZHODNUTÍ O ULOŽENÍ NÁPRAVNÉHO OPATŘENÍ VEDENÉ KRAJSKÝM ÚŘADEM

V období let 2017 – 2019 neeviduje Krajský úřad Královéhradeckého kraje žádné řízení o uložení nápravného opatření na úseku jednotlivých složkových zákonů.

V uvedeném období neeviduje KÚ Jihomoravského kraje ani žádné řízení o odvolání v dotčené oblasti.¹⁴²

NÁPRAVNÁ OPATŘENÍ ULOŽENÁ VYBRANÝMI OBECNÍMI ÚŘADY

	254/2001 Sb.	114/1992 Sb.	334/1992 Sb.	289/1995 Sb.	201/2012 Sb.	246/1992 Sb.
MěÚ Jičín¹⁴³	0	0	0	5	0	0
MěÚ Vrchlabí¹⁴⁴	8 (2019 – 2017)	0	0	0	0	0

¹⁴² Z Poskytnutí informací podle zákona č. 123/1998 Sb., ze dne 21. 8. 2020, č. j.: KUKHK-24546/ZP/2020

¹⁴³ Ze Žádosti o informace ze dne 23. 11. 2020, č. j.: MuJc/2020/27647/ZP/Mus

¹⁴⁴ Z Informace podle zákona č. 106/1999 Sb., ze dne 1. 12. 2020, č. j.: ŽP/13932/2020

Příloha č. 6

LIBERECKÝ KRAJ NÁPRAVNÁ OPATŘENÍ ULOŽENÁ KRAJSKÝM ÚŘADEM A ŘÍZENÍ O ODVOLÁNÍ PROTI ROZHODNUTÍ O ULOŽENÍ NÁPRAVNÉHO OPATŘENÍ VEDENÉ KRAJSKÝM ÚŘADEM

V období let 2017 – 2019 neeviduje Krajský úřad Libereckého kraje žádné řízení o uložení nápravného opatření na úseku jednotlivých složkových zákonů.

V uvedeném období eviduje KÚ Libereckého kraje tato řízení o odvolání: v roce 2019 dvě (2) řízení o odvolání dle zákona č. 254/2001 Sb., vodního zákona; v letech 2017 – 2019 celkem tři (3) odvolání dle zákona č. 289/1995 Sb., o lesích.¹⁴⁵

NÁPRAVNÁ OPATŘENÍ ULOŽENÁ VYBRANÝMI OBECNÍMI ÚŘADY

	254/2001 Sb.	114/1992 Sb.	334/1992 Sb.	289/1995 Sb.	201/2012 Sb.	246/1992 Sb.
Magistrát Jablonec nad Nisou¹⁴⁶	4 (2019)	2 (2018)	0	0	1 (2017)	0
MěÚ Jilemnice¹⁴⁷	0	0	0	2 (2018 – 2017)	0	0
Magistrát Liberec¹⁴⁸	0	1 (2019 – 2017)	0	19 (2019)	0	2 (2019)

¹⁴⁵ Z Poskytnutí informací, ze dne 27. 8. 2020, č. j.: KULK 63622/2020.

¹⁴⁶ Ze Sdělení ze dne 26. 11. 2020, č. j.: 3320/2020/SPR/OŽP/Hor

¹⁴⁷ Ze Sdělení ze dne 23. 11. 2020 (*e-mailem*)

¹⁴⁸ Z Poskytnutí informací ze dne 25. 11. 2020, č. j.: MML/ZP/Raš/220003/20-SZ220003/20/2

Příloha č. 7

MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ NÁPRAVNÁ OPATŘENÍ ULOŽENÁ KRAJSKÝM ÚŘADEM A ŘÍZENÍ O ODVOLÁNÍ PROTI ROZHODNUTÍ O ULOŽENÍ NÁPRAVNÉHO OPATŘENÍ VEDENÉ KRAJSKÝM ÚŘADEM

V období let 2017 – 2019 uložil Krajský úřad Moravskoslezského kraje dvě (2) nápravná opatření dle zákona č. 289/1995 Sb., o lesích. Žádné další nápravné opatření KÚ v uvedeném období neeviduje.

V uvedeném období eviduje KÚ Moravskoslezského kraje žádné řízení o odvolání v dotčené oblasti.¹⁴⁹

NÁPRAVNÁ OPATŘENÍ ULOŽENÁ VYBRANÝMI OBECNÍMI ÚŘADY

	254/2001 Sb.	114/1992 Sb.	334/1992 Sb.	289/1995 Sb.	201/2012 Sb.	246/1992 Sb.
MěÚ Bruntál¹⁵⁰	0	6 (2019 – 2017)	0	0	0	0
Magistrát Opava¹⁵¹	0	0	0	0	0	0
Magistrát Ostrava¹⁵²	1 (2018)	3 (2018 – 2017)	0	0	0	0

¹⁴⁹ Ze Zpřístupnění informací, ze dne 25. 8. 2020, č. j.: MSK 103622/2020.

¹⁵⁰ Ze Sdělení k žádosti o informace ze dne 25. 11. 2020, č. j.: MUBR/76035-20/skr – OŽP-570/2020/skr

¹⁵¹ Z Poskytnutí informace ze dne 10. 12. 2020, č. j.: MMOP 130459/2020/18838/2020/ZIPR

¹⁵² Z Poskytnutí informací ze dne 24. 11. 2020, č. j.: S-SMO/662675/20/OŽP/2

Příloha č. 8

OLOMOUCKÝ KRAJ NÁPRAVNÁ OPATŘENÍ ULOŽENÁ KRAJSKÝM ÚŘADEM A ŘÍZENÍ O ODVOLÁNÍ PROTI ROZHODNUTÍ O ULOŽENÍ NÁPRAVNÉHO OPATŘENÍ VEDENÉ KRAJSKÝM ÚŘADEM

V roce 2017 uložil Krajský úřad Olomouckého kraje jedno (1) nápravné opatření dle zákona č. 254/2001 Sb., vodní zákon. Dále v období let 2017 – 2019 neeviduje KÚ Olomouckého kraje žádné řízení o uložení nápravného opatření na úseku jednotlivých složkových zákonů.

V uvedeném období eviduje KÚ Olomouckého kraje jedno (1) řízení o odvolání dle zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny. V letech 2017 – 2019 neeviduje KÚ žádné další řízení o odvolání v dotčené oblasti.¹⁵³

NÁPRAVNÁ OPATŘENÍ ULOŽENÁ VYBRANÝMI OBECNÍMI ÚŘADY

	254/2001 Sb.	114/1992 Sb.	334/1992 Sb.	289/1995 Sb.	201/2012 Sb.	246/1992 Sb.
MěÚ Jeseník¹⁵⁴	0	0	0	13 (2019 – 2017)	2 (2019 – 2018)	0
MěÚ Konice¹⁵⁵	0	0	1 (2019 – 2017)	0	0	0
MěÚ Šumperk¹⁵⁶	1 (2019)	0	0	0	1 (2018)	0

¹⁵³ Z Odpovědi k žádosti o informace, ze dne 7. 9. 2020, č. j.: KUOK 95009/2020.

¹⁵⁴ Z Poskytnutí informací ze dne 7. 12. 2020, č. j.: MJ/62690/2020/OŽP/We

¹⁵⁵ Z Poskytnutých informací ze dne 23. 11. 2020 (*e-mailem*)

¹⁵⁶ Ze Sdělení ze dne 24. 11. 2020 (*e-mailem*)

Příloha č. 9

PARDUBICKÝ KRAJ NÁPRAVNÁ OPATŘENÍ ULOŽENÁ KRAJSKÝM ÚŘADEM A ŘÍZENÍ O ODVOLÁNÍ PROTI ROZHODNUTÍ O ULOŽENÍ NÁPRAVNÉHO OPATŘENÍ VEDENÉ KRAJSKÝM ÚŘADEM

V období let 2017 – 2019 neeviduje Krajský úřad Královéhradeckého kraje žádné řízení o uložení nápravného opatření na úseku jednotlivých složkových zákonů.

V uvedeném období neeviduje KÚ Jihomoravského kraje ani žádné řízení o odvolání v dotčené oblasti.¹⁵⁷

NÁPRAVNÁ OPATŘENÍ ULOŽENÁ VYBRANÝMI OBECNÍMI ÚŘADY

	254/2001 Sb.	114/1992 Sb.	334/1992 Sb.	289/1995 Sb.	201/2012 Sb.	246/1992 Sb.
MěÚ Chrudim¹⁵⁸	1 (2019)	0	0	24 (2019)	0	0
MěÚ Litomyšl¹⁵⁹	3(2019)	1 (2017)	0	65 (2019)	0	0
MěÚ Vysoké Mýto¹⁶⁰	0	0	0	1 (2019)	0	0

¹⁵⁷ Z Odpovědi na žádost o informace, ze dne 1. 9. 2020 (*e-mailem*).

¹⁵⁸ Z Poskytnutí informací ze dne 18. 11. 2020, č. j.: CR 064042/2020 oŽP/Mk

¹⁵⁹ Ze Sdělení ze dne 2. 12. 2020, č. j.: MěÚ Litomyšl 080234/2020

¹⁶⁰ Z Informace dle zákona č. 123/1998 Sb., ze dne 30. 11. 2020, č. j.: MUVM/73674/2020

Příloha č. 10

PLZEŇSKÝ KRAJ

NÁPRAVNÁ OPATŘENÍ ULOŽENÁ KRAJSKÝM ÚŘADEM A ŘÍZENÍ O ODVOLÁNÍ PROTI ROZHODNUTÍ O ULOŽENÍ NÁPRAVNÉHO OPATŘENÍ VEDENÉ KRAJSKÝM ÚŘADEM

V roce období let 2017 – 2019 uložil Krajský úřad Plzeňského kraje jedno (1) nápravné opatření dle zákona č. 289/1995 Sb., o lesích. Dále v období let 2017 – 2019 neeviduje KÚ Plzeňského kraje žádné další řízení o uložení nápravného opatření na úseku jednotlivých složkových zákonů.

V uvedeném období eviduje KÚ jedno (1) řízení o odvolání dle zákona č. 254/2001 Sb., vodního zákona. V letech 2017 – 2019 neeviduje KÚ žádné další řízení o odvolání v dotčené oblasti.¹⁶¹

NÁPRAVNÁ OPATŘENÍ ULOŽENÁ VYBRANÝMI OBECNÍMI ÚŘADY

	254/2001 Sb.	114/1992 Sb.	334/1992 Sb.	289/1995 Sb.	201/2012 Sb.	246/1992 Sb.
MěÚ Rokycany¹⁶²	0	1 (2019)	0	0	0	0

¹⁶¹ Ze Sdělení k žádosti o informace, ze dne 20. 8. 2020 (*e-mailem*)

¹⁶² Ze Sdělení požadovaných informací ze dne 25. 11. 2020 (*e-mailem*)

Příloha č. 11

STŘEDOČESKÝ KRAJ NÁPRAVNÁ OPATŘENÍ ULOŽENÁ KRAJSKÝM ÚŘADEM A ŘÍZENÍ O ODVOLÁNÍ PROTI ROZHODNUTÍ O ULOŽENÍ NÁPRAVNÉHO OPATŘENÍ VEDENÉ KRAJSKÝM ÚŘADEM

V období let 2017 – 2019 neeviduje Krajský úřad Středočeského kraje žádné řízení o uložení nápravného opatření na úseku jednotlivých složkových zákonů.

V uvedeném období eviduje KÚ Středočeského kraje následující řízení o odvolání:

- dle zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny celkem čtyři (2 x 2017, 1 x 2018, 1 x 2019);
- dle zákona č. 254/2001 Sb., vodního zákona celkem jedenáct (5 x 2017, 3 x 2018, 3 x 2019);
- dle zákona č. 289/1995 Sb., o lesích celkem dvě (1 x 2017, 1 x 2019);
- dle zákona č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší jedno (1x 2019).¹⁶³

NÁPRAVNÁ OPATŘENÍ ULOŽENÁ VYBRANÝMI OBECNÍMI ÚŘADY

	254/2001 Sb.	114/1992 Sb.	334/1992 Sb.	289/1995 Sb.	201/2012 Sb.	246/1992 Sb.
MěÚ Kralupy nad Vltavou¹⁶⁴	3 (2019 – 2017)	0	0	1 (2019 – 2017)	6 (2019 – 2017)	0
MěÚ Beroun¹⁶⁵	1 (2018 – 2017)	3 (2018 – 2017)	1 (2018 – 2017)	4 (2019)	0	0
MěÚ Poděbrady¹⁶⁶	0	0	0	2 (2019- 2017)	0	0

¹⁶³ Z Odpovědi na žádost o informace, ze dne 23. 11. 2020 (*e-mailem*).

¹⁶⁴ Z Poskytnutí informací ze dne 26. 11. 2020, č. j.: MUKV 74211/2020 OŽP

¹⁶⁵ Z Poskytnutí informace ze dne 24. 11. 2020, č. j.: MBE/660001/2020/ZP-Blc

¹⁶⁶ Ze Sdělení informací ze dne 25. 11. 2020 (*e-mailem*)

Příloha č. 12

ÚSTECKÝ KRAJ

NÁPRAVNÁ OPATŘENÍ ULOŽENÁ KRAJSKÝM ÚŘADEM A ŘÍZENÍ O ODVOLÁNÍ PROTI ROZHODNUTÍ O ULOŽENÍ NÁPRAVNÉHO OPATŘENÍ VEDENÉ KRAJSKÝM ÚŘADEM

V období let 2017 – 2019 neneviduje Krajský úřad Ústeckého kraje žádné řízení o uložení nápravného opatření na úseku jednotlivých složkových zákonů.

V uvedeném období eviduje KÚ celkem čtyři (4) řízení o odvolání dle zákona č. 254/2001 Sb., vodního zákona (2 x 2018, 2 x 2019). V letech 2017 – 2019 neneviduje KÚ žádné další řízení o odvolání v dotčené oblasti.¹⁶⁷

NÁPRAVNÁ OPATŘENÍ ULOŽENÁ VYBRANÝMI OBECNÍMI ÚŘADY

	254/2001 Sb.	114/1992 Sb.	334/1992 Sb.	289/1995 Sb.	201/2012 Sb.	246/1992 Sb.
MěÚ Děčín¹⁶⁸	2 (2018)	0	0	6 (2019 – 2017)	0	0
MěÚ Litvínov¹⁶⁹	0	103 (2019 – 2017)	0	0	0	4 (2019 – 2017)
MěÚ Lovosice¹⁷⁰	1 (2019 – 2017)	0	0	0	0	2 (2019 – 2017)

¹⁶⁷ Z Nápravná opatření – poskytnutí informací, ze dne 24. 8. 2020, č. j.: KUUK/131643/2020.

¹⁶⁸ Z Odpovědi na žádost o informace ze dne 19. 11. 2020 (*e-mailem*)

¹⁶⁹ Z Podání informací ze dne 26. 11. 2020 (*e-mailem*)

¹⁷⁰ Ze Sdělení ze dne 30. 11. 2020, č. j.: MULO 35287/2020

Příloha č. 13

KRAJ VYSOČINA NÁPRAVNÁ OPATŘENÍ ULOŽENÁ KRAJSKÝM ÚŘADEM A ŘÍZENÍ O ODVOLÁNÍ PROTI ROZHODNUTÍ O ULOŽENÍ NÁPRAVNÉHO OPATŘENÍ VEDENÉ KRAJSKÝM ÚŘADEM

V období let 2017 – 2019 eviduje Krajský úřad Kraje Vysočina celkem dvě rozhodnutí o uložení nápravných opatření dle zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny (1 x 2018, 1 x 2019).

V uvedeném období KÚ neeviduje žádné řízení o odvolání v dotčené oblasti.¹⁷¹

NÁPRAVNÁ OPATŘENÍ ULOŽENÁ VYBRANÝMI OBECNÍMI ÚŘADY

	254/2001 Sb.	114/1992 Sb.	334/1992 Sb.	289/1995 Sb.	201/2012 Sb.	246/1992 Sb.
MěÚ Humpolec¹⁷²	6 (2019 – 2018)	0	0	0	0	0
MěÚ Náměšť nad Oslavou¹⁷³	2 (2019 – 2017)	0	2 (2019 – 2017)	3 (2019 – 2017)	0	1 (2019 – 2017)
MěÚ Rychnov nad Kněžnou¹⁷⁴	0	0	0	2 (2018)	0	0

¹⁷¹ Z Informace o počtu řízení, ze dne 24. 8. 2020, č. j.: KUJI/81138/2020.

¹⁷² Z Poskytnutí informací ze dne 12. 11. 2020, č. j.: MUHU/45242/2020

¹⁷³ Z Poskytnutí informací ze dne 25. 11. 2020 (*e-mailem*)

¹⁷⁴ Z Poskytnutí informací ze dne 11. 11. 2020 (*e-mailem*)

Příloha č. 14

ZLÍNSKÝ KRAJ

NÁPRAVNÁ OPATŘENÍ ULOŽENÁ KRAJSKÝM ÚŘADEM A ŘÍZENÍ O ODVOLÁNÍ PROTI ROZHODNUTÍ O ULOŽENÍ NÁPRAVNÉHO OPATŘENÍ VEDENÉ KRAJSKÝM ÚŘADEM

V období let 2017 – 2019 neneviduje Krajský úřad Zlínského kraje žádné řízení o uložení nápravného opatření na úseku jednotlivých složkových zákonů.

V uvedeném období eviduje KÚ celkem tři (3) řízení o odvolání dle zákona č. 254/2001 Sb., vodního zákona (2 x 2017, 1 x 2018). V letech 2017 – 2019 neneviduje KÚ žádné další řízení o odvolání v dotčené oblasti.¹⁷⁵

NÁPRAVNÁ OPATŘENÍ ULOŽENÁ VYBRANÝMI OBECNÍMI ÚŘADY

	254/2001 Sb.	114/1992 Sb.	334/1992 Sb.	289/1995 Sb.	201/2012 Sb.	246/1992 Sb.
MěÚ Rožnov pod Radhoštěm¹⁷⁶	1 (2019)	0	0	1 (2018)	0	0
MěÚ Valašské Meziříčí¹⁷⁷	0	1 (2018)	0	0	0	0

¹⁷⁵ Z Odpovědi na žádost o informace, ze dne 20. 8. 2020, č. j.: KUZL 54367/2020.

¹⁷⁶ Ze Sdělení ze dne 13. 11. 2020, č. j.: MěÚ-RpR/109487/2020

¹⁷⁷ Ze Sdělení ze dne 7. 12. 2020, č. j.: MeUVM 141044/2020

Nápravná opatření v ochraně životního prostředí

Abstrakt

Předkládaná práce si kladla za cíl rozbor nápravných opatření z oblasti ochrany životního prostředí nejprve obecně z pohledu právní teorie a následně konkrétně rozbořem jednotlivých ustanovení upravujících nápravná opatření ve vybraných zákonech z této oblasti. Vybraná nápravná opatření byla podrobena zhodnocení účelnosti a efektivnosti platné právní úpravy, přičemž jedním z použitých nástrojů byl exkurz do praxe příslušných orgánů. V návaznosti na toto zhodnocení jsou součástí práce také úvahy v rovině *de lege ferenda*, reflektující zjištěné nedostatky, zejména nízkou využívanost nápravných opatření v praxi. Tyto závěry je však nutné brát pouze jako dílčí, jelikož ambicí této práce nebylo představit vyčerpávající rozbor tohoto institutu ani přednést úplný přehled zavedené praxe příslušných orgánů.

První kapitola je zaměřena na obecnou charakteristiku, vymezení a zasazení nápravných opatření do kontextu práva životního prostředí. Věnuje se také vztahu nápravných opatření k odvětvovým právním principům a konečně nabízí možná kritéria členění nápravných opatření.

Ve druhé kapitole je obsažen rozbor jednotlivých úprav nápravných opatření v rámci vybraných platných právních předpisů z oblasti ochrany životního prostředí. Zmíněny jsou východiska a cíle konkrétních zákonů, režim právní úpravy nápravných opatření a zhodnocení kladů a jistých negativ platné právní úpravy, spolu s exkurzem do správní praxe ukládání opatření k nápravě. Závěrem jsou s ohledem na zjištěné představeny úvahy *de lege ferenda*, jež mají potenciál pozitivně ovlivnit existující stav.

Třetí kapitola je zaměřena na procesní úpravu ukládání nápravných opatření. Předně se věnuje dozorové činnosti, jejímu obsahu a cílům. Následuje rozbor samotného správního řízení o uložení nápravného opatření, včetně rozboru možnosti podání a obsahových náležitostí řádného opravného prostředku. Závěr je věnován úpravě účasti veřejnosti v řízeních ve věcech týkajících se životního prostředí.

Klíčová slova:

ochrana životního prostředí, nápravná opatření, odpovědnost za ztráty na životním prostředí

Remedial measures in environmental protection

Abstract

The aim of this thesis was to analyse remedial measures in the field of environmental protection first from the perspective of legal theory in general and then specifically by analysing individual provisions regulating remedial measures in selected laws in this field. The selected remedial measures were subjected to an evaluation of the effectiveness and efficiency of the current legislation, one of the tools used being an excursion into the practice of the relevant authorities. Following this evaluation, the work also includes *de lege ferenda* considerations reflecting the identified shortcomings, in particular the low use of corrective measures in practice. However, these conclusions should be considered only partial, as the ambition of this work was not to present an exhaustive analysis of this institute nor to present a complete overview of the established practice of the competent authorities.

The first chapter focuses on the general characteristics, definition and setting of remedies in the context of environmental law. It also looks at the relationship of remedies to sectoral legal principles and finally offers possible criteria for the classification of remedies.

The second chapter provides an analysis of the various arrangements for remedies in the context of selected existing environmental legislation. The background and objectives of the specific laws, the legal regime for remedial measures and an assessment of the pros and cons of the current legislation are mentioned, together with an excursion into the administrative practice of imposing remedial measures. Finally, *de lege ferenda* considerations are presented in the light of the findings, which have the potential to positively influence the existing situation.

The third chapter focuses on the procedural regulation of the imposition of remedial measures. It firstly discusses the supervisory activity, its content and objectives. This is followed by an analysis of the administrative procedure for the imposition of corrective measures itself, including an analysis of the possibility of filing and the content of an ordinary appeal. This part concludes with the regulation of public participation in environmental proceedings.

Key words:

environmental protection, remedial measures, liability for environmental losses